

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA NA MREŽNIM STRANICAMA OBRAZOVNIH INSTITUCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Lovrić, Rosanda

Doctoral thesis / Disertacija

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:236:785377>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Doctoral School, Josip Juraj University in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

DOKTORSKA ŠKOLA

Poslijediplomski interdisciplinarni sveučilišni studij

Komunikologija

Rosanda Lovrić

**TRANSPARENTNOST INFORMACIJA NA
MREŽNIM STRANICAMA OBRAZOVNIH
INSTITUCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Doktorska disertacija

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

DOKTORSKA ŠKOLA

Poslijediplomski interdisciplinarni sveučilišni studij

Komunikologija

Rosanda Lovrić

**TRANSPARENTNOST INFORMACIJA NA
MREŽNIM STRANICAMA OBRAZOVNIH
INSTITUCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Doktorska disertacija

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Tanta

Komentor: doc. dr. sc. Gordana Lesinger

Osijek, 2023.

JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY OF OSIJEK
POSTGRADUATE UNIVERSITY DOCTORAL SCHOOL
Postgraduate University Study Program Communication
Studies

Rosanda Lovrić

**INFORMATION TRANSPARENCY ON WEB
PAGES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
IN THE REPUBLIC OF CROATIA**

Doctoral thesis

Mentor: Ivan Tanta, PhD, Associate Professor

Co-mentor: Gordana Lesinger PhD, Assistant Professor

Osijek, 2023.

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Tanta

Komentor: doc. dr. sc. Gordana Lesinger

Zahvale

Želim zahvaliti suprugu Mariju te djeci Franu, Piji i Filipi na podršci tijekom godina doktorskog studija i pisanja ove disertacije.

Hvala mojoj široj obitelji, roditeljima, rodbini i prijateljima koji su cijelo vrijeme bili uz mene kao oslonac i podrška te me poticali naprijed.

Hvala izv. prof. dr. sc. Ivanu Tanti, mentoru, ali prije svega čovjeku koji je uvijek bio podrška na mojem znanstvenom putu.

Hvala doc. dr. sc. Gordani Lesinger, komentatrici, koja je svojim savjetima, komentarima i ljubaznošću unaprijedila moje znanstveno istraživanje.

Hvala dr. sc. Zoranu Pičuljanu, povjereniku za informiranje, koji je pristao na intervju iz kojeg sam dobila korisne informacije te hvala njegovoj suradnici gđici Luciji Jadrijević, koja je dala svoj doprinos intervjuom.

Hvala mojoj dragoj prijateljici Ivani Čarapini, koja je zaslužna za odabir moga znanstvenog istraživanja te je uvijek bila uz mene.

Na kraju, hvala svim ljudima koji su bili dio moje disertacije na bilo koji način.

Ovu disertaciju posvećujem svojoj djeci Franu, Piji i Filipi kao primjer kako se u životu sve može postići voljom, vjerom, upornošću i ustrajnim radom.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Doktorska škola

**TRANSPARENTNOST INFORMACIJA NA MREŽNIM STRANICAMA
OBRAZOVNIH INSTITUCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Rosanda Lovrić

Znanstveno/umjetničko područje: Društvene znanosti
Znanstveno/umjetničko polje: Informacijske i komunikacijske znanosti

Doktorska disertacija sadrži:

Broj stranica: 202
Broj tablica: 59
Broj literaturnih navoda: 192

Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije:

1.	doc. dr. sc. Marina Đukić	predsjednik
2.	doc. dr. sc. Anto Mikić	član
3.	doc. dr. sc. Damir Jugo	član

Povjerenstvo za obranu doktorske disertacije:

1.	doc. dr. sc. Marina Đukić	predsjednik
2.	doc. dr. sc. Anto Mikić	član
3.	doc. dr. sc. Damir Jugo	član

Datum obrane: 30. siječnja 2023. godine

UDK oznaka:

Disertacija je pohranjena u:

1. Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici Zagreb, Ul. Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb
2. Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, Europska avenija 24, Osijek
3. Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Trg Sv. Trojstva 3, Osijek

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek Doctoral School

INFORMATION TRANSPARENCY ON WEB PAGES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Rosanda Lovrić

Scientific/Artistic Area: Social science
Scientific/Artistic Field: Information and Communication Sciences

Thesis contains:

Number of pages: 202
Number of tables: 59
Number of references: 192

Commission for assessment of the doctoral thesis:

1.	doc. dr. sc. Marina Đukić	Commission President
2.	doc. dr. sc. Anto Mikić	member
3.	doc. dr. sc. Damir Jugo,	member

Commission for the defence of the doctoral thesis:

1.	doc. dr. sc. Marina Đukić	Commission President
2.	doc. dr. sc. Anto Mikić	member
3.	doc. dr. sc. Damir Jugo,	member

Date of the thesis defence: January 30, 2023

UDK label:

Thesis deposited in:

1. National and University Library in Zagreb, Ul. Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb
2. City and University Library of Osijek, Europska avenija 24, Osijek
3. Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Trg Sv. Trojstva 3, Osijek

Ime i prezime: Rosanda Lovrić
Matični broj studenta: 78
OIB: 31874815765
E-mail: rosandalovric@gmail.com
Naziv studija: Poslijediplomski interdisciplinarni sveučilišni studij
Komunikologija
Naslov doktorske disertacije: Transparentnost informacija na mrežnim stranicama
obrazovnih institucija u Republici Hrvatskoj
Mentor i komentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Tanta, mentor
doc. dr. sc. Gordana Lesinger

**IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
NEPLAGIRANJU I SUGLASNOSTI ZA OBJAVU
U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA**

1. Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je doktorska disertacija isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.
2. Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam upoznat/upoznata s pravilima citiranja, znam pravilno citirati izvore drugih autora i da neću (auto)plagirati znanstvene i stručne radove kao ni mrežne stranice. Također potvrđujem kako nijedan dio doktorske disertacije nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši ničija autorska prava.
3. Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da bez prethodne suglasnosti voditelja studija neću objavljivati niti stavljati drugima na raspolaganje svoju doktorsku disertaciju ili dijelove doktorske disertacije, izrađene u okviru poslijediplomskog interdisciplinarnog sveučilišnog studija Komunikologija u Doktorskoj školi Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
4. Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sadržaj elektroničke inačice doktorske disertacije u potpunosti odgovara sadržaju obranjene i nakon obrane uređene disertacije.
5. Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moja doktorska disertacija u digitalnom repozitoriju Doktorske škole Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Narodne novine broj 123/03., 198/03., 105/04., 174/04., 2/07.-Odluka USRH, 46/07., 45/09., 63/11., 94/13., 139/13., 101/14.-Odluka USRH i 60/15.-Odluka USRH).

Studentica

U Osijeku, 30. siječnja 2023. godine

(potpis)

Sažetak

Doktorska disertacija Transparentnost informacija na mrežnim stranicama obrazovnih institucija u Republici Hrvatskoj daje uvid u izvršenje obveza ovoga tijela javne vlasti, tj. proaktivno objavljivanje informacija srednjoškolskih ustanova prema članku 10. Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22). Cilj je disertacije utvrditi i osposobljenost i izvršenje obveza službenika za informiranje kao posebne službene osobe mjerodavne za rješavanje ostvarenja prava na pristup informacijama i proaktivnu objavu informacija tijela javne vlasti, kao i važnost i utjecaj Povjerenika za informiranje kao neovisnog tijela koje nadzire provedbu Zakona o pravu na pristup informacijama te godišnje Hrvatskom saboru podnosi izvješće. Transparentnost i otvorenost javne vlasti temeljne su vrijednosti demokratskog društva i dobrog upravljanja, a pravo pristupa informacijama daje široku mogućnost građanima i pravnim osobama tražiti i dobiti informacije koje su javnog karaktera te tako pomicati granice transparentnosti i otvorenosti. Pravo na pristup informacijama, zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske, i modaliteti njegova ostvarivanja uređeni su Zakonom o pravu na pristup informacijama koji propisuje niz obveza za tijela javne vlasti u pogledu pružanja informacija na zahtjev korisnika, proaktivne objave informacija; ujedno uspostavlja mehanizme nadzora i praćenja u osobi Povjerenika za informiranje kao neovisne institucije koja štiti, prati i promiče pravo na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija. Povjerenik podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o provedbi Zakona. Tijela javne vlasti dužna su informacije značajne za njihov rad i organizaciju objavljivati na svojim službenim mrežnim stranicama, na lako pretraživ način, po mogućnosti u skladu s pravilom „tri klika mišem“. Analitičkim praćenjem mrežnih stranica srednjih škola u Republici Hrvatskoj utvrđena je razina proaktivnog objavljivanja zakona, propisa, općih akata i drugih dokumenta koji se odnose na njihovo područje rada. Osim analize mrežnih stranica, provedena je i anketa 41 službenika za informiranje i dubinski intervju Povjerenika za informiranje. Rezultati istraživanja upućuju kako mrežne stranice srednjih škola ne sadrže sve informacije koje su dužne prema Zakonu o pravu na pristup informacijama kao tijelo javne vlasti javno objaviti te da škole imaju nedovoljno educirane službenike za informiranje. Razvoj stupnja transparentnosti i proaktivne objave informacija srednjoškolskih ustanova, a neujednačen pristup objave informacija ispitanih ustanova jasno pokazuje da se na području transparentnosti može napredovati.

Ključne riječi: transparentnost, informacija, mrežne stranice, srednje škole, službenik za informiranje, povjerenik za informiranje

Abstract

Doctoral dissertation information transparency on web pages of educational institutions in the Republic of Croatia gives an insight into the fulfillment of the obligations of this public authority, i.e., the proactive publication of information of secondary schools according to Article 10 of the Law on the Right of Access to Information (Official Gazette 25/13, 85/15, 69/22). The dissertation aims to determine the qualification and execution of obligations of the information officer as a special official who is responsible for the resolution and realization of the right of access to information and proactive publication of information by public authorities, as well as the importance and influence of the Information Commissioner as an independent body that supervises the implementation of the Law on the Right of Access to Information and annually submits a report to the Croatian Parliament. Transparency and openness of public authorities are fundamental values of a democratic society and good governance, and the right of access to information gives citizens and legal entities a wide opportunity to seek and obtain information of public nature, thus pushing the boundaries of transparency and openness. The right of access to information, guaranteed by the Constitution of the Republic of Croatia and the modalities of its realization are regulated by the Law on the Right of Access to Information, which prescribes a series of obligations for public authorities regarding the provision of information at the request of the user, proactive publication of information; at the same time, it establishes supervision and monitoring mechanisms in the person of the Information Commissioner as an independent institution that protects, monitors and promotes the right of access and reuse information. The Commissioner submits to the Croatian Parliament an annual report on the implementation of the Act. Public authorities are obliged to publish information relevant to their work and organization on their official websites in an easily searchable manner, preferably in accordance with the 'three mouse clicks' rule. Analytical monitoring of the websites of secondary schools in the Republic of Croatia determined the level of proactive publication of laws, regulations, general acts, and other documents related to their field of work. In addition to the analysis of websites, a survey of 41 information officers and an in-depth interview with the Information Commissioner were conducted. The results of the research indicate that the websites of secondary schools do not contain all the information that they are obliged to publish according to the Act on the Right of Access to Information as a public authority and that schools have insufficiently trained information officers. The development of the degree of transparency and proactive publication of information by secondary school

institutions, and the uneven approach to the publication of information by the examined institutions clearly shows that progress can be made in the area of transparency.

Keywords: transparency, information, websites, secondary schools, information officer, information commissioner

Sadržaj

Sažetak.....	11
Abstract	12
1. Uvod	16
2. Teorijski okvir istraživanja	22
2.1. Važnost komunikacije kao temelja čovjekova društvenog života	22
2.2. Komunikacijski proces	26
2.3. Oblici komunikacije.....	28
2.4. Interpersonalna komunikacija	31
2.5. Komunikacija putem medija	32
3. Definicija informacije.....	36
3.1. Informacija u teoriji komunikacije	39
3.2. Transformacija podataka u informaciju	43
3.3. Transparentnost informacija na mrežnim stranicama	45
4. Pravo na pristup informacijama	55
4.1. Povjerenik za informiranje.....	60
4.2. Proaktivna objava informacija	62
4.3. Zakon o pravu na pristup informacijama.....	65
4.4. Uloga službenika za informiranje	70
4.5. Uloga povjerenika za informiranje i pravo na pristup informacijama u drugim zemljama	73
5. Javno upravljanje u Republici Hrvatskoj.....	75
6. Obrazovne institucije u republici Hrvatskoj	79
7. Ciljevi i predmet istraživanja	81
7.1. Hipoteze.....	83
7.2. Metodologija	83
7.3. Uzorak pri analizi mrežnih stranica srednjih škola	84
8. Rezultati istraživanja.....	91
8.1. Transparentnost u donošenju odluka.....	92
8.2. Transparentnost rada i planiranja	114
8.3. Financijska transparentnost	134
8.4. Transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima.....	135

8.5. Jesu li informacije na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne?	136
9. Analiza upitnika za službenike za informiranje.....	147
10. Analiza dubinskih intervjua	163
10.1. Intervju s Povjerenikom za informiranje u Hrvatskoj	163
10.2. Intervju s Povjerenicom za informiranje u Sloveniji	171
11. Rasprava	175
12. Ograničenje istraživanja	178
13. Zaključak	180
14. Popis literature	184
15. Internetski izvori.....	189
16. Zakoni i propisi	192
15. Prilozi	193
Tablice	198
Životopis autorice	201

1. Uvod

Glavni je cilj istraživanja u doktorskoj disertaciji utvrditi u kojoj su mjeri mrežne stranice srednjoškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj transparentne u objavljivanju proaktivnih informacija koje su prema Zakonu o pravu na pristup informacijama dužne učiniti javnim i dostupnim.¹ Proaktivna objava informacija na mrežnim stranicama srednjoškolskih ustanova ključni je način informiranja javnosti i osiguravanja njihove transparentnosti u suvremenom društvu. Dakle, predmet su istraživanja mrežne stranice srednjoškolskih ustanova, a svrha je istraživanja analizirati u kojoj su mjeri mrežne stranice transparentne i otvorene za javnost i krajnje korisnike.

Iz navedenoga formirana je glavna hipoteza doktorske disertacije koja glasi: H1
Obrazovne institucije većinom pravilno ispunjavaju obveze proaktivne objave informacija na mrežnim stranicama čime olakšavaju korisnicima pristup informacijama.

Doktorska disertacija nastoji analitičkim praćenjem mrežnih stranica srednjih škola u Republici Hrvatskoj utvrditi razinu proaktivnog objavljivanja informacija koje se odnose na njihovo područje rada, a koje su dužne objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama na svojim mrežnim stranicama. U okviru doktorske disertacije nije fokus na pravnim aktima (zakoni, pravilnici, akti i sl.) koje donosi Ministarstvo znanosti i obrazovanja, već na aktima i ostalim dokumentima koje donose čelna tijela srednje škole, kao tijela javne vlasti. Radi se o informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i odlukama, financijskim pitanjima, odnosno svemu što je u vezi s njihovim radom ili organizacijom, osim u slučajevima kada su informacija ili njezini dijelovi zaštićeni zakonom radi očuvanja drugih važnih interesa.

Kako bi se odgovorilo na osnovno istraživačko pitanje i utvrdilo u kojoj su mjeri mrežne stranice srednjih škola transparentne, postavljene su i pomoćne hipoteze.

H2 – Srednje škole, kao javne službe transparentne su u objavi zakona, propisa, pravilnika, akata

H3 – Mrežne stranice obrazovnih institucija ne pružaju jednostavnost pristupa informacijama sukladno metodi tri klika

¹Zakon o pravu na pristup informacijama, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/126/Zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>, pristupano 8. 11. 2022.

H4 – Službenici za informiranje adekvatno su osposobljeni za obavljanje svojega posla

H5 – Ured Povjerenika nedovoljno vrši nadzor tijela javne vlasti u izvršenju obveza prema Zakonu o pravu na pristup informacijama.

U disertaciji je korišteno nekoliko metodoloških pristupa: analiza dokumenata, metoda analize sadržaja (mrežne stranice srednjih škola), metoda anketnih upitnika, metoda dubinskih intervjua i komparativna metoda. Analiza prikupljenih podataka kvantitativne je i kvalitativne naravi, a prilikom obrade podataka u analizi sadržaja mrežnih stranica srednjih škola koristila se kvantitativna (statistička) analiza.

Komunikacija je vrlo važan dio poslovanja, organizacije i upravljačkog sustava tijela javne vlasti, a prenošenje poruka, razmjena i obrada informacija, kontakti s krajnjim korisnicima čine sustav komuniciranja bez kojeg tijela javne vlasti danas teško funkcioniraju.

S obzirom na važnost komunikacije kao temelja čovjekova društvenog života drugo poglavlje doktorske disertacije pruža teorijske spoznaje o komunikaciji u užem smislu, komunikacijskim procesima, oblicima i vrstama. Opširnije se razmatra komunikacija putem medija jer je medij fizičko ili tehničko sredstvo pretvorbe poruke u signal koji se može slati određenim kanalom, odnosno medij je sredstvo kojim se ostvaruje komunikacija, posrednik između vlasti i javnosti. Mediji informiraju javnost o svim relativno važnim temama za društvenu zajednicu. Glavni je zadatak medija prenošenje različitih vrsta informacija široj javnosti.

Informiranost je, jednako kao i komunikacija, iznimno važna u društvu. Danas mnogi naglašavaju da živimo u informacijskome društvu pa u tome kontekstu suvremeni čovjek ima potrebu za informacijama jer mu pomažu u funkcioniranju društvenoga života.

Osim definiranja pojma informacija u trećem poglavlju dan je naglasak na informaciji u teoriji komunikacije, kao i na transformaciji podataka u informaciju. Informacija je širi pojam od podatka i predstavlja skup činjenica (podataka) koje su razumljive i pogodne za proces odlučivanja.

Koncept transparentnosti ključan je čimbenik u novom shvaćanju javne uprave i političkih institucija, a čiji se intenzivni razvoj može pratiti još od početka 20. stoljeća. Transparentnost se odnosi na dostupnost i slobodan pristup građana informacijama koje posjeduju sva tijela javne vlasti. Ono podrazumijeva otvaranje internih organizacijskih procesa

i odluka trećoj strani. Proaktivna transparentnost i slobodan pristup informacijama temelj su na kojem počiva komunikacija tijela javne vlasti i građana.

U okviru četvrtoga poglavlja odgovara se na pitanje što je pravo na pristup informacijama, koji je cilj Zakona o pravu na pristup informacijama te koja je uloga i zadaća službenika i Povjerenika za informiranje.

Pravo na pristup informacijama jest Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22) zajamčeno pravo svakoga građanina ili pravne osobe na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti u Republici Hrvatskoj, neovisno o svrsi u koju se informacija želi koristiti. Svatko ima pravo na informacije koje su javnog karaktera, a u posjedu su tijela javne vlasti. Svaki građanin (fizička osoba, u bilo kojem svojstvu), kao i svaka pravna osoba (tvrtka, udruga civilnog društva, medij, ustanova i sl.) ima pravo na informaciju koja je javnog karaktera. Radi se o informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i odlukama, financijskim pitanjima, odnosno svemu što je u vezi s njihovim radom ili organizacijom. Informacija pri tome obuhvaća sve već postojeće informacije u obliku dokumenata, zapisa ili u bilo kojem obliku zabilježenih informacija (pisanih, vizualnih, slušnih).²

Pravo na pristup informacijama prepoznato je u demokratskim zemljama kao preduvjet transparentnosti i odgovornosti vlasti koji štiti građane od lošeg upravljanja i korupcije vlasti. Pravo na pristup tim informacijama inovacija je koja se širi iz skandinavskih zemalja u SAD i ostatak Europe. Hrvatska je ozakonila takvo pravo 2003. godine. Pravo na dostupnost informacijama, kojima raspolažu tijela javne vlasti, jedno je od temeljnih ljudskih prava koje je zaštićeno Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kao i Konvencijom o pristupu informacijama, međunarodnim ugovorima i odredbama Ustava Republike Hrvatske.³

Pravo na pristup informacijama jest pravo korisnika na traženje i dobivanje informacija od tijela javne vlasti koja imaju obvezu omogućiti pristup zatraženoj informaciji. Informacija je svaki podatak koji posjeduje tijelo javne vlasti, neovisno o obliku u kojem je nastala. U poglavlju je također objašnjeno da proaktivna objava predstavlja temelj za transparentnost rada

²Musa, et al.: Ostvari svoje pravo na informaciju, Vodič za korisnike Zakona o pravu na pristup informacijama Zagreb, 2016., str. 9.

³Tropina Godec, Željka: *Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora*. Hrvatska i komparativna javna uprava, 2009., str. 324.

tijela javne vlasti i ima ključnu ulogu u mehanizmu dobrog upravljanja. Oгледа se u omogućavanju pristupa informacijama svim potencijalnim korisnicima njihovom objavom na službenim mrežnim stranicama tijela na lako pretraživ način i u strojno čitljivom obliku. Prema Izvješću o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021. godinu,⁴ koje je proveo Povjerenik za informiranje, u Republici Hrvatskoj ima 5 857 tijela javne vlasti. Njihov popis vodi Povjerenik za informiranje. Uvidom u izvješće Povjerenika utvrđeno je da 11 % tijela nema vlastitu mrežnu stranicu niti objavljuje informacije na podstranici nekog drugog tijela.

Kako su srednje škole jedno od tijela javne vlasti koje je obvezno djelovati u svemu prema Zakonu o pravu na pristup informacijama, u petom poglavlju, Javno upravljanje u Republici Hrvatskoj, opisana je struktura javne uprave i načelo iz kojeg proizlazi da je temeljna dužnost svake države da, u ostvarivanju javnog interesa i obveze pružanja javnih usluga, osigura učinkovito, profesionalno i nepristrano djelovanje. Kvalitetan odgojno-obrazovni sustav, kao temelj društva znanja, svim sudionicima mora osigurati dostupan, prohodan, s potrebama tržišta rada i cjeloživotnoga učenja usklađen i transparentan sustav odgoja i obrazovanja na nacionalnoj razini (šesto poglavlje).

Cilj i predmet istraživanja doktorske disertacije obuhvaća mrežne stranice srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Predmetom praćenja bile su mrežne stranice 165 škola u Republici Hrvatskoj. Promatrane ustanove kao pravne osobe s javnim ovlastima koje obavljaju pravnu službu, neovisno o tome jesu li javne ili privatne s obzirom na osnivača, obavljaju djelatnost srednjoškolskog obrazovanja, a iz perspektive Zakona o pravu na pristup informacijama predstavljaju kategoriju tijela javne vlasti koje na svojim mrežnim stranicama treba učiniti dostupnima cijeli niz informacija iz svog djelokruga u svrhu olakšavanja pristupa istima zainteresiranoj javnosti.

U dosadašnjim istraživanjima i analitičkim izvješćima Povjerenika za informiranje proaktivna objava informacija srednjih škola nije bila razmatrana. To je dijelom posljedica činjenice da u Republici Hrvatskoj postoji nešto manje od 6 000 jedinica tijela javne vlasti i nemogućnosti da se kod svih tijela prate objave pojedinih kategorija informacija. Stoga u sedmom poglavlju prvo će se odrediti cilj i predmet istraživanja, glavne i pomoćne hipoteze te metodologija istraživanja. U cilju provjere osnovne hipoteze doktorskog rada, informacije, koju su tijela javne vlasti dužna objavljivati, kategorizirat će se po kriterijima, odnosno

⁴Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021. godinu, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/izvjesca-o-provedbi-zppi/>, pristupano: 8. 11. 2022.

kategorijama: transparentnost u donošenju odluka, transparentnost rada i planiranja, financijska transparentnost i transparentnost u pružanju usluga i komunikacija s korisnicima te jesu li informacije na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne.

U prvoj fazi provodila se metoda analize 165 mrežnih stranica srednjih škola praćenjem pojedinačnog izvršenja svake od navedenih informacija čija je obveza propisana člankom 10., stavka 1. Zakona o pravu na pristup informacijama, tj. utvrđivalo se u kojoj mjeri promatrane ustanove ispunjavaju zakonsku obvezu objave općih akata i odluka koje donose, informacija o dokumentima rada i planiranja, informacija o financijskim dokumentima, o javnim uslugama koje pružaju te o unutarnjem ustrojstvu i kontakt podacima.

U osmom poglavlju Analiza upitnika za službenike za informiranje provedeno je istraživanje u kojem se ispitalo jesu li službenici za informiranje adekvatno osposobljeni za obavljanje svoga posla i je li svoju obvezu izvršavaju u skladu sa Zakonom.

Analiza dubinskih intervjua s povjerenicima za informiranje Hrvatske i Slovenije dana je u devetom poglavlju u kojem je opisana zadaća povjerenika za informiranje te ovlasti i mehanizmi djelovanja. Od 2013. godine Povjerenik za informiranje kao neovisno tijelo nadzire provedbu Zakona, a koja ima zaštitnu, nadzornu i promicateljsku ulogu s temeljnom zadaćom da korisnicima osigura i olakša pristup informacijama javnog interesa. Godišnjim izvješćem Povjerenik daje odgovor na pitanje o kvaliteti pristupa informacijama u posjedu tijela javne vlasti te daje prijedlog poduzetih mjera u svrhu poboljšanja i nudi kratkoročna i dugoročna rješenja za bitno unaprjeđenje ovoga prava.

Uvidom i pregledom dosadašnjih istraživanja i analitičkih izvješća o praćenju provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama koje su objavljene na stranicama Povjerenika za informiranje vidljivo je da su predmet istraživanja najvećim dijelom transparentnost i otvorenost u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, tj. županijama, a malim dijelom ostala tijela javne vlasti. Godine 2021. Povjerenik za informiranje prvi je put pratio i analizirao objave kategorija informacija na mrežnim stranicama visokoobrazovnih institucija, a takva vrsta analize do sada nikada nije provedena na srednjoškolskim obrazovnim institucijama zbog čega je ovo istraživanje obuhvaćeno doktorskom disertacijom prva vrsta ovakve analize u Republici Hrvatskoj.

Tijela javne vlasti obvezna su na mrežnim stranicama objavljivati informacije na lako pretraživ način, što znači da informacije moraju biti objavljene na mrežnoj stranici na način da budu sadržajno i tehnički prilagođene korisnicima, a sveukupan sadržaj na stranici pregledan, reduciran i pojednostavljen u izražavanju. Pravilo „tri klika mišem“ može pomoći pri strukturiranju stranice i objavljivanju informacija – korisnik mora moći pronaći svaku informaciju u najviše tri klika.⁵

Predmet je disertacije ispitati i analizirati koliko srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove u Republici Hrvatskoj, kao tijela javne vlasti, proaktivno objavljuju informacije na svojim stranicama koje su dužne objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama. Proaktivna objava informacija na mrežnim stranicama srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove ključan je način informiranja javnosti i osiguravanja njihove transparentnosti u suvremenom društvu. Srednjoškolske ustanove imaju obvezu suradnje s Povjerenikom za informacije te dostaviti izvješće o provedbi Zakona za prethodnu godinu najkasnije do 31. siječnja.

Istraživanjem je obuhvaćeno 455 čestica (mrežnih stranica), što čini ukupan uzorak. „Raster škole“ i „raster uzorak“ čine izdvojen broj „stranica“ koje se uzorkuju po ključu nešto malo manje od trećine promatranih čestica. U rasteru je prikazana raspodjela uzorka po županijama što ukupno daje 165 uzoraka. Generatorom slučajnih brojeva (unutar zadanih proporcija), dakle, slučajnim odabirom, proveden je izbor škola koje je potrebno uzorkovati.

⁵Bevandić, D., Musa, A.: Primjena Zakona o pravu na pristup informacijama: Priručnik za službenike za informiranje u tijelima javne vlasti. Zagreb, 2016. str. 47.

2. Teorijski okvir istraživanja

2.1. Važnost komunikacije kao temelja čovjekova društvenog života

Prema hrvatskoj enciklopediji riječ komunikacija dolazi od lat. riječi *communicatio*: priopćivanje, razgovor. U komunikologiji, razmjena znakova i kombinacija znakova među ljudima (društvena komunikacija), životinjama (životinjska komunikacija), u živim organizmima i tehničkim sustavima, odnosno među njima (tehnička ili strojna komunikacija). U tehničkom je značenju komunikacija prijenos informacija, no društvena komunikacija nije jednostavna poput transporta robe.⁶ Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji kvaliteta komunikacije jedna je od pet vještina nužnih za zdrav i sretan život.⁷

Polazeći od etimologije same riječi, *communicare*, osim priopćavati, razgovarati, ima i značenje učiniti nešto općim, zajedničkim obzirom na indoeuropske etimološke korijene te se stoga povezuje s riječima *common*, *commune* i *community*, odnosno nešto što se dijeli sa zajednicom, čini se općim što sugerira čin povezivanja, stvaranja odnosa.⁸

Komunikacija jest temelj čovjekova društvenog života. Na pitanje kako i kad je ona počela, teško je odgovoriti. U onome trenutku kada je čovjek shvatio što mu želi priopćiti drugi čovjek, ostvarena je komunikacija. Komunikacija naših predaka, dakle, nije bila umjetnost kako se to željelo do sada nametnuti, bila je to uzajamna vizualna, neverbalna i verbalna komunikacija, čiji je cilj bilo ohrabriti. Proučavanje povijesti komunikacije, koja seže u prapovijesno vrijeme, ukazuje da su se značajne promjene u komunikacijskim tehnologijama (medijima i odgovarajućim alatima za prijenos informacija) razvijale istodobno s promjenama u političkim i ekonomskim sustavima, i šire, u sustavima moći zbog čega i sam komunikacijski proces prolazi kroz promjene koje mogu varirati od vrlo suptilnih procesa razmjene do potpunih razgovora i masovne komunikacije.⁹ Iz te perspektive povijest komunikacije uključuje ideje, prakse i procese, institucije, materijalnosti i događaje komunikativnog izražavanja, cirkulacije

⁶Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32686>, pristupano: 23.7.2019.

⁷Tomić, Zoran: Osnove političkog komuniciranja, Synopsis, Mostar, 2012. str. 21.

⁸Cobley, Paul: Communication: Definitions and Concepts, Wiley Online Library, dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/9781405186407.wbiecc071>, pristupano: 28.10.2022.

⁹Dima, I.C., Teodorescu, M., et al: International Letters of Social and Humanistic Sciences, 2014. str.31.

⁹Simons, P., Peck, J., et al.: The Handbook of Communication History, Routledge, New York, 2013. str.45.

i razmjene informacija.¹⁰ Promjene društvenih praksi komuniciranja oblikovane su različitim tehnologijama, od najranijeg sustava pisanja drevne Mezopotamije i Egipta. Gotovo čim su naši pretpovijesni predci izradili alate od drveta, kosti i kamena kako bi im pomogli da se fizički prilagode, vjerojatno su napravili i „alate za razmišljanje“. Možda je najraniji uređaj ove vrste bio jednostavni štap, urezan da označi broj jelena u blizini ili neke stijene ili cjepanice poredane da označe važnost određenog teritorija, što je bio važan proces. Čovječanstvo je proširilo svoje područje komunikacije korištenjem komunikacijske tehnologije tada dostupne, što mijenja i sam proces komuniciranja.¹¹ Drugim riječima, povijest razvoja medija i medijskih tehnologija te prijenos informacija praćen je promjenama društvenih praksi komuniciranja koje su se nadalje oblikovale i sustavom pisma, preko tiskanih i elektronskim medija do najnovijih digitalni sustava.

Za ostvarenje komunikacije potrebno je najmanje troje: pošiljalatelj, primatelj i poruka. Poruka mora biti razumljiva.¹² U svojoj biti ni danas, nakon nekoliko stotina tisuća godina, naša ljudska vrsta u obliku odnosa s javnošću nema ništa drugo za ponuditi, osim ohrabrenja, odnosno može dati stanovitu dozu sigurnosti. Govor je još uvijek *conditio sine quanon* egzistencije te je kao takav ujedno i sredstvo za ostvarenje kako primarnih, tako i sekundarnih ciljeva, među kojima je onaj o samoostvarenju, odnosno dokazivanju vlastite vrijednosti i važnosti jedan od najvažnijih. Govor uvijek kao svrhu ima onima, na koje je usmjeren, prenijeti neku poruku.¹³ Kakva će poruka biti, ovisi o tome što se govorom želi postići. Sama govorna komunikacija, pak, funkcionira onoliko dobro koliko je govornik sposoban da se slušateljstvu obrati na način pogodan da zaokupi njegovu pozornost, usmjeri njegovo zanimanje, potakne u njemu želju i motivira ga na akciju.¹⁴

Svakodnevan razgovor upućuje nas na to da komuniciramo jer je komunikacija slanje i primanje poruka. To su upravo dva moguća značenja: prvo značenje – ono koje kaže da je komunikacija prenošenje poruka (što se smatra polazištem teorije informacija i komunikacija), za razliku od onoga drugog, polazišta komunikologije, koje kaže da je riječ o utjecaju sugovornika ili samoga sebe, pri čemu su važan sadržaj komunikacije i njezini učinci u postizanju životnih ciljeva.¹⁵ Cilj komunikacije može biti sam čovjek, druga osoba ili drugi

¹¹Crowley, D., Heyer, P.: *Communication in history*, Routledge imprint to the Taylor & Francis Group, aninformabusiness, NY, 2016. str. 3.

¹²Boban, Vjekoslav: *Počela govorne komunikacije*, 2. dopunjeno izdanje, Naklada Jurčić d.d.o., Zagreb, 2007.

¹³Tanta, Ivan: *Komunikacija društvenog statusa*. *MediAnali*, 2(3), 2008. str. 139.

¹⁴Ibidem, str. 3.

¹⁵Leinert Novosel, Smiljana: *Komunikacijski kompas*, 2. prošireno izdanje, Plejada d.o.o., Zagreb, 2015.

entitet poput grupe, organizacije ili društva. Temeljni proces komunikacije stvaranje je odnosa, odnosno stvaranje raznovrsnih socijalnih interakcija.¹⁶

Komuniciranje, i u širem i u užem smislu riječi, označuje razmjenu poruka. Komuniciranje se ne odnosi samo na riječi koje se prenose od jedne do druge osobe. Poruke su puno složenije, sastoje se od verbalnih i neverbalnih simbola. One u sebi nose elemente značenja, vrednovanja i organiziranja sadržaja. Teorija komuniciranja otkriva kako čovjek ne može ne komunicirati.¹⁷

Komunikacija je pojam u društvenim znanostima koji označuje sveukupnost različitih oblika, veza i dodira između pripadnika društva, a posebno prenošenje poruka s jedne osobe ili skupine na druge. Stoga je komunikacija i društveno veoma važna, omogućuje povezano djelovanje ljudi, što je u osnovi svih društvenih pojava.¹⁸

Ciljevi su također jedna od sastavnica ili komponenti komunikacije. U dosadašnjem razumijevanju komunikacije vidljivo je da pošiljatelj (izvor) ima namjeru potaknuti specifično značenje kod primatelja, što je zapravo pošiljateljev cilj. Općenito, u interpersonalnoj komunikaciji postoje tri glavna cilja: razvijanje interpersonalnih odnosa, postizanje suglasnosti i postizanje razumijevanja.¹⁹

Razvojem sposobnosti govora, koji je bitno povećao mogućnost prijenosa informacija i time potaknuo razvoj mišljenja, čovjek je učinio odlučujući korak u svojoj evoluciji. Izumi slikovnoga pisma i tehnike zapisivanja znakova, koje su rabili Sumerani i Egipćani oko 3500 god. pr. Kr., obilježavaju nastanak uljudbe (civilizacije). Pismom je omogućeno djelotvorno komuniciranje na daljinu i očuvanje poruka. Fenički izum abecede oko 1 500. god. pr. Kr. te potom sve češći komunikacijski izumi ubrzali su razvoj ljudskoga društva. Do XX. stoljeća izredali su se najznačajniji izumi – pergament (170. god. pr. Kr.), papir (105. god. u Kini), tisak drvorezom (350. god. u Kini), tisak pokretnim slovima (1 450. god. u Kini i 1 454. god. J. Gutenberg, u Njemačkoj), optički brzojav (1793.), električni brzojav (1831.), telefon (1876.) i fonograf (1877.), a u XX. stoljeću najprije izumi radija (1901.) i televizije (1925.), a zatim golem broj izuma i inovacija na područjima satelitskoga komuniciranja (1962. lansiran je prvi

¹⁶Kathleen K. Reardon: *Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću*, Alineja, Zagreb, 1998.

¹⁷Žitinski-Šoljić, Maja: *Teorija komuniciranja i govorništvo*, Veleučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, 2001.

¹⁸Tomić, op. cit. str. 21.

¹⁹Tomić, Z., Jugo, D.: *Temelji međuljudske komunikacije*, Sveučilište u Mostaru, Sinopsis, Edward Bernays UC, 2021. str. 62.

aktivni komunikacijski satelit) i računalno posredovanoga komuniciranja sve do 1989., kada su Tim Berners-Lee i Robert Cailliau lansirali prototip hipertekstovnoga sustava, koji je danas širom svijeta poznat kao *World Wide Web* (WWW). Suvremeni telekomunikacijski sateliti prenose radijski i televizijski signal, telefonske pozive i »telekonferencije« s dvosmjernim video i audiovezama po cijeloj zemaljskoj kugli. Povezivanje telekomunikacija i računala u svjetsku međumrežu (internet) omogućuje konvergiranje tradicionalnih medija, poput knjiga i novina (nastajanje *elektroničke knjige* i *e-novina*), s posve novim oblicima komuniciranja, kao što su tzv. elektronička čavrljaonica, *e-mail*, *web sites* te prienos mnogih aktivnosti i usluga, kao što su poslovanje, robna razmjena, javna uprava.²⁰

Komunikacija je postajala sve jednostavnijom i bržom, barijere i problemi nestajali su i nastajali razvojem društva i tehnologije te se sveukupno komunikacija mijenjala iz dana u dan. Za moderno se društvo često kaže da je utemeljeno na informacijama, masovno, mrežno strukturirano i globalno. Promjene u ljudskom okruženju mijenjaju način ljudskog funkcioniranja i karakter društvenog života. Brojna istraživanja svih grana znanosti upućuju na prisutnost novih elemenata i novih struktura okoline koje dolaze kao nova „društvena kvaliteta“. Ljudska komunikacija doživljava revolucionarne promjene.²¹

Budući da je društvo definirano oko vrijednosti i institucija, a ono što je vrednovano i institucionalizirano jest definirano odnosima moći. Moć je najtemeljniji proces u društvu te je relacijska sposobnost koja društvenom akteru omogućuje utjecaj asimetrične odluke drugih društvenih aktera na načine koji pogoduju osnažiti volju, interese i vrijednosti aktera.²²

Ubrzanim razvojem komunikacijskih tehnika i tehnologija, posebno interneta, sve je manje komunikacije među ljudima, što predstavlja određeni problem. Konkurencija je sve snažnija i zbog toga je potrebno pratiti trendove. Uloge u komuniciranju mijenjaju se zbog ubrzanoga razvoja tehnologije. Iako komunikaciju licem u lice ne može ništa zamijeniti,²³ u današnjem vremenu suvremene tehnologije i medija, kao prijenosnika informacije, informacija može biti vrlo korisna. Svaka osoba ima pravo na informaciju koja je javnog karaktera.

²⁰Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32686> , pristupano 23. 8. 2019.

²¹Jurković, Zvonimir: Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije. *Ekonomski vjesnik*, XXV (2), 2012. str. 396.

²²Castells, Manuel: *Communicationpower*, Oxford University Press, New York, 2011., str. 10.

²³Antolović, K. i Sviličić, N.: *Interpersonalne komunikacijske vještine*. K&K Promocija, Zagreb. 2016. str. 5.

2.2. Komunikacijski proces

Komunikacija je dijeljenje značenja razmjenu informacija. Proces komuniciranja definiran je tehnologijom komunikacije, karakteristike pošiljatelja i primatelja informacija,²⁴ ona je proces povezivanja, relacijski proces stvaranja i tumačenja poruka koje traže odgovor.²⁵ Komunikacijski se procesi odvijaju na više nivoa: intrapersonalnom, interpersonalnom, organizacijskom, kategorijalnom i masovnom. Iako je najznačajniji interpersonalni nivo, koji predstavlja društveno komuniciranje, *face to face*, ovo je oblik komunikacije u kojem se oni koji sudjeluju vide i čuju i u kojem mogu uspostaviti fizički dodir, a njegova osnovna karakteristika i vrijednost povratni je tijek, interaktivnost. U današnje je vrijeme postalo dominantno masovno komuniciranje koje je organizirano i institucionalizirano komuniciranje pomoću tehničkih sredstava, odnosno masovnih medija.²⁶ Tradicionalna masovna komunikacija nekad je bila pretežno jednosmjerna. Međutim, širenjem interneta pojavio se novi oblik interaktivne komunikacije koju karakterizira sposobnost slanja poruka prema mnogima, u stvarnom vremenu ili po izboru.²⁷

Osnovno je i najvažnije istraživanje na relaciji medij – masa, odnosno pojedinci u njoj, koji su međusobno povezani političkim, ideološkim, socijalnim i drugim vezama. Pojedince, na kojeg cilja masovni medij svojom porukom, treba smatrati integralnim dijelom neke cjeline.²⁸

Definicija komunikacijskog procesa, kao i mnogi drugi pojmovi u sklopu društvenih znanosti, višestruko je određena, ovisno o pojedinim znanstvenicima koji je proučavaju. Može se reći da je komunikacija kao dijeljenje misli, stajališta i ideja razmjenu verbalnih i neverbalnih simbola.²⁹ Prema Markiću komunikacijski proces predmet je proučavanja posebne znanstvene discipline – komunikologije. Nju se dijeli na: 1. opću komunikologiju – koja se bavi masmedijskom, žurnalističkom, organizacijskom, javnom, masovnom, sekundarnom i

²⁴Castells, Manuel, op. cit. str. 54.

²⁵Griffin, Emory A.: A First Look At Communication Theory (8th Ed). New York: McGraw-Hill, 2011. str. 8.

²⁶Mirosavljević, Mladen: Političko komuniciranje, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2010, str. 9.

²⁷Castells, Manuel, op. cit. str. 55.

²⁸Mirosavljević, Mladen, loc. lit.

²⁹Markić, Ivan: Socijalna komunikacija među učenicima, Pedagogijska istraživanja, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za pedagogiju, Zagreb, 307.str.

neizravnom komunikacijom; 2. interpersonalnu – koja se bavi izravnom, primarnom, neposrednom, *face to face* komunikacijom među ljudima.³⁰

Ključni su elementi komunikacijskog procesa: pošiljatelj, poruka i primatelj poruke.³¹ Pošiljatelj poruke ima namjeru primatelju poruke prenijeti neku misao. On tu misao kodira, tj. pretvara u izgovorene riječi i time misao postaje poruka, koja se sada prenosi primatelju poruke. Između pošiljatelja i primatelja mogu se pojaviti mehaničke i semantičke smetnje. Izgovoreno se može krivo čuti, ali i pogrešno razumjeti. O tome se često dovoljno ne vodi računa pa nastaju mnogi nesporazumi. Izgovoreno se mora ispravno čuti, a po mogućnosti i razumjeti što bliže namjeri pošiljatelja poruke. Daljna sudbina poslana poruke ovisi o primatelju poruke.³² Osim ove tri ključne komponente (pošiljatelj, poruka i primatelj poruke), elementi komunikacijskoga procesa jesu: komunikacijski kanal (medij), povratna informacija – *feedback* i šumovi u komunikaciji.³³

Cijeli komunikacijski događaj može se zamisliti kao krug ili ciklus, koji ometaju različiti čimbenici: komunikacijske mikroprepreke i komunikacijske makroprepreke. Međutim, kako bi se cijeli komunikacijski događaj mogao realizirati što uspješnije, potrebno je u svakom trenutku uvažavati osnovna načela komunikacije.³⁴

Proces komunikacije započinje kodiranjem poruke koja se odašilje komunikacijskim kanalom, zatim slijedi dekodiranje te se cijeli komunikacijski proces zatvara povratnom vezom ili *feedbackom*. Da bi se komunikacija uopće mogla dogoditi, treba postojati svrha, izražena kao poruka koja se treba prenijeti. „Komuniciranje je stoga proces prijenosa informacija od jedne osobe drugoj s namjerom da se motivira i utječe na ponašanje pa komunikacija među ljudima predstavlja priopćavanje određenog sadržaja, osjećaja o dotičnom sadržaju, osjećaja o sugovorniku i osjećaja o samome sebi.³⁵

³⁰Ibidem.

³¹Tomić, Zoran: Osnove političkog komuniciranja, Synopsis, Mostar, 2012. str. 24.

³²Brajša, Pavao: *Pedagoška komunikacija*, prvo izdanje, Školske novine, Zagreb, 1993, str. 16.

³³Tomić, Z., Jugo, D.: Temelji međuljudske komunikacije, op. cit. str. 51.

³⁴Jurković, Zvonimir: Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije, *Ekonomski vjesnik*, XXV(2), 2012. str. 388.

³⁵Ibidem, str. 389.

2.3. Oblici komunikacije

Četiri su osnovne vrste komunikacije: usmena komunikacija, pismena komunikacija, kontaktna ili neverbalna komunikacija te e-komunikacija.³⁶

Različiti su pristupi u razlikovanju komunikacija, ali se najčešće svrstavaju prema obliku (verbalna i neverbalna komunikacija) te prema načinu komuniciranja (intrapersonalna, interpersonalna, grupna i javna komunikacija). Najčešća je podjela komunikacije na verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Funkcije su i jedne i druge informiranje o objektivnom svijetu (zbivanja, stanja, predmeti), informiranje o subjektivnom svijetu (emocije, stavovi, vrijednosti) i iznošenje i objašnjavanje ideja. Verbalna komunikacija govorna je komunikacija kojoj je cilj prenošenje ili dobivanje informacija. Postoje tri oblika verbalne komunikacije: govor, razgovor i dogovor.³⁷ Ova vrsta komunikacije ima mnogo prednosti nad ostalim oblicima. Najvažnija je prednost što ljudi razgovorom, pitanjima i odgovorima mogu odmah primiti povratnu informaciju i procijeniti jesu li ih sugovornici razumjeli.³⁸ Slušanje se sastoji od četiri sastavnice: pozornosti, čujenja, razumijevanja i pamćenja.³⁹

Verbalna se komunikacija odnosi na stvarne riječi koje se koriste pri razgovoru, a najvažnijim aspektom neverbalnog komuniciranja smatra se vizualna interakcija. Vizualni dio poruke, koji učenik dobiva gledanjem u učitelja koji prezentira poruku, ostaju najdulje u sjećanju. Tvrdi se da komuniciramo 7 % verbalno (sadržaj poruke), 38 % glasom (kako nešto kažemo, što naglašavamo, redoslijed riječi u poruci, pauze i razlike u ritmu govora) i 55 % proksemički i kinezički (promjenom u izrazu lica, tjelesnim dodirima, prostornom udaljenošću od druge osobe, usmjeravanjem i zadržavanjem pogleda i sl.).⁴⁰ No postoje i ograničenja ovih tvrdnji s obzirom na to da je ovo Mehrabianovo istraživanje, provedeno 1971. godine u eksperimentalnim uvjetima i odnosilo se isključivo na situacije prijenosa osjećaja. Neovisno o

³⁶Jurković, Zvonimir, loc. cit.

³⁷Markić, Ivan: Socijalna komunikacija među učenicima, Pedagogijska istraživanja, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za pedagogiju, Zagreb, Vol. 7 No. 2 2010, str. 307

³⁸Tomić, Z., Jugo, D.: *Temelji međuljudske komunikacije*, op. cit. str. 69.

³⁹Markić, Ivan, loc. cit.

⁴⁰Zrilić, Smiljana: Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu, Pedagogijska istraživanja, Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Vol. 7 No.2 2010, str. 232.

omjerima i ograničenjima, ovo se pravilo treba uzimati u obzir pri razmatranju različitih vrsta komunikacije.⁴¹

Naravno, potrebno je nešto znati i o osobi s kojom smo u interakciji kako bi se poruka mogla prilagoditi toj osobi i na kraju, potrebno je poznavati situaciju jer situacija određuje koja će poruka biti prikladna u kojem trenutku. Kada verbalno komuniciramo, možemo to raditi na mnogo različitih načina. Uobičajeno se govori o formalnom i neformalnom razgovoru. U formalnom razgovoru jezik je složeniji, koriste se gramatički ispravne izjave, prethodno domišljene i isplanirane, međusobno povezane. U neformalnom razgovoru lakše se krše jezična pravila, lakše i češće se koristi jednostavan jezik.⁴²

Neverbalno se komuniciranje ne odnosi samo na kretanje i intonaciju glasa, nego uključuje i odjeću i pokućstvo i osvjetljenje i temperaturu i boje. Ono je dvosmisleno jer se sastoji od namjernih i nenamjernih elemenata, a jedno te isto ponašanje može prenositi sasvim različite poruke.⁴³

Pojam „neverbalna komunikacija“ vezuje se uz cijeli niz različitih obilježja. Ranija literatura o neverbalnoj komunikaciji bila je usmjerena ili na identificiranje neverbalne komunikacije kao osobnog stila ili kao ponašanja, dok je u novije vrijeme literatura fokusirana ili na teorijsko-istraživačke aspekte neverbalne komunikacije ili na smjernice za učenje i primjenu vještina neverbalnog ponašanja.⁴⁴

Verbalno komuniciranje traje samo koliko traje zvuk izgovorenih riječi, neverbalno komuniciranje nastavlja se sve dok su ljudi prisutni u istom prostoru. Neverbalno komuniciranje nastavlja se i na zvuk i na osjećaj i na miris i na okus i na geste i na izraze lica te tako ponire duboko u emocionalnu pozadinu osoba uključenih u komunikaciju. Vrsta neverbalne komunikacije, koja se sastoji od neverbalnih zvukova koje čujemo, zove se parajezik. Parajezik se odnosi na to kako se poruka prenosi, a ne što prenosi. U parajeziku postoje četiri vokalne komunikacijske karakteristike: 1. visina tona; 2. glasnoća; 3. brzina; 4. kvaliteta, tj. zvučnost

⁴¹Tomašević Lišanin, M., Drašković, N.: *Principi prodaje i pregovaranja*, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2019. str. 69.

⁴²Žižak, Antonija: *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2012, str. 49–50.

⁴³Žitinski-Šoljić, Maja: *Teorija komuniciranja i govorništvo*, Veleučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, 2001, str. 59.

⁴⁴Žižak, Antonija, op. cit. str. 51.

glasa. Ljudi o nama saznaju mnogo upravo preko načina koji izabiremo da bismo se neverbalno predstavili.⁴⁵

Komunikacija je vrlo važan dio poslovanja, organizacije i upravljačkog sustava. Prenošnje poruka, razmjena i obrada informacija, izdavanje i primanje naloga među strukturama u organizaciji, kontakti s poslovnim partnerima i sl. Sve to čini sustav komuniciranja bez kojeg organizacija ne bi mogla poslovati. Elektronička komunikacija ili e-komunikacija suvremeni je oblik komunikacije u organizacijama. Suvremene poslovne organizacije zamjenjuju tradicionalnu komunikaciju poštom, telefonom, telefaksom ili neposrednim sastancima elektronskom komunikacijom, temeljenom na suvremenoj informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji uz primjenu elektroničkih sredstava. Kako bi komunikacija bila uopće moguća u organizaciji, sama organizacija mora imati razvijeni informacijski sustav koji je podržan informacijskom tehnologijom.⁴⁶

⁴⁵Žitinski-Šoljić, Maja, op. cit. str. 60.

⁴⁶Jurković, Zvonimir, loc. cit.

2.4. Interpersonalna komunikacija

Interpersonalna komunikacija interakcija je ili međusobno djelovanje dviju ili više osoba licem u lice, uz mogućnost trenutnog dobivanja povratnih informacija. Prema novijim definicijama komuniciranje postaje interpersonalno, i to međusobnim upoznavanjem sudionika. I stoga je interpersonalna komunikacija stvar stupnja, a to znači da je komuniciranje među strancima, bez obzira na to što se ono odvija licem u lice, manje interpersonalno od istoga takva komuniciranja među prijateljima. Budući da se prijatelji međusobno dobro poznaju i svaki od njih zna podosta o načinu kako drugi misli i osjeća o različitim stvarima, njihova je interakcija više osobne, interpersonalne naravi, u usporedbi s onom među strancima. Dakle, interpersonalna komunikacija razvija se usporedno sa sve boljim međusobnim upoznavanjem partnera⁴⁷, a temeljni cilj interpersonalne komunikacije jest razvoj odnosa s drugima. Komunikacija nije samo bitna za razvoj odnosa, nego je ona odnos koji,⁴⁸ obuhvaća sadržajnu i relacijsku komponentu. Komponenta sadržaja razlikuje se od onoga što je rečeno ili učinjeno. Relacijska komponenta ili komponenta odnosa obuhvaća način kako je to rečeno ili učinjeno.⁴⁹

Prema Brajši ako poruke šaljemo nenamjerno, neplanirano i nesvjesno te bez povratnih informacija o njihovu prihvaćanju i djelovanju, naša je komunikacija nepotpuna i nestručna. Ako pak poruke šaljemo namjerno, planirano i svjesno te uz traženje i primanje povratnih informacija o njihovu prihvaćanju i djelovanju, naša je komunikacija potpuna i stručna.⁵⁰

Tri su vrste komunikacijskog ponašanja: 1. spontana komunikacija – kada su komunikacijska ponašanja uvjetovana osjećajima i bez spoznajne kontrole; 2. uvježbana komunikacija ili „skriptirana“ – komunikacija kod koje je jako stiliziran slijed tipičnih reakcija u točno određenim situacijama; 3. planirano ponašanje – ponašanja koja poduzimamo zato što nam se čine primjerena situaciji. Planirana ponašanja (skriptirana) od spontanih zahtijevaju veći spoznajni napor. U tijeku svakog interpersonalnog susreta možemo opažati prisutnost spontanih, skriptiranih i planiranih ponašanja, odnosno neku kombinaciju tih triju vrsta. Ako je tema razgovora osjećajno uzbudljiva, sudionici će pokazivati mnogo spontana ponašanja. Ako

⁴⁷Reardon K. Kathleen: *Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću*, Alineja, Zagreb, 1998.

⁴⁸Tomić, Z., Jugo, D.: *Temelji međuljudske komunikacije*, op. cit. str. 69.

⁴⁹Reardon K. Kathleen: *Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću*, Alineja, Zagreb, 1998.

⁵⁰Brajša, Pavao, loc. cit.

je susret pak kratak i dobro poznat, možda će prevladati skriptirano ponašanje. A kada situacija nije poznata, vjerojatno će kudikamo više primjenjivati planiranje.⁵¹

Interpersonalna komunikacija proces je koji istodobno teče različitim kanalima. Tu se na strani recipijenta, ovisno o određenom situacijskom kontekstu, posebno značenje pripisuje porukama dobivenima određenim kanalima. Tako se pri prosudbi emocionalnog stanja osobe veća važnost pridaje izrazu lica nego verbalnim izjavama. Prema osjetilima pomoću kojih primatelj prima informacije komunikacijske kanale dijelimo na: 1. auditivni ili vokalni kanal (uz govorni jezik tu su uključeni i neverbalni elementi kao što je paralingvistička komunikacija, pri čemu razumijemo sve ono u jeziku što ne određuje gramatika, tj. što se kazuje vokalno, a ne i verbalno); 2. vizualni kanal (izraz lica, držanje tijela, gestikulacija, habitus, međusobna udaljenost, odnosno korištenje prostora); 3. taktilni kanal (npr. doticanje tijela, milovanje); 4. olfaktorni kanal (mirisanje tijela); 5. termalni kanal (osjećaj tjelesne topline); 6. gustacijski kanal (osjetilo okusa). Jezik je nesumnjivo najvažnije, ali ne i jedino sredstvo ljudske komunikacije.⁵²

Uvjet za uspješnu interpersonalnu komunikaciju jest mogućnost sudionika da reagiraju jedni na druge, primjenjujući pritom neverbalna i verbalna ponašanja, logički povezana s prijašnjim zbivanjima u interakciji i s općom svrhom te interakcije. Sudionici moraju upotrijebiti barem minimum povratnih informacija (*feedbacka*), interakcije i koherencije. Izravna povratna informacija ili personalni *feedback* obuhvaća komunikatorove verbalne ili neverbalne reakcije na partnerove verbalne ili neverbalne akcije.⁵³

Međusobna komunikacija korisna je u svijetu u kojem živimo. Umijeće interpersonalne komunikacije puno je više od samoga pričanja. Neki su ljudi komunikativniji od drugih ljudi, otvoreniji, dominantniji te ne dopuštaju drugima doći do riječi. Takve ćemo ljude smatrati agresivnim, umišljenim i lošim komunikatorima, ljudima koji puno govore, a malo slušaju. Neki su ljudi jednostavno dobri komunikatori i često čak i nesvjesno slijede pravila koja omogućuju ne samo stvaranje novih interpersonalnih odnosa, već i njihov razvoj i održavanje.

2.5. Komunikacija putem medija

⁵¹Reardon K. Kathleen: Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću, Alineja, Zagreb, 1998., str. 22.

⁵²Kunczik, M., Zipfel, A.: *Uvod o znanosti o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, 2006.

⁵³Reardon K. Kathleen, op. cit. str.23.

Poruke nisu samomobilizirajuće. One se prenose od pošiljatelja (izvora) prema primatelju pomoću jednoga ili više kanala ili medija. Kanal ili medij je, dakle, sredstvo/način kojim se poruka prenosi od jedne do druge osobe. Kanali dolaze u mnogim oblicima. Izgleda da svako od naših pet čula može funkcionirati kao kanal. Kanali ili mediji komunikacije često se javljaju u drugim oblicima koji nisu naša fiziološka osjetila. U organizacijama, naprimjer, ali postoje i kanali masovnih medija kao što su televizija, radio, film i *billboard* / reklamni panoi koji prenose poruke od jednoga ili više izvora do mnogih primatelja. Elektronički kanali omogućuju interpersonalnu komunikaciju preko telefona, faksa i računala. Kanal ili medij bilo je koji način kojim poruka dolazi od izvora do primatelja.⁵⁴

Riječ medij latinskoga je podrijetla (lat. *medius* – srednji, u sredini). Medij najčešće određujemo kao sredstvo komuniciranja ili prenošenja vijesti,⁵⁵ ali i poruka preko kojeg je moguć prijenos informacija. Izbor medija za prijenos informacija ovisi o sadržaju, prirodi i svrsi poruke i primatelju, brzini, udaljenosti pošiljatelja i primatelja itd.⁵⁶

Međutim, da bismo na konkretan i precizan način definirali medij, ali i njegove uloge i funkcije, moramo imati u vidu da postoji mnogo tumačenja svrhe, ali i funkcije medija i novinarstva. Ovisno o tome tko tumači medije (znanost, poslovni ili politički krugovi), razlikuju se pogledi na medije, odnosno uloge medija u suvremenome svijetu. U komunikacijskim znanostima medij je fizičko ili tehničko sredstvo pretvorbe poruke u signal koji se može slati kanalom. Oni su sredstvo kojim se ostvaruje komunikacija, posrednici su između vlasti i javnosti, informiraju javnost o svim relativno važnim temama za društvenu zajednicu. Glavni je zadatak medija prenošenje različitih vrsta informacija široj javnosti. Nema dvojbe da su mediji vrlo važni, a u tome kontekstu duboko su ukorijenjeni u sve društvene aspekte. Usporedo s razvojem tehničke, ali i tehnološke baze medija, razvijale su se i mogućnosti za napredak u smislu komunikacija i komunikacijskih vještina preko medijskih kanala. Rezultat razvoja medija u prošleme stoljeću osjeća se u suvremenome društvu, a mediji su svoje djelovanje proširili, ali i usmjerili na sve društvene strukture.⁵⁷ Masovna je komunikacija pomoću suvremenih medija. Ona informira građane o onome što se oko njih događa i što bi trebali znati,⁵⁸ što bi značilo da mediji moraju informirati građane o onome što se oko njih događa. Mediji moraju obrazovati u

⁵⁴Tomić, Z., Jugo, D.: Temelji međuljudske komunikacije, op. cit. str. 56.

⁵⁵Jurčić, Danijela: *Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj*. *Mostariensia*, 21 (1), 2017. str. 128.

⁵⁶Tomić, Zoran: *Osnove političkog komuniciranja*, Synopsis, Mostar, 2012. str. 25.

⁵⁷Jurčić, Daniela, loc. cit.

⁵⁸Mirosavljević, Mladen: *Političko komuniciranje*, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2010, Sarajevo str. 12.

pogledu smisla i značenja činjenica, pružiti platformu za javni politički diskurs koja će olakšati oblikovanje javnoga mišljenja i pružiti javnosti povratne informacije o tome mišljenju jer je ono iz nje i došlo. To mora uključiti osiguranje prostora za izražavanje neslaganja. Mediji moraju dati publicitet državnim i političkim institucijama jer u demokratskome društvu služe kao kanal za zagovaranje političkih stajališta. Kako bi se navedene funkcije prikladno obavile, potrebno je da medijski diskurs, govor, bude razumljiv i vjerodostojan.⁵⁹

Masovna komunikacija može biti interaktivna ili jednosmjerna. Tradicionalna masovna komunikacija jednosmjerna je (poruka se šalje od jednog prema mnogima, kao kod knjiga, novina, filmova, radija i televizija). Da budemo sigurni, neki oblici interaktivnosti mogu se prilagoditi. Masovna je komunikacija nekad bila pretežno jednosmjerna. Međutim, širenjem interneta pojavio se novi oblik interaktivne komunikacije koju karakterizira sposobnost slanja poruka višestrano, u stvarnom vremenu ili po osobnom izboru vremena, te uz mogućnost korištenja višestrane komunikacije. Medij je otišao od visoko centraliziranog jednosmjernog komunikacijskog sustava, temeljenog na ograničenom broju mrežnih postaja, do vrlo raznolikih i decentraliziranih sustava emitiranja temeljenih na poboljšanom prijenosnom kapacitetu. Digitalne tehnologije omogućile su višestruko povećanje broja kanala koji se mogu primiti.⁶⁰ Masovno komuniciranje organizirano je i institucionalizirano komuniciranje preko komunikacijskih organizacija i pomoću suvremenih tehničkih uređaja; to je javno komuniciranje. Poruke masovnih medija javne su, namijenjene svim grupama u javnosti, zato su i dostupne javnoj kontroli. Brzina prijenosa informacija jedna je od osnovnih osobina masovne poruke.⁶¹

Buduću demokratizaciju hrvatskog društva i medijsku komunikaciju nužno je analizirati kao komunikološki proces prilagodbe nove digitalne, medijske i mobilne tehnologije. Nova medijska IT, digitalna i mobilna tehnologija afirmira izgradnju novog modela građanske participativne digitalne medijske produkcijske demokracije koja donosi nove medijske, europske i pluralističke vrijednosti. Vlada Republike Hrvatske strateški je opredijeljena za implementaciju i provedbu Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine. Strategija razvoja Republike Hrvatske postavljena je kao osnovni strateški razvojni cilj RH u vrijeme predsjedanja Hrvatske Vijećem EU (1. 1. – 30. 6. 2020.). Vlada Republike Hrvatske

⁵⁹Tomić, Z., Jugo, D.: Temelji međuljudske komunikacije, op. cit. str. 87.

⁶⁰Castells, Manuel: Communicationpower, Oxford University Press,. New York, 2011., str. 54

⁶¹Mirosavljević, Mladen, op. cit. str. 13.

čvrsto se i strateški opredijelila za dobrobit i razvojnu budućnost građana Hrvatske do 2030. godine. Strategija razvoja RH temelji se na kooperativnim sinergijskim oblicima zajedničke suradnje svih pojedinaca, društvenih skupina, javnog i privatnog sektora, akademske i šire društvene zajednice. Neki su od strateških razvojnih ciljeva RH: Održiva mobilnost, Digitalna tranzicija društva i gospodarstva.⁶²

Internet, kao najmlađi elektronički medij, objedinjuje u sebi sve mogućnosti elektroničkih sredstava komunikacije, razmjene i kreativnosti, ali preuzima i mjesto klasičnih medija. On je u početku služio isključivo za razmjenu poruka i komunikaciju. Tek razvojem Svjetske mreže (*world wide web*) dobiva svoj puni značaj.⁶³

Najvažnije su pozitivne strane medija informiranost, obrazovanje i zabava. Informiranost je, jednako kao i komunikacija, iznimno važna u društvu. Danas mnogi ističu kako živimo u informacijskome društvu pa u tome kontekstu suvremeni čovjek ima potrebu za informacijama jer mu pomažu u funkcioniranju društvenoga života. Mediji imaju veliku moć utjecaja na formiranje javnoga mnijenja, stavova, ali i ponašanja pojedinca.⁶⁴

Zakoni usvojeni kako bi se poboljšala transparentnost i odgovornost čineći informacije otvorenima javnosti, predstavljaju važan alat za zaštitu demokratskih građanskih prava i osiguranje vladavine prava i dobrog upravljanja. Zakon utvrđuje da svaka fizička i pravna osoba ima pravo na pristup informacijama koje se odnose na tijelo javne vlasti, a svako tijelo javne vlasti dužno je otkriti takve informacije. Nikakva rasprava o proaktivnoj objavi, kako se to danas shvaća, ne bi bila potpuna bez razmatranja kako je dolazak novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija revolucionirao moderna društva. Sada je moguće učitati na digitalne platforme ogromne količine informacija koje su javna tijela pohranila u papirnatu datoteke, čineći ih dostupnima javnosti u ponovno upotrebljivim formatima, što svakom građaninu omogućuje da napravi ono što želi s informacijom. Također omogućuje javnosti praćenje prijedloga i informacija od javnih vlasti, i obrnuto.

⁶²Plenković, et al: Komunikološka interpretacija medijskih sadržaja u hrvatskim tiskovinama o vladi Republike Hrvatske. *Media, culture and public relations*, 12 (1), 2011. str. 48.

⁶³Brakus, Aleksandra: Novi mediji i nove umjetnosti. In *medias res*, 2 (2), 2013. str.215.

⁶⁴Jurčić, Daniela, op. cit. str. 130.

3. Definicija informacije

Kako je informacija osnovni i temeljni element komunikacije, kao takva ima veliku ulogu u čovjekovu životu. Nekada je čovjek primao informaciju preko svojih osjetila dok se danas taj prirodni kanal nadopunio i postao neizbježan putem komunikacijske tehnologije. U svemu tome, znanje ima veliku ulogu te razne vrste tehnologija putem kojih je informacija dostupna u svakome obliku i velikom broju ljudi. Razvojem informacijske znanosti prijenosom i ponovnom uporabom informacija čovjek današnjice puno lakše komunicira te bi trebao gledati na informaciju kao na javno dobro koje donose novi mediji. Sposobnost čovjek da upravlja informacijama jedno je od obilježja ovoga stoljeća.

Opis informacije kao temeljnog elementa komunikacije sporazumno je prihvaćen nakon različitih analiza koje su provedene tijekom posljednjih tridesetak godina u disciplinama koje se bave informacijom kao svojim središnjim predmetom. Ta je definicija postala operativni standard, posebno u područjima koja se bave informacijom kao opredmećenim entitetom – informacijskim sustavima, bazama podataka, rudarenjem podataka i srodnim područjima.

Prema hrvatskoj enciklopediji informacija ili obavijest (lat.*informatio*: nacrtak, predodžba, pojam, tumačenje) skup je podataka s pripisanim značenjem, osnovni element komunikacije koji, primljen u određenoj situaciji, povećava čovjekovo znanje. Čovjek stječe znanje iskustvom, učenjem i informiranjem. Preko svojih osjetila čovjek prima informacije u obliku skupova podataka. Može ih primati izravno, prirodnim kanalima ili posredno, umjetnim kanalima uz pomoć informacijske i komunikacijske tehnologije. Podatci se sastoje od skupa kvantitativnih parametara koji opisuju neku činjenicu ili zbivanje. Oni sami za sebe nemaju nikakvo značenje niti određuju svoj relativni značaj pa njihovo puko gomilanje ne pridonosi razumijevanju pojave na koju se odnose. Međutim, podatci su osnova za oblikovanje informacije. Informacija nastaje pripisivanjem značenja primljenim podacima. Ključnu ulogu u pretvorbi podataka u informaciju ima znanje kojim čovjek raspolaže. Ono mu omogućuje razumijevanje informacije, odnosno prepoznavanje podataka, jezika kojim su ti podatci povezani u informaciju i konteksta na koji se odnose. U tome je procesu značajna i mogućnost pamćenja informacija (unutarnje pamćenje) i njihova zapisivanja (vanjsko pamćenje). Uz informacije koje oblikuje na temelju primljenih podataka, pojedinac može izravno oblikovati informaciju na temelju znanja kojim raspolaže. Oblikovane informacije mogu se drugim pojedincima prenositi u obliku poruka. Zahvaljujući informacijskoj i komunikacijskoj

tehnologiji u današnje su doba raznovrsni oblici informacija postali dostupni velikomu broju ljudi. Razmjenom informacija među pojedincima stvara se zajednički korpus znanja.⁶⁵ Informacija postaje važan čimbenik jednakosti, ravnopravnosti i sigurnosti građana. Dostupnost informacijama tretira se kao osnovno ljudsko pravo.⁶⁶

Sloboda informiranja, odnosno primanja i davanja informacija i ideja bez uplitanja tijela vlasti, kako to definiraju mnogi međunarodni dokumenti, osnovno je pravo svake osobe. Sloboda informiranja pojedincima i skupinama da zaštite svoja prava predstavlja važnu zaštitu od zlostavljanja, lošeg upravljanja i korupcije. Može biti korisna i za samu vladu; otvorenost i transparentnost u donošenju odluka kao proces može poboljšati povjerenje građana u vladine akcije.⁶⁷

Kraj 20. stoljeća u tehnološkom smislu obilježen je razvojem multimedijских i informacijskih tehnologija. Razvojem interneta kao i *world wide weba* uspostavljeni su novi načini komuniciranja, pretraživanja te prijenosa i razmjene informacija. Danas se putem interneta izuzetno brzo i jednostavno dolazi do gotovo svih potrebnih informacija. Važno je naglasiti da je uporaba interneta i internetskih pretraživača u neprestanom porastu. Dakle, ljudi se sve više oslanjaju na internet u svrhu zadovoljavanja svojih informacijskih potreba.⁶⁸

Naglim razvojem nauke i tehnike osjeća se sve veća potreba za naučnim i tehničkim informacijama. Njihovo je značenje općepriznato kako na naučnom, tako i na društvenom polju, pa se sve više čuje i tvrdnja da se ekonomska i kulturna moć društva zasniva na naučnim i tehničkim informacijama. Proces civilizacije oslanja se na naučne i tehničke informacije koje su spona između prošlosti i sadašnjosti, ukidajući svaku prostornu udaljenost. Sredstva društvene akcije usmjerena su na rješavanje problema kako bi se postigao brži porast društvene produktivnosti rada. Rezultat svakog naučnog ili tehničkog rada, intelektualnog ili fizičkog istraživanja jest informacija. Svaka informacija, od svog izvora, prolazi u različitim oblicima i putem različitih objekata do novih istraživača koji se njome koriste u daljnjim istraživanjima.

⁶⁵Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27405>, pristupano 13. 5. 2020.

⁶⁶Tropina Godec, Željka: Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora. *Hrvatska i komparativna javna uprava* 9., br. 2. 2009. str. 323.

⁶⁷Banisar, David: Freedom of information around the world – A global survey of access to government information laws, 2006. Dostupno na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1707336, pristupano 30. 3. 2021.

⁶⁸Milanović, Dunja: Procjena vjerodostojnosti sadržaja na web stranicama. Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. 2017. str. 1.

Tako se stvara sistem informacija i traže najpovoljniji načini i uvjeti za njihovo prenošenje i korištenje. Služba informacija služi kao posrednik između dokumenata, objavljenih ili neobjavljenih, i korisnika, kao jedne od veoma važnih karika u naučnoistraživačkom procesu. Pojava nove naučne discipline nazva se dokumentacija (dokument) ili nauka o informacijama. Danas je općepriznata činjenica koju ne osporava niti jedan istraživač. Ponajprije govori o tehničkoj dokumentaciji, komercijalnoj dokumentaciji kao posebnoj djelatnosti koja se bavila prikupljanjem, obradom, uskladištenjem, nalaženjem i rasprostiranjem dokumenata.⁶⁹

U svome se članku Bosančić poziva na Gleicka koji kaže kako se tijekom povijesti znanosti često događalo da rješenje jednog problema u jednom dobu postane uzročnikom novog problema u drugom dobu. Čini se kako je upravo sve masovnija primjena informacijske i komunikacijske tehnologije, koja je donekle uspjela riješiti problem informacijske eksplozije u „Bushovu dobu“, u današnjem dobu stvorila novi problem – problem informacijske poplave (engl. *informationflood*). Informacijsku poplavu, u najkraćim crtama, karakterizira olakšano i prekomjerno objavljivanje svih vrsta sadržaja u digitalnom obliku. Tijekom burnoga razvoja informacijske znanosti uočeni su razni problemi u učinkovitom pretraživanju informacija i u proučavanju fenomena relevantnosti informacija. Problem informacijske znanosti predstavlja informacijska eksplozija, fenomen enormnog porasta tiskanih publikacija zabilježen još u devetnaestom stoljeću, a koji je kulminirao sredinom dvadesetog stoljeća. Često se kaže kako na internetu svi mogu objaviti što god žele, aludirajući pritom na pozitivni i negativni aspekt mogućnosti objavljivanja na mreži. Pozitivni jer ne postoje prepreke objavljivanju sadržaja, a negativni jer kvaliteta takvog sadržaja postaje problematična. Ta izjava možda i najbolje dočarava fenomen informacijske poplave koji se počeo širiti internetom u najvećoj mjeri kao posljedica širenja društvenih mreža i ostalih aplikacija *Web 2.0* poput *Facebooka*, *Twittera*, *Flickr*a i sl. Ipak, prateći razvoj informacijske znanosti od njezinih početaka, dakle, sredine 20. stoljeća, nakon problema informacijske eksplozije, koji je i doveo do ubrzanog razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije, jedan drugi problem oživio je u novom obliku – to je bio problem znanstvene komunikacije.⁷⁰

Iako se transparentnost smatra pozitivnom silom, ipak transparentnost kao alat za kontrolu građana ima svoje nedostatke, kako za same građane, tako i za javne institucije. Zagovornici transparentnosti vide javnost kao nadzorno tijelo koje aktivno provodi demokratski

⁶⁹Blažević, Lidija: *Društvena funkcija informacija. Politička misao*, 8 (2), 1971. str. 249.

⁷⁰Bosančić, Boris: *Proces stjecanja znanja kao problem informacijskih znanosti*. *Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova*, 9(1), 2016. str. 34–35.

nadzor nad vladom. Ipak, ovo je možda ružičasti pogled na to kako građani pristupaju informacijama i koriste ih. U stvarnosti građani često ne čitaju informacije koje su im na raspolaganju ili su slabo opremljeni za njihovu analizu. Porast „e-transparentnosti“, koristeći tehnologiju za poticanje veće transparentnosti, samo uvećava problem jer osim što nedostaje tehničke i političke stručnosti, građanima često nedostaju vitalne računalne vještine. Preopterećenje informacijama također može ostaviti građane da se osjećaju preopterećeno. Ponekad će javno tijelo odgovoriti na zahtjev za slobodom informiranja s tisućama stranica informacija misleći da je ispunilo svoju dužnost. Ipak, sama količina informacija otežava, čak i onemogućuje primatelju razumijevanje, što je u suprotnosti s duhom zakona i navedenim ciljevima vlasti. Jednostavno pružanje informacija nije dovoljno. Tijelo također mora osigurati da su informacije pravilno strukturirane, svrsishodne i lako razumljive. Još jedan nedostatak ovih novih aranžmana transparentnosti, koji ovaj put utječu na društvo u cjelini, proizlazi iz činjenice da su moćni, dobro organizirani lobiji s vlastitim ciljevima i interesima koji su ponekad u suprotnosti s onim što je u javnom interesu, obično njihovi najveći korisnici. Drugim riječima, nastoje „uhvatiti“ aranžmane transparentnosti za vlastite ciljeve.⁷¹

Ovdje se radi o informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i odlukama, financijskim pitanjima, odnosno svemu što je u vezi s njihovim radom ili organizacijom, osim u slučajevima kada su informacija ili njezini dijelovi zaštićeni zakonom radi očuvanja drugih važnih interesa (npr. privatnosti ili nacionalne sigurnosti). Informacija pri tome obuhvaća sve već postojeće informacije u obliku dokumenata, zapisa ili u bilo kojem obliku zabilježenih informacija (pisanih, vizualnih, slušnih).⁷²

3.1. Informacija u teoriji komunikacije

⁷¹What transparency means and why it matters: lessons from around the world, dostupno na: [What transparency means and why it matters: lessons from around the world | economie.gouv.fr](https://www.economie.gouv.fr/anglais/what-transparency-means-and-why-it-matters-lessons-from-around-the-world), pristupano 23. 10. 2022.

⁷²Musa, et al., loc. cit.

Informacija je centralna kategorija suvremenog društva.⁷³ Postoje različite definicije informacije. Za jedne autore komunikacijom se smatra prijenos mjerljive veličine koja se naziva informacijom pa je komunikacija, dakle, čin kojega je rezultat informacija,⁷⁴ za druge informacija je sažetak slike prostora, njegove organizacije, strukture, dinamike, sužavanje neizvjesnosti, a proces informiranja komunikacijski je proces koji dovodi do sužavanja neizvjesnosti. Komunikacijski akt sadrži informaciju onda i samo onda kada se u komunikaciji odstranjuje ili reducira neizvjesnost za primatelja. Moć je informacije u tome da je informacija element poruke koji dovodi do smanjenja neizvjesnosti, tj. podatka koji doprinose otklanjanju ili umanjivanju neizvjesnosti.⁷⁵

Ideja „informacije“ u suvremenoj američkoj teoriji komunikacije ima korijene u kulturno-povijesnoj tradiciji društvenih znanosti i u novije vrijeme odražava odlučan pomak prema pozitivističkom pristupu istraživanja komunikacije, sve od četrdesetih godina ovog stoljeća. Moderna teorija komunikacije 20. stoljeća u Sjedinjenim je Državama uvela taj pojam u kontekstu pojave teorije o društvu. Informacija se poimala kao znanje koje je smješteno u kulturnoj i društvenoj okolini suvremenog društva i koje se artikulira kao element u društvenoj komunikaciji pod vodstvom pragmatizma, kad su se društvena istraživanja usredotočila na ideju društvenog, ulogu zajednice i proces komunikacije. U okviru tih teorijskih razmatranja komunikacija i informacija bile su aspekti organske teorije društva; i zaista, komunikacija je bila ta koja je odigrala najvažniju ulogu u povezivanju i objedinjavanju različitih segmenata društva pomoću širenja i primanja informacija.⁷⁶

Odsutnost ili nedostupnost informacijama često stvara osjećaj obespravljenosti, nepovjerenja i frustracije. Međunarodna nevladina udruga za ljudska prava, članak 19, opisala je informacije kao „kisik demokracije“ dok UNDP-ovo Izvješće o ljudskom razvoju iz 2002. opisuje informiranu raspravu kao „krvotok demokracije“. Informacije same po sebi nisu moć, ali su bitan prvi korak u ostvarivanju političke i ekonomske moći. Javnost može istinski sudjelovati u demokratskom procesu samo kada ima informacije o aktivnostima i politikama vlasti i kada ljudi mogu vidjeti na koje beneficije i usluge imaju pravo i primaju li ono što trebaju očekivati. Poznavanje onoga što država i druge institucije rade ključno je za moć ljudi

⁷³Kurtić, Najil: *Kod novinarstva*, Media Plan Institut, Sarajevo, 2006. str. 9.

⁷⁴Matković, V., Sinković, V.: *Teorija informacije*, Zagreb, 1970. str. 707.

⁷⁵Kurtić, op. cit. str. 19.

⁷⁶Hardt, Hanno: „*Informacija*“ i teorija komunikacije - Bilješke za buduću povijest tog koncepta, *Politička misao*, 24(1), 1987. str. 25.

da ih pozivaju na odgovornost i poboljšaju način rada. Odsutnost ili nedostupnost informacijama često stvara osjećaj obespravljenosti, nepovjerenja i frustracije. S druge strane, pristup relevantnim, ažuriranim informacijama može stvoriti osnovu za prirodnu razmjenu, čime se i službenim i javnim osobama omogućuje bolji pristup donesenim odlukama i provedbi politika.⁷⁷

Proces komuniciranja definiran je tehnologijom komuniciranja, karakteristikama pošiljatelja i primatelja informacija, protokolom komunikacije i opsegom komunikacijskog procesa. Značenje se može razumjeti samo u kontekstu društvenih odnosa u kojima se obrađuju informacije i komunikacija. Počevši od opsega samog procesa međuljudske komunikacije, proces komuniciranja mora se razlikovati od društvene komunikacije. U prvom, naznačeni pošiljatelji i primatelji subjekti su komunikacije.⁷⁸

Informacija je izbor između više mogućnosti, odnosno ona je izbor između više vjerojatnih jednostavnih mogućnosti. U procesu komuniciranja informacija je sadržaj obavijesti, a promatrana statički, kao pohranjena, informacija je dio znanja, pa je tako i određena u rječnicima.⁷⁹ Komunikacija je dijeljenje značenja razmjenom informacija.⁸⁰

Informacija je izbor između više mogućnosti, odnosno, ona je izbor između više vjerojatnih jednostavnih mogućnosti. U procesu komuniciranja informacija je sadržaj obavijesti, a promatrana statički, kao pohranjena, informacija je dio znanja, pa je tako i određena u rječnicima.⁸¹

Ljudi traže informacije za utjehu, podršku, osnaživanje, poticaj i znanje za djelovanje ili jednostavno učenje. Informaciju se obično promatra kao ono što ima značenje, smanjuje nesigurnost za tražitelja informacija. Proces traženja informacija iterativan je i uvelike ovisi o specifičnoj situaciji tražitelja. Informacije se mogu prenijeti dalje drugima, mogu se koristiti za donošenje odluka i mogu utjecati na stavove i ponašanja. U svakodnevnom životu susrećemo se s velikom količinom informacija, od kojih većinu filtriramo, zadržavajući samo ono što nam

⁷⁷Godišnje izvješće o transparentnosti, [Transparentnost i pravo na informiranje | Transparentnost šuma \(foresttransparency.info\)](https://foresttransparency.info), pristupano 17. 10. 2022.

⁷⁸Castells, Manuel, op. cit. str. 56.

⁷⁹TropinaGodec, Željka: Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora. *Hrvatska i komparativna javna uprava* 9., br. 2. (2009): 324.

⁸⁰Castells, et. al: *Communicationpower*, Oxford University Press., New York, 2011., str. 54

⁸¹Tropina Godec, Željka, loc.cit.

je korisno. S obzirom na to da vjerodostojnost snažno utječe na utjecaj poruke, postaje važno razumjeti kako će korisnici odlučiti u što vjerovati.⁸²

Prema Borkovoj definiciji informacijska se znanost veže uz postupke proizvodnje, prikupljanja, organiziranja, spremanja, pretraživanja, interpretacije, prijenosa, transformacije (procesuiranja) i korištenja informacija te se odnosi na ono tijelo znanja koje nastaje ovim postupcima. Svaki od spomenutih postupaka može poslužiti i kao ishodište zasebnog problema informacijske znanosti, a presudan utjecaj na uobličavanje pojedinog problema, dakako, vrše njezini temeljni pojmovi. U slučaju Borkove definicije radi se o informaciji, a zatim i znanju. Međutim, promatrajući današnje trendove, vjerodostojno je u raspravu uključiti i pojam podatka te priznati kako i on danas pripada ključnim pojmovima informacijske znanosti premda postoje inicijative iz poslovnog sektora da bi ih se trebalo promatrati u odvojenom kontekstu, odnosno kao predmet proučavanja zasebne znanosti.⁸³

Informacija je *output* prema okolini. Oblici uključuju modalitete ostvarivanja pristupa informacijama, ali u širem smislu ostvaruje se i putem aktivnog komuniciranja s javnošću, putem javnih informacijskih kampanja ili strateškog komuniciranja. Odvija se putem interneta, medija, društvenih mreža, javnih događanja, objavljujući službene dokumente, publikacije ili druge informacije, stavove ili informacije o politikama, prenoseći sjednice ili događanja ili pak neposrednim pružanjem informacija.⁸⁴

Razvojem informacijske znanosti od njezinih početaka, dakle, sredine 20. stoljeća, nakon problema informacijske eksplozije, koji je i doveo do ubrzanog razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije, jedan drugi problem oživio je u novom obliku – to je bio problem znanstvene komunikacije. U daljnjem periodu razvoja informacijske znanosti potreba pristupa ogromnom skladištu znanja, uočena s otkrićem digitalnog načina pohranjivanja informacija, nužno je dovela do ideje informacijskog pretraživanja kakvu poznajemo danas. Informacijsko pretraživanje ili pretraživanje i ponovno pronalaženje informacija (engl. *Information retrieval* – IR), u najkraćim crtama, predstavlja procesuiranje informacija temeljeno na formalnoj logici. Radi se o manipulaciji tekstualnom informacijom u svrhu njezina ponovnog pronalaženja. Informacijsko pretraživanje u teoriju informacijskih znanosti uvelo je mnoge nove termine,

⁸²Wathen, C. N., Burkell, J.: Believe it or not: factors influencing credibility on the Web.// *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53, 2, 2002. str. 134.

⁸³Borko, Hilda: Information science: What is it? *American Documentation*, 19(1), 1968. str. 3–5.

⁸⁴Koprić, et. al: Građani, javna uprava i lokalna samouprava: povjerenje, suradnja, potpora, Institut za javnu upravu: u Musa Anamarija: Informacije za građane: transparentnom i otvorenom javnom upravom prema boljem upravljanju i povjerenju građana, 2017. str. 34.

poput pretraživanja cjelovitog teksta (engl. *fulltext*), pretraživanja Booleovim operatorima (engl. *Boolean retrieval*), odziva (engl. *recall*), preciznosti (engl. *precision*), tražilica (engl. *searchengines*) itd. U skladu s tim, problem informacijskog pretraživanja predstavlja tipičan primjer problema koji su istraživači informacijske znanosti morali podijeliti s istraživačima neke druge znanosti, u ovom slučaju sa stručnjacima računalne znanosti, koja se u to doba također ubrzano razvijala. Sustavi informacijskog pretraživanja započeli su s ciljem da korisnicima isporuče ne bilo koju informaciju, nego onu koja odgovara njihovim informacijskim potrebama. U skladu s tim, problem relevantnosti informacija postao je gorući problem informacijske znanosti.⁸⁵

3.2. Transformacija podataka u informaciju

Značaj informacija proizlazi iz njihove uloge koju imaju u procesu generiranja odluka. Nemoguće je kreirati učinkovite odluke bez učinkovite informacijske osnove. Stoga se generiranje informacijske osnove i njezina održavanja na *up-to-date* nivou postavlja, u suvremenim uvjetima poslovanja, kao uvjet bez kojeg se ne može kvalitetno poslovno odlučivati. Pri organizaciji sistema upravljanja podacima/informacijama važno je imati u vidu činjenicu da donositelj odluke može prihvatiti ograničenu količinu podataka/informacija. Stoga, prezentiranje podataka/informacija u neadekvatnoj formi i u velikom obimu neminovno uzrokuje preopterećenost istima te posljedično smanjenje efikasnosti i efektivnosti u procesu donošenja poslovnih odluka. Raspolaganje kvalitetnim informacijama može omogućiti značajnu prednost u odnosu na konkurenciju. Raspoloživost kvalitetnim informacijama jedan je od ključnih izvora konkurentnosti na tržištu.⁸⁶

Tehnološka transformacija koja se temelji na digitalizaciji komunikacije, računalnog umrežavanja, naprednog softvera, difuzije poboljšanog širokopojsnog prijenosnog kapaciteta i sveprisutnog lokalnog/globalnog komuniciranja putem bežičnih mreža, sve više Internetom pristup. Definicija pošiljatelja i primatelja odnosi se na organizacijsku i institucionalnu strukturu komunikacije, posebno društvene komunikacije, gdje su pošiljatelji i primatelji mediji i njihovi tzv. publika. Svaka od komponenti velike komunikacijske transformacije predstavlja

⁸⁵Bosančić, Boris, op. cit. str. 32.

⁸⁶Čavalić, Admir: *Utjecaj kvalitete podataka i informacija na kvalitetu odluke. Ekonomska misao i praksa, 2016.* str. 497.

izraz društvenih odnosa, u konačnici moć odnosa, koja je temelj evolucije multimodalnog komunikacijskog sustava.⁸⁷

Proces transformacije podatka u informaciju određen je zahtjevima donositelja odluka, odnosno odgovorima na određena pitanja donositelja odluka. Kada je riječ o razlici između podatka i informacije, podatak je nositelj informacije i služi za njezino tehničko uobličavanje kako bi se mogla sačuvati ili prenijeti. Informacija je protumačen podatak o pojavi koju podatak prikazuje. Informacija je skup činjenica pogodnih za odlučivanje, može se dobiti povezivanjem podataka u jednu rečenicu ili izjavu. Informacija je skup prikupljenih i obrađenih podataka, tako da se često uz pojam podatka dodaje atribut „sirov“, za razliku od „obrađene“ informacije. Informacija može nastati kao rezultat obrade „sirova“ podatka (primarni podatci), ali i nekih drugih informacija nakon obrade na višoj razini (sekundarni podatci). Podatak postaje informacija u vrijednosnom sustavu donositelja odluke. Stoga, informacija je širi pojam od podatka i uglavnom je sastavljena od više obrađenih podataka. Kao takva, informacija predstavlja skup činjenica (podataka) koje su razumljive i pogodne za proces odlučivanja. Podatak je *input* („sirov“) dok je informacija *output*, odnosno rezultat transformacijskog procesa („obrađena“). Ono što definira informaciju i pretvara podatak u nju jest vrijednosni sustav donositelja odluka.⁸⁸

Danas većina, ako ne i svi informacijski sustavi, imaju zajednički zahtjev koji se pred njih postavlja: povećati učinkovitost komunikacije i usluga. Na primjer, hitnost novih usluga, kao što su gradske informacijske i referalne usluge i novih koncepcija u sustavima, kao što su informacijska sredstva i mreže za online informacijsko pretraživanje, mogu biti izravno usmjerene prema tim zahtjevima i pokušajima pri rješavanju nekih prethodno navedenih problema. Učinkovita komunikacija znanja, učinkoviti informacijski sustavi postaju tako presudan zahtjev za rješavanje različitih problema. Za različite probleme razvijeni su ili zamišljeni različiti informacijski sustavi.⁸⁹

⁸⁷Castells, et. Al, op. cit. str. 56.

⁸⁸Čavalić, Admir, loc. cit.

⁸⁹Saračević, Tefko: Relevantnost: pregled i teorijski okvir za promišljanje o pojmu relevantnosti u informacijskoj znanosti. U: Prilozi utemeljenju informacijske znanosti, Filozofski fakultet Osijek. 2006. str. 13–52.

3.3. Transparentnost informacija na mrežnim stranicama

Za sve ono što čovjek propušta da postane vidljivo, možemo se pitati: što se želi sakriti?

Friedrich Wilhelm Nietzsche

Proaktivna transparentnost i slobodan pristup informacijama temelj su na kojima počiva komunikacija tijela javne vlasti i građana. Ako dobro upravljanje tijela javne vlasti zahtijeva uključiv javni prostor temeljen na informiranom dijalogu i raspravi, pozitivan odnos između komunikacije i upravljanja čini se uvjerljivim. Dobrobit komunikacije najočitija je kada postoje osnovni preduvjeti za demokraciju, a učinkovita komunikacija može doprinijeti promicanju dobrog upravljanja. Javnost ima pravo na informacije tijela javne vlasti kojima je aktivno dijeljenje informacija jedna od najvažnijih komunikacijskih zadaća. Otvorena linija komunikacije, i osjetljivost na nju, zauzvrat stvara povjerenje javnosti i poboljšava usluge koje zajednica pruža. Osim distribucije javnih informacija, nove tehnologije sve više pružaju mogućnosti za daljnje unapređenje transparentnosti te se komunikacija odvija na različitim razinama i različitim kanalima, a razvojem novih tehnologija i korištenjem internetskih platformi i društvenih medija, otvara se mogućnost za nove načine informiranja i uključivanja građana, odnosno stvaranje novih društvenih odnosa i zajedništva.

Konkretnije, transparentnost se odnosi na dostupnost i slobodan pristup građana informacijama koje posjeduju upravne organizacije, odnosno, sva tijela javne vlasti. Ono podrazumijeva otvaranje internih organizacijskih procesa i odluka trećoj strani. Radi se, dakle, o jednosmjernom procesu pružanja informacija upravnih organizacija građanima, bilo na zahtjev samih građana ili samoinicijativno od upravnih organizacija. Transparentne organizacije građanima šalju poruku da nemaju ništa za skrivati i da su spremne izložiti se izravnom nadzoru javnosti. Zbog toga građani cijene transparentnost te ona jača odgovornost i nadzor nad upravnim službenicima i dužnosnicima, povećava povjerenje građana u javnu upravu, što u konačnici jača legitimitet uprave i ostalih institucija političkog sustava.⁹⁰ Transparentnost je također preduvjet za odgovornost i otvorenost javnih vlasti za dijalog s građanima. Postala je ključan sastojak demokratskog procesa.⁹¹

⁹⁰Durman, Petra: Europeizacija javne uprave i načelo otvorenosti. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, VII (1)*, 2016. str. 352.

⁹¹Musa, et. al: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. Hrvatska i komparativna javna uprava, 2015, str. 415.

Dostupnost podataka i vidljivost funkcioniranja upravnih organizacija građanima ujedno smanjuje mogućnosti za korupciju i druge oblike neetičkog postupanja. Transparentnost je zato važan instrument za ostvarivanje drugih ciljeva, odnosno ima i instrumentalnu vrijednost, uz intrinzičnu. Transparentnost se ostvaruje proaktivnim objavljivanjem informacija o organizaciji, radu i financiranju uprave putem mrežnih stranica i medija, objavljivanjem različitih dokumenata putem mrežnih stranica, javnih kampanji, konferencija za medije i medijskih izvještaja i sl.⁹²

Koncept transparentnosti, iako se intenzivno razvija još od početka 20. stoljeća, postao je ključan tek u novom shvaćanju javne uprave i političkih institucija koji se danas obuhvaća terminom *governance*,⁹³ načelom dobrog upravljanja ili dobre vladavine, koju promoviraju međunarodne organizacije, uključujući Europsku uniju.⁹⁴ Takvo upravljanje obilježava, između ostalog, odmak od usredotočenosti na tradicionalne mehanizme delegacije ovlasti i mehanizma odgovornosti predstavničke demokracije prema slabljenju parlamenata i jačanju egzekutive, izrazite fragmentacije javnog sektora uz potrebu uspostavljanja novih mehanizama odgovornosti, kao i koordinacije i decentralizacije u uvjetima relativne političke nestabilnosti koalicijskih vlada. Hijerarhijska moć i koncentracija znanja i informacija u upravnim tijelima, neposredno podređenima političkom vrhu, zamjenjuje se umreženim konglomeratima decentraliziranih tijela koja okružuju interesne skupine i zainteresirane javnosti iz javnog i privatnog sektora.⁹⁵

Transparentnost je dio dobrog upravljanja i temeljnih načela funkcioniranja javne uprave. Ona je vrijednost po sebi, ali ima i instrumentalnu ulogu za ostvarivanje mnogih drugih individualnih ili kolektivnih prava, realizaciju pravne države i funkcioniranje institucija u skladu s temeljnim pravnim i upravnim načelima, slobodu izražavanja i rad medija te nesmetano odvijanje demokratskih političkih procesa. Transparentnost omogućuje ostvarivanje individualnih prava građana (kao i ispunjavanje obveza) te građanskih političkih prava, smanjujući arbitrarnost i stvarajući pravnu sigurnost.⁹⁶

Podrazumijeva postojanje jednosmjernog kanala komunikacije u kojem informacija teče od uprave prema okolini. Uprava je aktivna, u skladu s propisima ili standardima komuniciranja s

⁹²Durman, Petra, loc. cit.

⁹³Musa, Anamarija: Informacije za građane: transparentnom i otvorenom javnom upravom prema boljem upravljanju i povjerenju građana, Priručnici za stručno usavršavanje Knjiga 13., Institut za javnu upravu, 2017. 31. str.

⁹⁴Durman, Petra, op. cit. 343. str.

⁹⁵Musa, Anamarija, loc. cit.

⁹⁶Koprić, et. al. 42. str.

javnošću pruža informacije javnosti, u nekim slučajevima potaknuta i zahtjevima samih korisnika informacije.⁹⁷

Transparentnost je tako vrijednost po sebi, ali ima i instrumentalnu ulogu za ostvarivanje mnogih drugih individualnih ili kolektivnih prava, realizaciju pravne države i funkcioniranje institucija u skladu s temeljnim pravnim i upravnim načelima (primjerice, odgovornosti ili učinkovitosti), slobodu izražavanja i rad medija te nesmetano odvijanje demokratskih političkih procesa.⁹⁸

Transparentnost je u interesu društva kao cjeline, dakle u javnom interesu, kao i u interesu svakog pojedinca. Slično tome, otvorenost i participacija građana u javnoj upravi smatraju se nužnim za postizanje veće efikasnosti uprave i uspjeha javnih politika, jačaju partnerstvo građana i uprave i time dijele odgovornost za ishode, povećavaju legitimitet odluka te doprinose povjerenju u vlast i upravu. Transparentnost omogućuje ostvarivanje individualnih prava građana (kao i ispunjavanje obveza) te građanskih političkih prava, smanjujući arbitrarnost i stvarajući pravnu sigurnost. Javna dostupnost informacija omogućuje građanima i poduzetnicima donošenje odluka o vlastitoj sudbini utemeljenih na informacijama, primjerice, u području obrazovanja, zdravlja, stanovanja ili poslovnog planiranja. K tomu, pravodobnim informacijama i otvaranjem mogućnosti uključivanja u odlučivanje, gospodarski subjekti poboljšavaju svoj položaj i ubrzavaju vlastite procese umjesto da se sudare s birokratskom sporošću i nedovoljnim informacijama.⁹⁹

Premda se danas pojmovi transparentnost i otvorenost vrlo često koriste u javnom diskursu, nerijetko i kao istoznačnice, potrebno je objasniti bitnu razliku. Transparentnost se odnosi na dostupnost i slobodan pristup građana informacijama koje posjeduju upravne organizacije, odnosno sva tijela javne vlasti. Ono podrazumijeva otvaranje internih organizacijskih procesa i odluka trećoj strani. Radi se, dakle, o jednosmjernom procesu pružanja informacija upravnih organizacija građanima, bilo na zahtjev samih građana (pasivno) ili samoinicijativno od upravnih organizacija (aktivno). Transparentnost predstavlja, s jedne strane, intrinzičnu vrijednost, odnosno predstavlja svrhu samoj sebi. Transparentne organizacije građanima šalju poruku da nemaju ništa za skrivati i da su spremne izložiti se izravnom nadzoru javnosti. Zbog toga građani cijene transparentnost te ona jača odgovornost i nadzor nad

⁹⁷Ibidem, 34 str.

⁹⁸Hood, Christopher, David Heald: *Transparency: The key to better governance?* Vol. 135. Oxford University Press for The British Academy, 2006. 42. str.

⁹⁹Ibidem, 42. str.

upravnim službenicima i dužnosnicima, povećava povjerenje građana u javnu upravu, što u konačnici jača legitimitet uprave i ostalih institucija. Načelo otvorenosti podrazumijeva dvosmjernan proces koji uključuje ne samo pružanje informacija građanima od upravnih organizacija već i povratnu informaciju o mišljenju i stavovima građana (*feedback*), od građana prema upravi. Otvorenost je stoga viša kategorija, širi pojam od transparentnosti, nužno podrazumijeva transparentnost, ali ide dalje od nje. Transparentnost zapravo predstavlja preduvjet za otvorenost.¹⁰⁰

Transparentnost je višestruki koncept s dugom poviješću u raspravi o upravljanju i institucionalnom dizajnu. Transparentnost uključuje otvorenost, nadzor, odgovornost, jednostavnost i pojmove vladanja kojima se upravlja, predvidljive procese upravljanja koji ispunjavaju pravo građana znati o vladi i kreiranju politike i djelovati kao „ključ boljeg upravljanja” poboljšanjem određenih administrativnih vrijednosti, kao što su integritet, pravednost i učinkovitost. Učinkom široke upotrebe interneta o transparentnosti, navodeći internetske aplikacije za koje se čini da privlače institucije prema većoj transparentnosti i ispitujući varijantu, pojavljuje se transparentnost. Mogao bi to biti ovaj najnoviji obrat u priči o transparentnosti koji naglašava određene elemente koncepta, otvorenost i nadzor, preko drugih, kao što su predvidljivost i odgovornost. Smanjenje povjerenja u državne institucije smanjuje povjerenje i kod drugih pojedinaca jer transparentnost temeljena na internetu može biti i neizvjesnost i nepredvidljivost u upravljanju. Internet ima potencijal poboljšanja transparentnosti u demokratskim državama, osobito tamo gdje su njegove stope penetracije visoke.¹⁰¹

Propis o transparentnosti pristupanja Europskoj uniji utvrđen je kao preduvjet za odobrenje članstva u Europskoj uniji, što se smatra glavnim alatom za borbu protiv korupcije. U međuvremenu, postupak javnog savjetovanja uveden je 2009. godine i poduzeti su značajni koraci prema boljem uključivanju javnosti. Godine 2010. pravo na informacije postalo je ustavno pravo, a 2013. godine novim zakonom uvedena je i nova institucija za zaštitu ovog prava, Povjerenika za informacije.

Suvremeno javno upravljanje nalaže potrebu za transparentnim i otvorenim funkcioniranjem javne vlasti i uprave, uključujući vidljivost i dostupnost javnih podataka te procesa donošenja odluka. Temeljna je postavka da uključivanje građana jača legitimitet

¹⁰⁰Durman, Petra, op. cit. 342–373. str.

¹⁰¹Margetts, Helen: The internet and transparency. *The Political Quarterly*. 82.4. 2011. 518–519. str.

institucija, odnosno, pridonosi demokratičnosti javnog upravljanja s jedne strane dok, s druge strane, pridonosi kvaliteti propisa i politika te tako povećava učinkovitost upravljanja. Transparentnost i otvorenost temeljna su načela dobrog upravljanja ili dobre vladavine koja se promovira od međunarodnih organizacija, uključujući Europsku uniju. Propis o transparentnosti pristupanja Europskoj uniji utvrđen je kao preduvjet za odobrenje članstva u Europskoj uniji, što se smatra glavnim alatom za borbu protiv korupcije.¹⁰²

Načelo otvorenosti podrazumijeva transparentnost, ali ujedno ide i dalje od njega, uključujući povratnu informaciju građana upravi. Ostvaruje se različitim načinima sudjelovanja građana, a jedan je od najčešće korištenih savjetovanje (konzultiranje) sa zainteresiranom javnošću, koje u hrvatskom zakonodavstvu regulira Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 85/15) te nekoliko drugih zakona i propisa. Otvorenost je jedno od temeljnih načela europskoga upravnog prostora te je sadržano u nekolicini europskih dokumenata, a pripada području mekog prava za koje su ključni mehanizmi učenja, suradnje i razmjene dobre prakse. Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji imalo je važan utjecaj na prepoznavanje načela otvorenosti putem pravne regulacije, i to ponajprije kao preventivnog antikorupcijskog mehanizma.¹⁰³

Nova paradigma javne uprave nalaže visoku razinu transparentnosti i otvorenosti u odnosu prema javnosti, što predstavlja bitno drukčiji odnos uprave prema građanima od tradicionalnog pristupa obilježenog tajnošću i udaljenošću upravnih organizacija i procesa od građana. U tom tradicionalnom pristupu glavna je pretpostavka bila da je stručnost službenika jedini uvjet za racionalnost u postupanju i dovoljna podloga za osiguravanje legitimiteta. Izravne veze s građanima unutar takvog modela nisu potrebne, a niti poželjne jer građani nemaju potrebna znanja i stručnost, nisu upoznati s pojedinostima upravnih procedura te su za pojedina pitanja i politike previše emocionalno vezani, odnosno lišeni su potrebne racionalnosti koju posjeduju profesionalci. Osim toga, s obzirom na to da djeluju izvan samih upravnih organizacija, predstavljaju nepredvidiv čimbenik koji je teško kontrolirati.

Otvaranje bi uprave građanima sukladno tome rezultiralo umanjenom racionalnošću. Glavne vrijednosti tradicionalnog upravnog modela, stručne kvalifikacije i ekspertiza, u konfliktu su s demokratskim vrijednostima koje podupiru ideju participacije građana. Tradicionalna paradigma javne uprave pretpostavlja da se javni interes najbolje ostvaruje u mehanizmima predstavničke demokracije. Stoga i odgovornost uprave ostvaruje se posredno putem

¹⁰² Musa, et. al, op. cit.: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. 428.str.

¹⁰³ Ibidem.

predstavničkog tijela, odnosno mehanizmima predstavničke demokracije. Ti se tradicionalni mehanizmi u novije vrijeme nadopunjuju uvođenjem izravnih veza između uprave i građana, koje su vidljivije i stoga osiguravaju veću razinu odgovornosti i legitimnosti uprave. Dva su temeljna načela na kojima počiva modificiranje odnosa između uprave i građana – transparentnost i otvorenost.¹⁰⁴

Bez transparentnosti rada javne uprave ne funkcionira mehanizam odgovornosti kao polaganja računa građanima od javne vlasti. Transparentnost omogućuje, daje moć građanima tako što im pruža više informacija i bolje informacije. Na taj se način smanjuje problem informacijske asimetrije između vlasti i građana.¹⁰⁵ Nadalje, bez transparentnosti mnoge političke, ekonomske i društvene probleme suvremenosti društva bilo bi nemoguće riješiti. Transparentnost vlade dopušta građanima nadzirati njezine aktivnosti i odluke te držati vlast odgovornom. Pomaže u razvoju učinkovitije vlade putem infuzije informacija vladinim aktivnostima i tako je učiniti osjetljivijom, ograničavajući korupciju i druge negativne prakse u javnoj upravi i promičući integritet i etiku u vladi. Drugim riječima, transparentnost liječi informacijske asimetrije i daje veću (informacijsku) moć građanima, što dovodi do jednakosti i izgradnje legitimiteta vladinih odluka. Povjerenje u vladu moguće je samo ako ona djeluje otvoreno i bez tajni.¹⁰⁶ Županijska skupština Krapinsko-zagorske županije 2014. godine donijela je Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja općih akata Krapinsko-zagorske županije kojim se omogućuje učinkovito i transparentno provođenje procesa savjetovanja, olakšava interakcija tijela javne vlasti s građanima i predstavnicima zainteresirane javnosti u demokratskom procesu te potiče aktivnije sudjelovanje građana u javnom životu. Grad Rijeka pokrenuo je portal E-Konzultacije (<http://ekonzultacije.rijeka.hr>) s ciljem unaprjeđenja savjetovanja sa zainteresiranim javnostima o nacrtima onih općih akata čijim se donošenjem ili izmjenama neposredno ostvaruju potrebe građana ili uređuju druga pitanja od interesa za opću dobrobit građana i pravnih osoba na području Grada Rijeke. Uz to, sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama, na portalu e-konzultacije objavljuje se i popis svih onih akata koji se tijekom godine dana namjeravaju donositi ili mijenjati (tzv. Plan normativnih aktivnosti), kao i popis akata pred čije će donošenje ili izmjene provesti savjetovanje sa zainteresiranom javnošću.¹⁰⁷

¹⁰⁴Ibidem, 350. str.

¹⁰⁵Musa, Anamarija: Informacije za građane: transparentnom i otvorenom javnom upravom prema boljem upravljanju i povjerenju građana, op. cit. 43. str.

¹⁰⁶Musa, et. al, op. cit.: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. 417. str.

¹⁰⁷Musa, et. al: Priručnik za provedbu savjetovanja s javnošću za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Zagreb, 2016. 58. str.

Kako tvrdi Musa u hrvatskoj literaturi o javnoj upravi pitanje sudjelovanja građana još se uvijek ne proučava. Do sada su istraživali o sudjelovanju građana kao dijelu koncepta transparentnosti i otvorenosti javne uprave Musa, Vidačak i Škrabalo. Sudjelovanja građana u lokalnoj upravi istraživali su Koprić, Manojlović i Klarić. Sudjelovanje u javnoj upravi proizašlo je iz istraživanja uglavnom provedenog u SAD-u, Velikoj Britaniji i skandinavskim zemljama.¹⁰⁸

Prema izvješću o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama iz 2011. u Republici Hrvatskoj, na mrežnim stranicama 117 visokih učilišta (sveučilišta, fakulteta i umjetničkih akademija) praćena je objava pojedinih kategorija informacija. Svrha je utvrđivanja u kojoj mjeri ispunjavaju zakonsku obvezu proaktivne objave općih akata i odluka koje donose, informacija o javnim uslugama koje pružaju, informacija o svom unutarnjem ustrojstvu i kontakt podacima te informacija o ostvarivanju prava na pristup i ponovnu uporabu informacija.

Praćenjem je utvrđeno da većina visokih učilišta na pregledan način objavljuje statut i druge opće akte i odluke, unutar zasebne rubrike pretežito naziva Dokumenti/Akti/Propisi, koja je strukturirana prema određenom kriteriju, odnosno po potkategorijama, iako se od ustanove do ustanove razlikuje način objave i količina objavljenih dokumenata. Statuti nisu pronađeni na stranicama četiri privatna visoka učilišta, a akte o osnivanju objavilo je samo 13 ustanova, kao i druge opće akte i odluke. Potrebno je posvetiti više pažnje pravilnom načinu objave istih, u skladu s načelom lake pretraživosti i dostupnosti svim korisnicima, u smislu strukturiranja i preglednije objave po pripadajućim podrubrikama. Jedan manji dio praćenih tijela ima objavljenu organizacijsku shemu/organigram, a primjer dobre prakse predstavlja i objava imenika/adresara/tražilice djelatnika od manjeg broja tijela. Praćenjem je utvrđeno da čak 30 ustanova na svojim mrežnim stranicama nema ustrojenu zasebnu rubriku o pravu na pristup informacijama, da njih 46 nije objavilo obavijest, 21 nema podatke o službeniku za informiranje te 18 ustanova nije uopće objavilo pomoćne obrasce (pravilno ih je to učinilo samo 52) dok je samo njih 39 na pravilan način objavilo visinu naknade. Dakle, rezultati praćenja pokazali su da visoka učilišta ostvaruju prosječno visoku razinu objave informacija propisanih točkama 2., 6. i 11. članka 10. ZPPI-ja, uz određene nedostatke dok je prosječna razina objave informacija

¹⁰⁸Musa, et. al, op. cit.: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. 415–450. str.

propisanih točkom 13. dosta niža, odnosno nezadovoljavajuća u pogledu broja tijela koji u cijelosti ispunjavaju predmetnu obvezu.¹⁰⁹

Musa, Vidačak i ostali ispitivali su u kojoj mjeri ICT ima potencijal podržati reformu lokalne samouprave, procjenjujući *web*-stranice 270 lokalnih samouprava 1997. o dimenziji informacija, interaktivnost i opći dizajn i naglasak. Njihovi zaključci ukazuju da lokalne vlasti ne uspijevaju iskoristiti mogućnosti koje internet nudi za poboljšanje komunikacije, uglavnom zapevši u prvoj fazi razvoja, služeći kao reklamni pano i telefonski imenici. Thomas i Streib istražili su u kojoj mjeri građani koriste *web*-stranice i obrasce dok je Scott analizirao koliko općinske *web*-stranice SAD-a mjerenjem olakšavaju uključivanje javnosti, prisutnost ili odsutnost više od 100 informacija ili komunikacija usluge koje se pružaju na mjestima. Rezultati pokazuju da mrežne stranice lokalnih uprava imaju potencijal poboljšati i informirati lokalne inicijative za uključivanje javnosti, a taj bi potencijal mogao biti „podcijenjen i nedovoljno proučen“¹¹⁰ iako je američki predsjednik Barack Obama tvrdio 2013. da vodi najtransparentniju administraciju u povijesti.¹¹¹ Svjetsko istraživanje temelji se na pokazatelju digitalnog upravljanja velikih općina (gradova), procjenjujući 104 mjere u pet dimenzija. Istraživanje se kontinuirano repliciralo i provedeno je 2011. godine. Ocjenjivao je *web*-stranice 92 grada diljem svijeta o dimenziji pružanja javnih usluga i e-demokracije. Instrument mjeri sadržaj *web*-stranice na pet dimenzija: sigurnost/privatnost, upotrebljivost, sadržaj, usluga i angažman građana. Prosječna ocjena za digitalno upravljanje u gradovima je 33,76 dok je prosječna ocjena za općine u OECD zemljama iznosi 45,45. U jednoj studiji Pina, Torres i Royo analizirali su u kojoj su mjeri *web*-stranice javnih tijela poboljšale financijsku odgovornost procjenom širenja informacija o proračunu i učinku na *web*-stranicama 75 gradova Europske unije. Istraživanje je pokazalo da *web*-stranice ne promiču financijsku odgovornost iznad razine koja je zakonski potrebna i da je internet premalo iskorišten dodatni alat. U ranijoj studiji iste istraživačke skupine fokus mjerenja bio je na zrelosti usluge (70 %) i zrelost isporuke (30 %), kao komponente ukupne zrelosti *web*-stranice. Zrelost usluge mjerena je na dvije dimenzije: zrelost usluge kao broj usluga koje se nude putem interneta od 67 identificiranih usluga i dubina

¹⁰⁹Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021., dostupno na: <https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2022/03/1.-Izvjescje-o-provedbi-ZPPI-za-2021.pdf?x57830>, pristupano 24. 10. 2022.

¹¹⁰Musa, et. al, op. cit. 427. str.

¹¹¹What transparency means and why it matters: lessons from around the world, dostupno na: [What transparency means and why it matters: lessons from around the world | economie.gouv.fr](https://www.economie.gouv.fr/what-transparency-means-and-why-it-matters-lessons-from-around-the-world), pristupano 18. 10. 2022.

zrelosti usluge koja klasificira usluge prema razini interaktivnosti ili mogućnosti transakcija svrstana je u tri razine: objaviti – komunicirati – izvršiti transakciju. Zrelost isporuke odnosi se na sofisticiranost *web*-stranice (jednostavnost ispunjavanja, obrasci, adrese e-pošte, dodatni jezici, e-demokracija itd.). Na temelju ovih pokazatelja gradovi se mogu grupirati kao inovativni lideri, vizionarski sljedbenici i postojani uspjesi. Kako u Hrvatskoj postići standarde transparentne i otvorene vlade, bila vrlo diskutirana tema u hrvatskom civilnom društvu, medijima i akademskoj zajednici. Transparentna i otvorena vlada trebala bi pomoći u sprječavanju korupcije. Otkloniti nepravilnosti i omogućiti građanima da imaju više i bolje službe – kritične točke hrvatskog upravnog sustava. Transparentnost je jedan od glavnih preduvjeta za veću odgovornost i učinkovitiju administraciju. Uredbu o transparentnosti pristupanja Europskoj uniji Europska komisija odredila je kao preduvjet za odobrenje članstva u Europskoj uniji jer je smatra glavnim sredstvom za borbu protiv korupcije. U 2010. pravo na informaciju postalo je ustavno pravo, a 2013. novi zakon 18 i uvedena je nova institucija za zaštitu ovog prava (radno mjesto Povjerenika za informiranje). Hrvatska e-uprava polako ide naprijed s većim brojem e-usluga i većom međupovezanosti vlasti iako postoji značajan zaostatak ostalih zemalja članica Europske unije. Zakon o pristupu informacijama (Zakon o FOI) zahtijeva od svih javnih tijela na svim razinama vlasti i vrstama funkcija (državna, sudska, zakonodavstvo, javne službe itd.): proaktivno objavljivanje informacija, omogućiti javnost sjednica javnih tijela, provodi javne konzultacije pri donošenju novih propisa i otkriti podatke o zahtjevu građana.

Istraživanja o transparentnosti i otvorenosti s obzirom na *web*-stranice ili istraživanja o e-upravi općenito u Hrvatskoj rijetka su. Najopsežnije istraživanje o transparentnosti na lokalnom nivou vlade 2009. i 2011./12. provele su nevladine organizacije.¹¹²

Za razliku od prava na pristup informacijama, koje u većini razvijenih država postoji već duži niz godina te je regulirano zakonom (u nekim zemljama i Ustavom, npr. Austrija, Mađarska, Poljska, Hrvatska), pravo na sudjelovanje prisutno je u znatno manjem broju država te se kao pravni institut još razvija i u demokratskim zemljama. Prva zemlja koja je uvela zakon o pravu na pristup informacijama bila je Švedska (1766.), zatim Finska (1951.) pa SAD 1966. Do ekspanzije donošenja zakona koji reguliraju to pravo dolazi tijekom 1990-ih, a do 2000. 80 % zemalja članica OECD-a imalo je zakonom regulirano pitanje pristupa informacijama. Kod sudjelovanja ponajprije se radi o političkoj odluci otvaranja prema građanima. Za razliku od

¹¹²Musa, et. al, op. cit.: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. 427. str.

prava na pristup informacijama, sadržaj prava na sudjelovanje razumijeva se drukčije u različitim državama te procedure za njegovo ostvarivanje variraju. Nadalje, sudjelovanje se najčešće odvija u obliku konzultacije građana dok se oblici participacije građana javljaju rjeđe, većinom u skandinavskim zemljama s dugom tradicijom konsenzusne demokracije i participativne političke kulture. Instrumenti provođenja konzultacija brojni su te se može koristiti jedan dominantni mehanizam ili istovremeno više različitih mehanizama u kombinaciji. Procedure i zakonodavna regulacija također variraju. Primjerice, u SAD-u, Nizozemskoj, Finskoj, Španjolskoj i Portugalu postupak konzultiranja javnosti propisan je zakonom. Kanada je usvojila smjernice koje nisu zakonski obvezujuće, a Ujedinjeno Kraljevstvo primjenjuje Kodeks o praksi konzultiranja. U Danskoj, Finskoj, Norveškoj, Švedskoj i Islandu proces konzultiranja ima dugu tradiciju, koja se sve donedavno temeljila na neformalnim pravilima i kodeksima. U načelu, u skandinavskim i anglosaksonskim zemljama prevladava pristup „mekog prava“ (*softlaw* u obliku kodeksa, uputa, smjernica) dok u europskim kontinentalnim zemljama dominira tvrdi pristup. Građani mogu biti konzultirani u različitim fazama procesa odlučivanja i donošenja propisa, a pod pojmom javnosti ili građana podrazumijevaju se građani kao pojedinci, interesne skupine, privatni sektor, profesionalna udruženja, predstavnici akademske zajednice i dr.¹¹³

Europska unija također se sprema preuzeti odlučne korake za povećanje sudjelovanja javnosti. Glavni strateški dokument koji se bavi reformom institucija Europske unije, Bijela knjiga o europskom upravljanju, navodi da bi pravni poredak Europske unije trebao uključivati minimalne standarde za sudjelovanje javnosti u donošenju odluka javnih tijela.¹¹⁴

¹¹³Durman, Petra, op. cit. 354. str.

¹¹⁴Bugarič, Bojan: Openness and Transparency in Public Administration: Challenges for Public Law, Wisconsin International Law Journal 22, 2004. 505. str.

4. Pravo na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama demokratsko je pravo svih građana, regulirano međunarodnim dokumentima te zakonima unutar pojedinih država. To je osobno pravo građana dobiti uvid u podatke i dokumente koje imaju tijela javne vlasti. Pravo na pristup informacijama pripada svim građanima i znači obvezu svih javnih vlasti i državnih tijela da o svom djelovanju obavijeste građane točno, potpuno i pravovremeno.¹¹⁵

Pravo na pristup informacijama pojavljuje se u 18. stoljeću za vrijeme prosvjetiteljstva. Švedski Zakon o slobodi tiska, 1766. godine, postavio je načelo da vladine evidencije prema zadanim postavkama moraju biti otvorene za javnost i odobreno pravo građana da traže dokumente od državnih tijela. Francuska Deklaracija o pravima čovjeka i građanina iz 1789. zatražila je da pristup informacijama bude dostupan na slobodan način; svi građani imaju pravo odlučiti, bilo osobno, bilo preko svojih predstavnika. Slična je deklaracija usvojena u Nizozemskoj 1795. godine.¹¹⁶

Najistaknutiji su međunarodni dokumenti koji jamče pravo na pristup informacijama Konvencija Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima te Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.¹¹⁷

Pravo na pristup informacijama javnog sektora relativno je novo pravo u Republici Hrvatskoj. Pristup informacijama javnog sektora samo je jedan od preduvjeta za učinkovit sustav zaštite prava građana. Zakon o pravu na informacije o pristupu donesen je krajem 2003. godine, a dopunjen 2010. godine, a iz javnog sektora proglašeno je upravo Ustavnim amandmanima iz 2010. godine. Broj predmeta pokrenut na zahtjeve građana manje-više konstantan je. Najviše zahtjeva bilo je 2004. godine – 19 600. Bilo ih je 4 499 zahtjeva u 2005. godini, 4 357 u 2006. godini, 3 670 u 2007. godini, 2 730 u 2008. godini i 2009. godine 3 173. Što se tiče 2009. godine, prihvaćeno je čak 2 867 zahtjeva, a pristup odobren (90,4 %), 185 zahtjeva odbijeno je i pristup odbijen (5,8 %) dok 46 predmeta nije okončano do kraja godine

¹¹⁵Konjicija Kovač, Anita: *Pravo na slobodan pristup informacijama u knjižnicama u okvirima međunarodnih dokumenata: između javnosti i privatnosti*. Bosniaca, 24 (24), 2019. 9. str.

¹¹⁶Banisar, David: *Freedom of information around the world – A global survey of access to government information laws*, 2006. Dostupno na: file:///C:/Users/rosan/Documents/POSAO/global_survey2006.pdf, pristupano 31. 3. 2021.

¹¹⁷Pristup informacijama, sudjelovanju javnosti i pristup pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhuška konvencija) dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legisum:l28056>, pristupano 15. 10. 2022.

(1,4 %). Također je 75 zahtjeva upućeno od nenadležnih prema nadležnim tijelima (2,4 %). Takvi podaci postavljaju pitanje o pristupu informacijama javnog sektora ili situacija o kojim građani nemaju dovoljno informacija i podnesu svoje zahtjeve.¹¹⁸

Pravo na pristup informacijama javnog sektora relativno je novo pravo u Republici Hrvatskoj. No po mišljenju nekih autora, riječ je o materiji kod koje je u dijelu javnih obrada na djelu površni pristup. Popularno je baviti se takvim stvarima, barem iz perspektive dijela aktera javne scene. Spomenuto povećava rizik od zamagljivanja itekako važnih suštinskih implikacija vezanih uz pravo na pristup informacijama. Važno je omogućavanje dostupnosti dovoljnog broja informacija svakoj fizičkoj i pravnoj osobi, potrebnih za njezino upućeno odlučivanje u raznim životnim situacijama, od postupanja u pojedinome pravnom postupku, preko donošenja privatnih ili poslovnih odluka, do izbora političkih preferencija.¹¹⁹ Pravo na pristup informacijama prepoznato je u demokratskim zemljama kao preduvjet transparentnosti i odgovornosti vlasti koji štiti građane od lošeg upravljanja i korupcije vlasti.¹²⁰

Globalno izvješće o korupciji iz 2003. usredotočeno je na potrebu većeg pristupa informacijama u borbi protiv korupcije. Istražuje kako civilno društvo, javni i privatni sektor te mediji koriste i kontroliraju informacije za borbu protiv korupcije ili prikrivanje. Globalno izvješće o korupciji za 2003. uključuje stručna izvješća i značajke o pristupu informacijama, procjenu stanja korupcije diljem svijeta u 16 regionalnih izvješća, detaljna istraživanja nacionalnih tema korupcije iz lokalne perspektive, raznolik izbor najnovijih podataka i istraživanja povezanih s korupcijom i posebne doprinose poznate tužiteljice Eve Joly i glavnog tajnika Interpola Rona Noblea.¹²¹

Pravo na pristup informacijama Ustavom¹²² Republike Hrvatske (čl. 38.) i Zakonom o pravu na pristup informacijama zajamčeno je pravo svakoga građanina ili pravne osobe na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti u Republici Hrvatskoj, neovisno o svrsi u koju se informacija želi koristiti. Svatko ima pravo na informacije koje su javnog karaktera,

¹¹⁸Koprić, Ivan: Contemporary Croatian Public Administration on the Reform Waves. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, II* (1),2011. 24. str.

¹¹⁹Rajko, Alen: *Novi zakon o pravu na pristup informacijama – geneza i otvorena pitanja*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 2/2014. 416. str.

¹²⁰Ofak, Lana: *Pravo na pristup informacijama kao pravo zaštićeno Europskom konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. v. 37, br. 2, 2016. 922. str.

¹²¹Globalno izvješće o korupciji za 2003.: Pristup informacijama. [Globalno izvješće o korupciji za 2003.: Pristup... - Transparency.org](#), pristupano 17. 10. 2022.

¹²²<https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>, pristupano 26. 4. 2022.

a u posjedu su tijela javne vlasti. To znači da svaki građanin kao i svaka pravna osoba (tvrtka, udruga civilnog društva, medij, ustanova i sl.) ima pravo na informaciju koja je javnog karaktera. Radi se o informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i odlukama, financijskim pitanjima, odnosno svemu što je u vezi s njihovim radom ili organizacijom, osim u slučajevima kada su informacija ili njezini dijelovi zaštićeni zakonom. Informacija pri tome obuhvaća sve već postojeće informacije u obliku dokumenata, zapisa ili u bilo kojem obliku. Tijela javne vlasti, od kojih se može tražiti informacija, jesu: državna tijela (Vlada RH, Hrvatski sabor, Predsjednik RH), tijela državne uprave (npr. ministarstva, uredi državne uprave), pravosudna tijela (sudovi, državna odvjetništva), lokalna samouprava (općine, gradovi, županije), tijela s javnim ovlastima i tijela koja obavljaju javnu službu (primjerice, škole i fakulteti, zdravstvene ustanove, centri za socijalnu skrb, agencije i zavodi, komore).¹²³

Ostvarivanje prava na pristup informacijama temelji se na načelima javnosti, potpunosti, točnosti i jednakosti, kao i na načelu prava raspolaganja informacijama. Navedena načela znače da sve informacije, koje posjeduju, nadziru ili njima raspolažu tijela javne vlasti, moraju biti dostupne zainteresiranim ovlaštenicima toga prava, tj. fizičke i pravne osobe imaju pravo saznati posjeduje li tijelo javne vlasti traženu informaciju i nadzire li ju ili raspolaže li njome. Informacija koju tijela javne vlasti daju ili objavljuju mora biti potpuna i točna te na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupna svim ovlaštenicima prava na informaciju. Tijelo javne vlasti ne smije stavljati nijednog ovlaštenika toga prava u povoljniji položaj.¹²⁴

Normativna regulacija prava na pristup informacijama započinje krajem 18. stoljeća, 1766. u Kraljevini Švedskoj, kasnije je proširena na ostatak Skandinavije, a nakon toga na SAD, Europu i ostatak svijeta. Sjedinjene Američke Države proslavile su 40. godišnjicu Zakona o slobodnom pristupu informacijama prema kojem vladini uredi moraju na zahtjev dati dokumente javnosti na uvid, osim u slučajevima kad je time ugrožena nacionalna sigurnost, pravo pojedinca na privatnost ili unutarnje poslovanje vladinih ureda. Iako je Zakon, donesen u SAD-u, postao osnova za donošenje takvih zakona u ostalim razvijenim zemljama, trebalo je proći 27 godina prije nego što je Europa donijela Odluku o pravu na pristup informacijama 1993., a tek 1997. Amsterdamskim je sporazumom dala javnosti pristup dokumentima Europskog parlamenta, Vijeća Europe i Europskih komisija. Vijeće Europe u travnju 2008.

¹²³Musa, et al.: Ostvari svoje pravo na informaciju, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-e_book.pdf?x58018, pristupano 21. 2. 2021.

¹²⁴Tropina Godec, Željka: Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora. *Hrvatska i komparativna javna uprava* 9., br. 2. 2009. 328. str.

Predstavilo je javnosti posljednji Nacrt konvencije o pristupu službenim dokumentima kojim bi trebalo regulirati opće pravo na pristup informacijama u posjedu tijela javne vlasti. Izrada Nacrta konvencije slijed je razvoja prava na pristup informacijama u okviru Vijeća Europe, počevši od usvajanja niza instrumenata do razvitka sudske prakse Europskog suda za ljudska prava i primjene Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Nacrt konvencije predstavlja inicijativu koja slijedi međunarodne trendove jačanja prava na pristup informacijama. Tekst Nacrta konvencije obuhvaća minimalne standarde koji su primjenjivi u svim državama koje bi postale stranke Konvencije te se Konvencijom također ustanovljuje jedinstven međunarodni sustav nadzora primjene, koji se sada razlikuje od države do države, a to bi trebalo dovesti do kvalitetnije provedbe prava na pristup informacijama.¹²⁵

Popis tijela javne vlasti nalazi se na mrežnoj stranici Povjerenika za informiranje. Na popisu je gotovo 6 000 tijela javne vlasti. Popis nije stalan i podložan je promjenama. Uvijek postoji mogućnost da neko tijelo nije navedeno u popisu uslijed promjena zakonskog okvira, neka se tijela javne vlasti mogu ukinuti, a neka dodati.¹²⁶

Informacija je svaki podatak koji posjeduje tijelo javne vlasti u obliku dokumenta, zapisa, dosjea, registra, neovisno o načinu na koji je prikazan, koji je tijelo izradilo samo ili u suradnji s drugim tijelima ili dobilo od druge osobe, a nastao je u okviru djelokruga ili u vezi s organizacijom i radom tijela javne vlasti. Pravo na pristup informacijama zajamčeno je svim građanima Ustavom RH i detaljno uređeno Zakonom o pravu na pristup informacijama. To znači da se pravo građana na pristup informacijama štiti, o čemu se brine Povjerenik za informiranje kao neovisno tijelo kojeg bira Hrvatski sabor na vrijeme od pet godina. Uloga mu je štititi pravo građana na pristup informacijama, promicati to pravo u javnosti i pratiti kako se ostvaruje Zakon o pravu na pristup informacijama, o čemu izvještava Hrvatski sabor.¹²⁷

Cilj Zakona o pravu na pristup informacijama, koji je Hrvatska donijela 2003., jest omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti te transparentnosti. Hrvatska nije stala samo na donošenju Zakona i njegovu izvršenju u praksi, nego je prihvatila i Konvenciju o

¹²⁵Tropina Godec, Željka, op. cit. 325. str.

¹²⁶<http://tjv.pristupinfo.hr/>, pristupano 21. 2. 2021.

¹²⁷Musa, et.al.: Ostvari svoje pravo na informaciju, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-e_book.pdf?x58018, pristupano 22. 2. 2021

pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.¹²⁸

Povjerenik za informiranje prima žalbe i odlučuje je li tijelo javne vlasti uskratilo informaciju, odnosno brine da zahtjev bude riješen, postupa po predstavkama za tijela javne vlasti koja nisu transparentna u mjeri ili na način koji propisuje Zakon te ih usmjerava na pravilno postupanje, provodi inspekcijski nadzor nad tijelima javne vlasti, prati kako se provodi Zakon u cjelini ili pojedine njegove odredbe, prikuplja izvješća od tijela javne vlasti i izrađuje potom izvješće koje podnosi Hrvatskom saboru svake godine do 31. ožujka; može sankcionirati tijelo javne vlasti koje krši Zakon neposredno ili pokretanjem postupka pred prekršajnim sudom.¹²⁹

Informacija je svaki dokument, zapis, dosje, registar i dr., koji može biti napisan, nacrtan, tiskan, snimljen kao magnetni, optički, elektronički ili neki drugi zapis. Najvažnije obilježje informacije u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama jest da informacija mora postojati u materijaliziranom obliku (npr. mora biti zapisana, snimljena). To znači da se kod traženja mišljenja, objašnjenja ili uputa vezanih uz ostvarenje nekog prava ili izvršavanje obveze, izrade analize ili tumačenja nekog propisa, uvida u cjelokupni spis predmeta ili pristupa vlastitim informacijama (npr. uvid u vlastiti zdravstveni karton), kao i stvaranja nove informacije, ne primjenjuje Zakon o pravu na pristup informacijama, već posebni propisi.¹³⁰

Radi uspješnoga provođenja kontrole zajamčenoga prava, svaka država treba odlučiti koji će model pravne zaštite inkorporirati u svoje zakonodavstvo. Modeli nadzora mogu biti u obliku: povjerenika za informiranje ili drugoga sličnog tijela (Francuska, Portugal, Kanada, Irska), ombudsmana (Austrija, Poljska, Švedska, Danska), zakonodavnoga povjerenika (Mađarska). Izmjenama ZPPI-ja unose se brojne novine u pogledu provedbe žalbenoga postupka, čime je ojačana funkcija novoga tijela, nadležnoga za drugostupanjsko rješavanje žalbi prilikom ostvarivanja prava na pristup informacijama. Umjesto Agencije za zaštitu

¹²⁸Tropina Godec, Željka, op. cit. 336. str.

¹²⁹Musa, et. al.: Ostvari svoje pravo na informaciju, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike- e_book.pdf?x58018, pristupano 22. 2. 2021

¹³⁰ Musa, et. al.: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike- e_book.pdf?x58018, pristupano 23. 2. 2021.

osobnih podataka (u daljnjem tekstu AZOP) ovlasti (žalbene, savjetodavne, nadzorne i prekršajne) su dodijeljene neovisnomu državnom tijelu – Povjereniku za informiranje.¹³¹

4.1. Povjerenik za informiranje

Povjerenik za informiranje središnje je tijelo zaduženo za nadzor nad provođenjem ZPPI-ja, koji uključuje odredbe o obvezi tijela javne vlasti za provođenjem savjetovanja u donošenju zakona, drugih propisa i akata. Ustanovljen zakonskim novinama 2013., Povjerenik prati provedbu Zakona te je dosad podnio dva izvješća o provedbi ZPPI-ja, za 2013. i 2014. godinu. Uz Povjerenika, ovo područje prati i vladin Ured za udruge, koji prati provedbu Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata te podnosi Vladi RH godišnja izvješća o provedbi savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Izvješće Ureda za udruge obuhvaća samo razinu središnjih državnih tijela (ministarstva, državni uredi, državne upravne organizacije, Vladini uredi, agencije) dok se Izvješće Povjerenika za informiranje odnosi na sva tijela javne vlasti.¹³²

Zadaća Povjerenika za informiranje jest štititi Vaše pravo na pristup informacijama, prati provedbu Zakona te promiče to pravo i njegovo ostvarivanje u javnosti.¹³³ Povjerenik za informiranje kao novo neovisno tijelo, koje nadzire provedbu, djeluje i preispituje odluke javnih tijela u vezi s pristupom javnim informacijama.¹³⁴

Povjerenik za informiranje prema novom zakonu¹³⁵ jedino je žalbeno tijelo. Uz to, ovlašten je za provedbu nadzora i inspeksijskog nadzora nad implementacijom Zakona, a ima i niz ovlasti vezanih za praćenje stanja, edukaciju, izvješćivanje. Važno je i da Povjerenik ima uvid u informacije koje su predmet postupka, da je ovlašten ispitati pravilnost provedenog testa razmjernosti i javnog interesa te da mu je priznat i određeni stupanj imuniteta u okviru obavljanja njegove funkcije dok će zbiljska učinkovitost Povjerenika u znatnoj mjeri ovisiti o

¹³¹Vajda, et. al.: Pravo na pristup informacijama javne uprave u republici hrvatskoj i postupak zaštite ostvarivanja toga prava, u Mirko Smoljić (ur.), Zbornik radova Međunarodne konferencije „Razvoj javne uprave“, Vukovar, travanj 2013. 379–390. str.

¹³²Đurman, Petra, op. cit. 362. str.

¹³³Musa, et. al.: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-e_book.pdf?x58018, pristupano 23. 2. 2021.

¹³⁴Podolnjak, et. al.: The New Croatian Freedom of Information Act, *Iustinianus Primus Law Review* 6(10), 2014., str. 2.

¹³⁵Zakon o pravu na pristup informacijama, dostupno na: NN [25/13](#), [85/15](#), [69/22](#) , pristupano 20. 11. 2022.

kapacitetima Ureda povjerenika. Povjerenik ima šire ovlasti i učinkovitije mehanizme djelovanja na svojem području u odnosu na, primjerice, uobičajene ovlasti pravobranitelja u hrvatskome pravnom poretku. Jednaku razinu uvida u informaciju ima i Visoki upravni sud Republike Hrvatske u sporu protiv odluke Povjerenika ili zbog njegove šutnje. Za rješavanje spora propisan je relativno kratak rok od 90 dana, a otklon u odnosu na opći režim upravnog spora učinjen je davanjem aktivne legitimacije prvostupanjskom tijelu te propisivanjem obveznoga odgodnog učinka tužbe ako je rješenjem omogućen pristup informaciji.¹³⁶

Obraća mu se podnošenjem žalbe protiv rješenja tijela javne vlasti ili kada tijelo javne vlasti nije odlučilo o nečijem zahtjevu (žalba zbog šutnje uprave). Obrasci su dostupni na mrežnoj stranici Povjerenika za informiranje. Žalba treba sadržavati podatke (ime, prezime i adresu, odnosno naziv i sjedište pravne osobe), potpis, rješenje koje se pobija, naziv tijela koje je to rješenje donijelo i iz kojih je razloga nezadovoljstvo rješenjem. Važno je da žalba bude vlastoručno potpisana od fizičke osobe žalitelja, odnosno od osobe koja je ovlaštena za zastupanje pravne osobe (bilo po zakonu, bilo po punomoći). Povjereniku se možete obratiti i predstavkom te tako upozoriti da tijela javne vlasti nisu transparentna u mjeri ili na način koji propisuje Zakon o pravu na pristup informacijama (primjerice, ne objavljuju na svojim mrežnim stranicama informacije koje Zakon propisuje, često zahtjeve rješavaju izvan propisanih rokova, ne osiguravaju javnost sjednica formalnih radnih tijela ili ne provode savjetovanja s javnošću). U povodu navoda iz vaše predstavke Povjerenik nad tijelom javne vlasti može provesti i inspeksijski nadzor prilikom kojeg će utvrditi propuste u ispunjavanju obveza iz Zakona te naložiti mjere za njihovo ispravljanje. Žalbe i predstavke Povjereniku za informiranje mogu se uputiti sljedećim načinom: Pristup informacijama prema posebnim propisima. Povjerenik predstavlja drugostupanjsko tijelo u postupku odobravanja pristupa gradivu koje nije javno dostupno u smislu navedenog Zakona, stoga protiv rješenja državnog arhiva i arhiva JLP(R)S Povjereniku se može podnijeti žalba u roku od 15 dana od dostave rješenja e-poštom: ppi@pristupinfo.hr, poštom ili osobnom dostavom podneska u ured Povjerenika za informiranje. Povjerenik je dostupan i spreman pomoći i na druge načine: putem info-telefona naznačenog na mrežnoj stranici, odgovorima na upite koji se šalju e-poštom ppi@pristupinfo.hr, ili poštom, razgovorom sa službenikom u uredu Povjerenika uz prethodnu najavu e-poštom ili telefonom; *web*-stranica Povjerenika sadrži mnoštvo informacija, analiza, dokumenata, smjernica, edukativnih materijala (priručnike, vodiče, letke, infografike, online edukativne filmove); www.pristupinfo.hr *web*-stranica sadrži i Popis tijela javne vlasti

¹³⁶Rajko, Alen: *Novi zakon o pravu na pristup informacijama – geneza i otvorena pitanja*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 2/2014. 423. str.

www.tjv.pristupinfo.hr, kao i poseban popis jedinica mjesne samouprave (mjesnih odbora, gradskih četvrti i kotareva); na *web*-stranici može se pretražiti i Tražilicu odluka i mišljenja te se informirati o dosadašnjim pravomoćnim odlukama o tome što je javno, a što zaštićeno www.tom.pristupinfo.hr. Povjerenik redovito održava edukacije i *online webinare* na kojima se građani mogu informirati i naučiti kako što učinkovitije ostvariti svoje pravo, kao i konferencije i okrugle stolove na kojima se može sudjelovati. Informacije i najave edukacija dostupne su na mrežnoj stranici, kao i putem *newslettera* i *twittera*. Povjerenik šalje i objavljuje *newslettere*.¹³⁷

4.2. Proaktivna objava informacija

Proaktivna objava informacija predstavlja zakonsku obvezu svih tijela javne vlasti da samoinicijativno i kontinuirano na svojim mrežnim stranicama objavljuju određene informacije o svom radu i djelovanju, donošenju odluka, financijama i uslugama koje pružaju. To znači da svim korisnicima treba biti omogućen jednostavan, lak i brz pristup objavljenim informacijama, čime se štedi vrijeme, novac i trud te se pravovremeno i na načelu jednakosti omogućuje ostvarivanje prava, ispunjavanje obveza, kao i sudjelovanje u političkim, društvenim i gospodarskim procesima s konačnim rezultatom jačanja povjerenja u institucije.¹³⁸

Proaktivna se objava informacija temelji na shvaćanju da građani imaju pravo znati kako se u njihovo ime odlučuje i troše javna sredstva, kako se odlučuje te kakvi su rezultati i ishodi odluka, kao i kako mogu ostvariti svoja prava, odnosno obveze, odnosno koristiti javne usluge. Pravilno ispunjavanje obveze proaktivne objave informacija ima dvostruki učinak. S jedne strane, proaktivnom objavom informacija olakšava se korisnicima pristup informacijama, čime se štedi njihovo vrijeme, novac i trud te se pravovremeno i na načelu jednakosti omogućuje ostvarivanje prava, ispunjavanje obveza, kao i sudjelovanje u političkim, društvenim i gospodarskim procesima, s konačnim rezultatom jačanja povjerenja u institucije. S druge strane, objava što većeg broja informacija na mrežnoj stranici rezultira smanjenjem broja zahtjeva za pristup informacijama te se time olakšava i rad tijela javne vlasti jer se smanjuje potreba dodatnog administriranja i angažmana službenika za informiranje oko obrade i rješavanja zahtjeva za pristup informacijama, koje u nemalom broju slučajeva ima svoj nastavak u drugostupanjskom upravnom postupku pred Povjerenikom za informiranje (članak

¹³⁷Musa, et al.: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-e_book.pdf?x58018, pristupano 23. 2. 2021.

¹³⁸Ibidem.

25. Zakona) pa i sudski epilog putem upravnog spora pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (članak 26. Zakona). U slučaju postavljanja zahtjeva za pristup informacijama u odnosu na već javno i službeno objavljene informacije, tijelo javne vlasti treba korisnika obavijestiti da je informacija javno objavljena te ga uputiti na poveznicu, odnosno mrežno mjesto gdje je informacija objavljena.¹³⁹

Prepoznajući značaj pristupa informacijama, 74. Opća skupština UN-a proglasila je 28. rujna Međunarodnim danom univerzalnog pristupa informacijama (IDUAI) na razini UN-a u listopadu 2019. Opći sabor UNESCO-a proglasio ga je 2015. godine, nakon usvajanja Rezolucije 38 C/Rezolucije 57 kojom se 28. rujna svake godine proglašava Međunarodnim danom univerzalnog pristupa informacijama (IDUAI). UNESCO i njegovi međuvladini programi – Međunarodni program za razvoj komunikacija i Program Informiranje za sve – pružaju platformu i okvir svim dionicima za sudjelovanje u međunarodnim raspravama o politici i smjernicama u području pristupa informacijama. UNESCO radi na zaštiti i promicanju pristupa informacijama kao temeljnog ljudskog prava i ključnog koraka prema postizanju ciljeva održivog razvoja.¹⁴⁰

Prema Darbshire postoje dva glavna načina na koji se informacije mogu objaviti. Prvi je kada pojedinci podnesu zahtjev za određenu informaciju, a drugi je kada se informacije objavljuju na inicijativu javnog tijela, bez podnošenja zahtjeva. Ovaj drugi poznat je kao proaktivno objavljivanje informacija, a rezultat je proaktivna transparentnost koja se može postići korištenjem mnoštva sredstava, od publikacija i službenih glasila, preko javno dostupnih oglasnih ploča, do radijskih i televizijskih najava, do objavljivanja na internetu putem stranica javne ustanove.¹⁴¹

Tijela javne vlasti dužna su samoinicijativno (proaktivno) objavljivati različite propise, dokumente, odluke te informacije koje su važne za njihov rad i djelokrug poslova, organizaciju i financiranje, kao i informacije za korisnike kojima se omogućuje ostvarivanje različitih prava ili ispunjavanje obveza. Ova se zakonska obveza temelji na načelu da građani imaju pravo znati kako u njihovo ime vlasti odlučuju i kakvi su rezultati i ishodi tih odluka, kako tijela javne vlasti

¹³⁹Primjena članka 10. Zakona o pravu na pristup informacijama o proaktivnoj objavi informacija (NN 25/13, 85/15), dostupno na: [Uputa-za-proaktivnu-objavu-informacija-Povjerenika-za-informiranje-2-1.pdf](http://uputa-za-proaktivnu-objavu-informacija-Povjerenika-za-informiranje-2-1.pdf) (pristupinfo.hr), pristupano 21. 6. 2021.

¹⁴⁰Međunarodni dan univerzalnog pristupa informacijama, [Međunarodni dan univerzalnog pristupa informacijama | UNESCO](http://www.unesco.org/en/observances/information), pristupano 17. 10. 2022.

¹⁴¹Helen, Darbshire: Proactive Transparency: The future of the right to information?, dostupno na: http://foiadvocates.net/wp-content/uploads/Publication_WBI_ProactiveTransp.pdf, pristupano 13. 2. 2021.

troše javni novac te koje sve usluge i na koji način mogu dobiti od tijela javne vlasti, i to bez da to u digitalno doba posebno traže. Tijela javne vlasti, u ovome slučaju srednje škole u Republici Hrvatskoj, dužna su informacije objavljivati na svojim službenim mrežnim stranicama na lako pretraživ način tako da ih je lako pronaći, po mogućnosti u skladu s pravilom „tri klika mišem“. Pravilno ispunjavanje obveze proaktivne objave informacija, koja je temelj transparentnosti rada tijela javne vlasti, ima dvostruki učinak: što je veća razina proaktivne objave, to je manja potreba za podnošenjem zahtjeva za pristup informacijama, time se olakšava ostvarivanje prava građana i štedi njihovo vrijeme i energija, a ujedno se olakšava rad tijela javne vlasti jer se uklanja potreba dodatnog administriranja i angažmana službenika za informiranje oko obrade zahtjeva za pristup informacijama. Ako postavite zahtjev za pristup informaciji koja je već objavljena (a niste je bili našli ili jednostavno niste prethodno provjerili), tijelo javne vlasti obavijestit će vas da je informacija objavljena te vam dostaviti poveznicu na informaciju. Člankom 10. Zakona navedeni su svi podatci koje tijela javne vlasti trebaju objavljivati na svojim mrežnim stranicama, a koji se u osnovi mogu svrstati u nekoliko skupina, sve u cilju postizanja transparentnosti u donošenju odluka, transparentnosti rada i odlučivanja, transparentnosti financiranja te transparentnosti u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima.

Informacije koje je tijelo javne vlasti dužno objavljivati uključuju:

- 1. Transparentnost u donošenju odluka** – opće akte i odluke koje tijela donose, nacрте zakona i drugih propisa te općih akata, zaključke sa službenih sjednica tijela javne vlasti i službene dokumente usvojene na tim sjednicama, informacije o radu formalnih radnih tijela.
- 2. Transparentnost rada i planiranja** – zakone i ostale propise koji se odnose na njihovo područje rada, godišnje planove, programe, strategije, upute, izvješća o radu, financijska izvješća i druge odgovarajuće dokumente koji se odnose na područje rada tijela javne vlasti, obavijesti o raspisanim natječajima te obavijest o ishodu natječajnog postupka, informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela javne vlasti s imenima čelnika tijela i ustrojstvenih jedinica i njihovim podacima za kontakt.
- 3. Financijska transparentnost** – podatke o izvoru financiranja, financijski plan, podatke i izvješća o izvršenju proračuna, informacije o postupcima javne nabave kojima se uređuje javna nabava.
- 4. Transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima** – informacije o javnim uslugama koje tijelo javne vlasti pruža na vidljivu mjestu uz poveznicu na one koje pruža

elektroničkim putem; informacija na vidljivu mjestu, s podacima za kontakt službenika za informiranje, informiranja javnosti o radu i ostvarivanju prava i izvršavanju obveza korisnika.¹⁴²

4.3. Zakon o pravu na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama jedno je od ključnih instrumenata svakodnevne borbe protiv korupcije putem transparentnosti te povećanja razine integriteta i odgovornosti demokratskih institucija svih razina vlasti.¹⁴³

Pravo na pristup informacijama razlikuje se od ostalih prava vezanih za slobodu informiranja jer štiti aktivno sudjelovanje vlasnika tog prava koji ima pravo tražiti informaciju, a ne pasivno je čekati. Pravo na traženje informacije znači preuzeti inicijativu, biti aktivan i jednak u tom pravu. Pravo na dostupnost informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti jedno je od temeljnih ljudskih prava koje je zaštićeno Europskom konvencijom¹⁴⁴ o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kao i Konvencijom o pristupu informacijama, međunarodnim ugovorima i odredbama Ustava Republike Hrvatske. Ustav propisuje jamstvo slobode mišljenja i izražavanja, zabranu cenzure, pravo novinara na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji te pravo na ispravak (čl. 38.), javnost sjednica Hrvatskog sabora (čl. 83.), objavljivanje zakona i drugih propisa državnih tijela (čl. 89.). Pravo na pristup informacijama temelj je demokratskog višestranačkog sustava i vladavine prava.¹⁴⁵

Na razini Europske unije pravo na pristup dokumentima jedno je od temeljnih prava izričito uključenih u Povelju o temeljnim pravima Europske unije, ali odnosi se samo na dokumente institucija, tijela, ureda i agencija Unije, no ništa se ne spominje u toj odredbi o dokumentima tijela javne vlasti država članica. Pravo na pristup informacijama obuhvaća pravo korisnika na traženje i dobivanje informacije kao i obvezu tijela javne vlasti da omogući pristup zatraženoj

¹⁴²Musa, et. al.: Ostvari svoje pravo na informaciju, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike- e_book.pdf?x58018, pristupano 19. 2. 2021.

¹⁴³Musa, et. al.: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike- e_book.pdf?x58018, pristupano 23. 2. 2021.

¹⁴⁴Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na: https://www.usud.hr/sites/default/files/dokumenti/KONVENCIIA_ZA_ZASTITU_LJUDSKIH_PRAVA_I_TEMELJNI_H_SLOBODA_s_izmjenama_i_dopunama_iz_PROTOKOLA_br_15.pdf, pristupano 1. 3. 2021.

¹⁴⁵Tropina Godec, Željka, op. cit. 324. str.

informaciji, odnosno da objavljuje informacije neovisno o postavljenom zahtjevu kada takvo objavljivanje proizlazi iz obveze određene zakonom ili drugim propisom.¹⁴⁶

Pravo na pristup informacijama pravo je građana koje je zajamčeno međunarodnim i domaćim dokumentima, čije ostvarenje obuhvaća obvezu tijela javne vlasti da objavljuje informacije neovisno o postavljenom zahtjevu te mogućnost pristupa informacijama putem zahtjeva korisnika. Zakoni o pravu na pristup informacijama usvajani su u mnogim zemljama počevši od sredine 20. stoljeća, koji su u početku bili usmjereni na osiguravanje pristupa informacijama na zahtjev pojedinog korisnika. Razvojem suvremenog informacijskog društva, objava informacija putem mrežnih stranica postala je osnovni način informiranja svih korisnika, a pružanje informacija na zahtjev postao je pomoćni način.¹⁴⁷

Ne postoji opća obveza Europske unije da države članice usvoje informacijski zakon. Međutim, EU je usvojila direktive koje zahtijevaju od država članica da usvoje zakone i omoguće pristup informacijama u određenim područjima, uključujući zaštitu okoliša, zaštitu potrošača, javnu nabavu, a nedavno i zakon o ponovnoj uporabi javnih podataka. Gotovo su sve zemlje Europske unije usvojile nacionalne zakone o pristupu informacijama nakon direktive iz 1990. godine o pristupu informacijama. Danas samo Luksemburg, Cipar i Malta nemaju sveobuhvatan zakon o pristupu informacijama dok se prema međunarodnim standardima zakoni u Italiji, Grčkoj i Španjolskoj smatraju slabima.¹⁴⁸

Hrvatska je donijela svoj prvi Zakon o pravu na pristup informacijama¹⁴⁹ u listopadu 2003. i to je bila treća država među republikama bivše Jugoslavije koja je to učinila. Bosna i Hercegovina prva je koja je usvojila Zakon o slobodnom pristupu informacijama 2000. godine, a slijedile su je Slovenija, Kosovo i Hrvatska (2003.), Srbija (2004.), Makedonija i Crna Gora (2005.). Zanimljivo je primijetiti da su među prvih šest europskih zemalja s najboljim rangom, uzimajući u obzir sveukupni pravni okvir za pravo informiranja, četiri bivše jugoslavenske republike. Srbija ima najbolji zakon o slobodnom pristupu, slijede Slovenija, Hrvatska i

¹⁴⁶Ofak, Lana, op. cit. 923. str.

¹⁴⁷Bevandić, D; Musa, A: Primjena Zakona o pravu na pristup informacijama, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Prirucnik_za_sluzbenike_e_book.pdf?x58018, pristupano 22. 2. 2021

¹⁴⁸Banisar, David: Freedom of information around the world – A global survey of access to government information laws, 2006. Dostupno na: file:///C:/Users/rosan/Documents/POSAO/global_survey2006.pdf, pristupano 30. 3. 2021.

¹⁴⁹ Zakon o pravu na pristup informacijama. Dostupno na: [Zakon o pravu na pristup informacijama - Zakon.hr](#) , pristupano: 20.11. 2022.

Makedonija.¹⁵⁰ Pravo na informaciju smatra se pravom koje pripada svakomu čovjeku, odnosno svakomu građaninu. Ono je zajamčeno međunarodnim standardima i domaćim zakonodavstvom svake zemlje, a nije ograničeno na državljane određene zemlje.¹⁵¹

Zakonodavni okvir prava na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj može se pratiti u trima fazama razvoja. Prva faza započela je 2003. godine kada je donesen Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 172/03). Druga je faza u razvoju zakonodavnog okvira 2010. godina kada je u Ustav Republike Hrvatske uvrštena odredba kojom se jamči pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti i kada je donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 144/10, 37/11, 77/11). Treća faza u razvoju zakonodavstva započinje 2013. godine kada je 8. ožujka stupio na snagu novi Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13) te potom i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 85/15) 9. kolovoza 2015. godine. Najvažniji izvor prava na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj Ustav je Republike Hrvatske. Člankom 38., stavkom 4. Ustava Republike zajamčeno je pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti. Ključni su međunarodni dokumenti koji navode pravo na pristup Rezolucija UN-a iz 1946. te Opća deklaracija UN-a o ljudskim pravima iz 1948. (NN – MU 143/09) koja u članku 19. naglašava slobodu traženja, primanja i širenja informacija.¹⁵² Međutim, nedostajao je kako institucionalni mehanizam, tako i politička volja za njegovu provedbu. Od 2009. na snazi je Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata koji je, premda zakonski neobvezujući, predstavljao važnu normativnu novinu. Kodeks je bio dio Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije iz 2008., koji je bio nadgledan od Europske komisije. Borba protiv korupcije bila je jedno od ključnih mjerila, a transparentnost i otvorenost bili su važni (preventivni) mehanizmi u sklopu antikorupcijske politike. Tako je ostvarenje načela otvorenosti javne vlasti postalo dio europske politike kondicionalnosti te je EU imala značajan utjecaj na razvoj politike transparentnosti i sudjelovanja javnosti u donošenju propisa. To je posebno vidljivo u posljednjim fazama pregovaračkog procesa kada je borba protiv korupcije, i dalje od Komisije identificirana kao problematično područje, dobila na velikoj političkoj važnosti te su vezana pitanja poput pristupa

¹⁵⁰Podolnjak, R., et. al.: *The New Croatian Freedom of Information Act*, *Iustinianus Primus Law Review* 6(10), 2014., str. 1.

¹⁵¹Vajda, H., et. al.: Pravo na pristup informacijama javne uprave u republici hrvatskoj i postupak zaštite ostvarivanja toga prava, *Mostariensia*, 20(1-2), 2016. str. 228.

¹⁵²Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na:

https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/KONVENCIJA_ZA_ZASTITU_LJUDSKIH_PRAVA_I_TEMELJNIH_SLOBODA_s_izmjenama_i_dopunama_iz_PROTOKOLA_br_14.pdf, pristupano 1. 3. 2021.

informacijama, sudjelovanja javnosti.¹⁵³ U Europi postoji nekoliko dokumenata o pristupu informacijama, od kojih je izuzetno važna Europska konvencija¹⁵⁴ o ljudskim pravima i temeljnim slobodama iz 1950. (NN – MU 18/97), koja u članku 10. određuje da svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Osim Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, Vijeće Europe usvojilo je Konvenciju o pristupu službenim dokumentima, koja još uvijek nije stupila na snagu, a kada stupi na snagu, bit će prvi međunarodni obvezujući dokument o pravu na pristup informacijama. Poveljom o temeljnim pravima Europske unije pravo na pristup informacijama utvrđeno je člankom 42. kao jedno od temeljnih prava svih građana Europske unije (SL C 326, 26.10.2012.). Temeljni pravni akt koji regulira pravo na pristup informacijama Zakon je o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15). Zakonom o pravu na pristup informacijama uređuje se pravo na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija koje posjeduju tijela javne vlasti.¹⁵⁵

U Hrvatskoj je priznato pravo na slobodan pristup informacijama kao ustavno zaštićeno pravo; pruža se posebna zaštita u obliku propisa organskim zakonom. Ono što je još važnije za to jest činjenica da je takvim smatran od Ustavnog suda Republike Hrvatske.¹⁵⁶

Zakonska je obveza svakog tijela javne vlasti imenovanje službenika za informiranje koji je zadužen za osiguravanje provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama u tom tijelu i kojem se korisnici obraćaju prilikom postavljanja zahtjeva za pristup informacijama. Na Popisu tijela javne vlasti nalaze se kontakt podatci imenovanih službenika za informiranje.¹⁵⁷

Vlada Republike Hrvatske usvojila je Operativni plan provedbe Strategije u kojoj je jedan od planiranih ciljeva unaprijediti načine informiranja građana izmjenama postojećih zakona i donošenjem novih zakona, konvencija i drugih propisa kojima se utvrđuje pravo na pristup informacijama i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o pitanjima važnim za opću dobrobit (pravosuđe, kultura, primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija, zaštita okoliša,

¹⁵³Durman, Petra, op. cit. str. 349.

¹⁵⁴Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na: https://www.usud.hr/sites/default/files/doc/KONVENCIJA_ZA_ZASTITU_LJUDSKIH_PRAVA_I_TEMELJNIH_SLOBODA_s_izmjenama_i_dopunama_iz_PROTOKOLA_br._14.pdf, pristupano 1. 3. 2021.

¹⁵⁵Bevandić, D; Musa, A: Primjena Zakona o pravu na pristup informacijama, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Prirucnik_za_sluzbenike_e_book.pdf?x58018, pristupano 22. 2. 2021.

¹⁵⁶Podolnjak, R., et. al.: str. 23.

¹⁵⁷Musa, et.al.: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wpcontent/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike_e_book.pdf?x58018, pristupano 23. 2. 2021.

socijalna prava i ljudska prava i drugo). Iz izvješća za 2007. proizlazi da bi Zakon trebalo dopuniti odredbom vezanom uz postojanje javnog interesa da javnost sazna određene podatke. Zakon bi trebalo dopuniti tako da se pri određivanju pojma tijela javne vlasti taj pojam dopuni svim korisnicima državnog proračuna. Isto tako, Zakonom bi preciznije trebalo urediti postupak i nadležnosti vezane uz žalbu na rješenje o odbijanju zahtjeva za pristup informaciji. Godine 2008. popis tijela javne vlasti dopunjen je novim tijelima, a u listopadu 2008. Vlada je donijela zaključak kojim je zadužila sva tijela državne uprave da joj dostavljaju tromjesečna izvješća o provedbi ZPPI-ja.¹⁵⁸

¹⁵⁸Tropina Godec, Željka, op. cit. str. 337.

4.4. Uloga službenika za informiranje

U Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika u sklopu Središnjeg državnog ureda za upravu održavaju se seminari za službenike za informiranje, aktivno se sudjeluje u Međunarodnom danu *Građani imaju pravo znati* koji se obilježava 28. rujna, održavaju se okrugli stolovi i dr.¹⁵⁹

U tijelima javne vlasti izrađen je katalog informacija koje posjeduje, kojima raspolaže ili koje nadzire tijelo javne vlasti. Osim toga, u tijelima javne vlasti imenovan je službenik za informiranje koji je mjerodavan za rješavanje ostvarivanja prava na pristup informacijama, taj se službenik educira o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama, i to i na državnoj i na lokalnoj razini.¹⁶⁰

Povjerenik za informiranje kao samostalna i neovisna institucija vodi brigu o očuvanju prava građana i građanki na pristup informacijama; omogućavanje pravovremenog i zakonitog pristupa informacijama uvelike ovisi o samim službenicima i službenicama za informiranje. Stoga je od iznimne važnosti da službenici budu svjesni svoje uloge koju imaju unutar sustava prava na pristup informacijama, a posebice u osjetljivim situacijama kada se ograničava pravo pristupa informacijama.¹⁶¹

Službenik za informiranje u segmentu rada, koji se tiče prava na pristup informacijama, račun za svoj rad ponajprije polaže Povjereniku za informiranje. Tako službenik za informiranje izvještava Povjerenika o provedbi Zakona na godišnjoj razini. Isto tako, Povjerenik ima ovlast ukidanja rješenja zahtjeva koje potpisuje službenik za informiranje te ovlast pokretanja prekršajnog postupka nad osobama odgovornima za propuste. Na samom kraju, ako službenik za informiranje zanemaruje napatke i upute Povjerenika usmjerene na otklanjanje detektiranih manjkavosti, to može Povjereniku biti dodatan poticaj za pokretanje inspeksijskog nadzora nad javnim tijelom.¹⁶²

Povjerenik za informiranje organizira godišnje savjetovanje službenika za informiranje tijela javne vlasti kako bi održao kontinuitet u omogućavanju daljnje stručne specijalizacije službenika za informiranje, uz istovremeni dijalog oko pojedinih pitanja vezano uz

¹⁵⁹TropinaGodec, Željka, op. cit. str. 336.

¹⁶⁰Tropina Godec, Željka, op. cit. str. 327.

¹⁶¹Gradonačelnik.Hr: ZPPI: Odgovornost službenika za informiranje prilikom ograničavanja prava građana: <https://gradonacelnik.hr/vijesti/dobro-upravljanje-zppi-odgovornost-sluzbenika-za-informiranje-prilikom-ogranicavanju-prava-gradana/>, pristupano 24. 3. 2021.

¹⁶² Ibidem.

unaprjeđivanje primjene Zakona o pravu na pristup informacijama. Na zadnjem savjetovanju, koje je unatoč okolnostima s pandemijom COVID-19 održano 25. i 26. studenog 2020. Godine na platformi Zoom uz podršku Državne škole za javnu upravu, sudionici su se mogli uključiti i postavljanjem pitanja na aplikaciji *Slido* ili putem *chata* na Zoom-u. Odabrane teme za obradu na stručnim panelima bile su ograničenja prava na pristup informacijama i klasificirani podatci, otvoreni podatci tijela javne vlasti i transpozicija nove Direktive o otvorenim podacima, kao i mogući budući razvoj zakonodavnog okvira za ostvarivanje prava na pristup informacijama. Sudionike savjetovanja, koji su se uključili u raspravu putem *chata* ili postavljanjem pitanja, najviše je zanimalo tko je odgovoran za objavu klasificiranih podataka – čelnik tijela ili službenik za informiranje, zatim je bilo određenih nedoumica oko toga tko može klasificirati podatke i koristiti oznake klasifikacije, a zanimalo ih je i tko provodi inspekcijski nadzor u ovom području.¹⁶³

Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka¹⁶⁴ ističe da je uloga službenika za zaštitu podataka i uloga službenika za informiranje bitno različita. Ulogu službenika za informiranje treba promatrati u kontekstu obveza i zadaća propisanih Zakonom o pravu na pristup informacijama. Službenik za informiranje treba biti osoba koja je zaposlena u tijelu javne vlasti. Pri tome napominjemo da Zakon posebno ne određuje koje kvalifikacije ili druge uvjete određena osoba mora zadovoljavati da bi se mogla imenovati službenikom za informiranje, stoga je na tijelu javne vlasti da za službenika za informiranje odredi osobu iz reda zaposlenika tijela koja će moći udovoljiti zahtjevnim zadaćama propisanim Zakonom, a kao najvažnije ističemo rješavanje zahtjeva za pristup i ponovnu uporabu informacija korisnika. S obzirom na to da većinu obveza i aktivnosti ostvarivanja prava na pristup i ponovnu uporabu informacija obavlja samostalno službenik za informiranje, nužno je prilikom njegova određivanja voditi računa o adekvatnoj stručnosti i osposobljenosti te osobe kao i kapacitetu za obavljanje posla, odnosno redovitom radnom opterećenju. Stoga u manjim tijelima javne vlasti ili u onima koje zaprimaju mali broj zahtjeva za pristup ili ponovnu uporabu informacija, službenik za informiranje može biti imenovana osoba koja ima i druge radne obveze. Međutim, ako tijelo nema potrebne organizacijske i ljudske kapacitete, odnosno ako tijelo nema zaposlenika, a čelnik tijela također nema adekvatne kapacitete za obavljanje stručnih poslova službenika za informiranje, kao što je donošenje rješenja, iznimno je moguće za navedene

¹⁶³Povjerenik za informiranje: Godišnje savjetovanje službenika za informiranje – izvješće, <https://pristupinfo.hr/godisnje-savjetovanje-sluzbenika-za-informiranje/>, pristupano 24. 3. 2021.

¹⁶⁴https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html, pristupano 25. 3. 2021.

poslove, odnosno pripremu rješenja ili drugu pomoć prilikom odlučivanja u upravnom postupku, ugovorom o djelu angažirati vanjskog pružatelja usluga, npr. odvjetnika, pri čemu vanjski pružatelj usluga nije službenik za informiranje.

Nadalje, ukazujemo na odredbe članka 5., stavka 1., podstavka 16. prema kojoj je „odgovorna osoba“, u smislu Zakona, osoba u tijelu javne vlasti čije je činjenje ili nečinjenje dovelo do povrede Zakona, kao i odredbe članka 61. i 62. Zakona o prekršajnom kažnjavanju odgovornih osoba u tijelu javne vlasti. Odgovorne su osobe za pravilnu primjenu ovog Zakona u tijelu javne vlasti službenik za informiranje i čelnik tijela. Stoga Zakonom i nije predviđeno da službenik za informiranje bude vanjski pružatelj usluga. Suprotno tome, člankom 37., stavkom 6. Opće uredbe o zaštiti podataka propisano je da službenik za zaštitu podataka može obavljati zadaće na temelju ugovora o djelu, odnosno da se funkcija službenika za zaštitu podataka može obavljati na temelju ugovora o djelu sklopljenog s pojedincem ili organizacijom izvan organizacije voditelja obrade ili izvršitelja obrade, što kod ZPPI-ja nije slučaj. Slijedom naprijed iznesenog, smatramo da za službenika za informiranje tijela javne vlasti može biti određen samo zaposlenik tijela ili izuzetno čelnik tijela, a nikako vanjski pružatelj usluga.¹⁶⁵

¹⁶⁵Povjerenik za informiranje: Primjena članka 13. ZPPI – dodatna uputa (vanjsko pružanje usluga), <https://pristupinfo.hr/primjena-clanka-13-zakona-o-pravu-na-pristup-informacijama-dodatna-uputa-vanjsko-pruzanje-usluga/>, pristupano 27. 3. 2021.

4.5. Uloga povjerenika za informiranje i pravo na pristup informacijama u drugim zemljama

Transparentnost, otvoreni podaci i digitalni razvoj jedni su od prioriteta Vlade RH i Ministarstva uprave. Kao značajan su doprinos tome aktivnosti Ministarstva uprave, Povjerenika za informiranje i Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva u smislu edukacija o ponovnoj uporabi informacija za tijela javne uprave. Dr. Kuzev je u govoru o njemačkom iskustvu s otvorenim podacima istaknuo kako se Njemačka kreće prema nacionalnom sustavu otvorenih podataka. Također je opisao jak ekonomski potencijal koji predstavljaju otvoreni podaci te njihove koristi u prepoznavanju kako nacionalne vlade funkcioniraju. Napomenuo je značaj tri principa kada se govori o otvorenim podacima i postizanju transparentnog društva: vodstvo, pravni temelji te kvaliteta i kvantiteta.¹⁶⁶

Otvorenost, transparentnost i odgovornost vodeća su načela vlade Kanade. Caroline Maynard je trenutna povjerenica za informiranje Kanade. Sedmogodišnji mandat započela je 1. ožujka 2018. godine. Ured povjerenika za informiranje osnovan je 1983. na temelju *Zakona o pristupu informacijama* kako bi podržao rad kanadskog povjerenika za informiranje.

Podnoseći izvješće Parlamentu, povjerenik istražuje pritužbe o tome kako savezne institucije obrađuju i odgovaraju na zahtjeve u skladu sa Zakonom o pristupu informacijama, kanadskim zakonodavstvom o slobodi informiranja. Međutim, na sposobnost vlade Kanade da ispuni rokove za proaktivno otkrivanje vladinih informacija mogu utjecati trenutne okolnosti i izvanredne mjere uvedene kako bi se suzbilo širenje novog koronavirusa (COVID-19), zaštitilo zdravlje naših zaposlenika i osigurala njihova sigurnost. Kao rezultat toga, tijekom tog razdoblja može doći do kašnjenja u proaktivnom objavljivanju informacija. Proaktivno stavljanje vladinih informacija na raspolaganje Kanadanima i dalje nam je važno. Nastavit ćemo ulagati razumne napore kako bismo ispunili rokove za proaktivno objavljivanje vladinih informacija, uzimajući u obzir operativnu stvarnost. Unaprijed vam zahvaljujemo na strpljenju i razumijevanju dok preuzimamo sve ove neviđene izazove.

Guverner u Vijeću imenuje povjerenstvom u okviru Velikog pečata povjerenika za informiranje nakon savjetovanja s čelnikom vlade u Senatu ili predstavnikom vlade u Senatu,

¹⁶⁶Povjerenik za informiranje: Konferencija Povjerenika za informiranje i KAS-a "Ponovna uporaba informacija i otvoreni podaci javne uprave – iskustva iz Njemačke i Hrvatske", Zagreb, 12. prosinca 2017., [Konferencija Povjerenika za informiranje i KAS-a "Ponovna uporaba informacija i otvoreni podaci javne uprave - iskustva iz Njemačke i Hrvatske", Zagreb, 12. prosinca 2017. - Povjerenik za informiranje \(pristupinfo.hr\)](#), pristupano 17. 10. 2022.

vođom oporbe u Senatu, vođom ili posrednikom svake druge priznate stranke ili parlamentarne skupine u Senatu i čelnikom svake priznate stranke u Donjem domu i odobrenjem imenovanja rezolucijom Senata i Donjeg doma. Povjerenik za informiranje obnaša dužnost tijekom dobrog ponašanja na razdoblje od sedam godina, ali ga guverner u Vijeću može smijeniti zbog razloga u bilo kojem trenutku na adresu Senata i Donjeg doma. Povjerenik za informiranje može u bilo kojem trenutku podnijeti posebno izvješće Parlamentu u kojem se poziva i komentira bilo koje pitanje iz područja primjene ovlasti, dužnosti i funkcija povjerenika ako je, prema mišljenju povjerenika, predmet toliko hitan ili važan da se izvješće o njemu ne bi trebalo odgoditi do predviđenog vremena za prijenos sljedećeg godišnjeg izvješća povjerenika. Povjerenik za informiranje u roku od tri mjeseca od prestanka svake financijske godine podnosi Parlamentu godišnje izvješće o aktivnostima ureda tijekom te financijske godine.¹⁶⁷

¹⁶⁷[Kućna | Ured povjerenika za informiranje Kanade \(oic-ci.gc.ca\)](http://www.kucna.gov.hr/ured-povjerenika-za-informiranje-kanade) , pristupano 17.10.2022.

5. Javno upravljanje u Republici Hrvatskoj

Javna uprava skup je upravnih organizacija koje obavljaju javne poslove. Javni su poslovi oni koji se obavljaju u interesu lokalne, regionalne ili nacionalne političke zajednice te su kao takvi određeni propisom državnog, regionalnog ili lokalnog karaktera. One imaju određeni prostorni opseg tako da se razlikuju lokalne, regionalne i nacionalne političke zajednice. Zajedničke su karakteristike javne uprave i ostatka javnog sektora djelovanje u javnom interesu, obavljanje javnih poslova te opći politički i javni nadzor nad njima. No, dok su organizacije javne uprave regulirane javnim pravom, druge organizacije koje pripadaju u javni sektor u velikoj su mjeri podložne pravnom režimu privatnog prava. To se posebno odnosi na njihovo organiziranje, obavljanje djelatnosti te radnopravni status zaposlenika. U javnoj se upravi upravljanje kao posebna djelatnost pojavljuje u svakoj upravnoj organizaciji, posebno na razini pojedinih upravnih sustava koji se sastoje od većeg broja organizacija. Lokalna je samouprava rezultat političke decentralizacije država i diobe vlasti po teritorijalnom načelu. Njezin je nastanak vezan uz razvoj demokratskih institucija u Engleskoj, odakle je institucionalnim širenjem preko Francuske i Belgije došla u središnju Europu, ponajprije u germanske zemlje. Lokalna samouprava nastaje kad država ustavom ili zakonom lokalnim zajednicama građana prizna pravo na autonomno političko odlučivanje u određenom krugu javnih pitanja koja su lokalnog karaktera.¹⁶⁸

Povjerenje građana temeljni je element političkog legitimiteta vlasti, ključna poluga demokratskog društva. Vlast koja nema podršku i povjerenje građana nije demokratska te se može osloniti jedino na upravu, što znači da se oslanja na tajne i slične službe, tj. na one upravne resore i organizacije koje raspolažu silom. Povjerenje građana u javnu upravu nije jednako ni u vremenskom, ni u prostornom, ni u sektorskom smislu. Tijekom duljih razdoblja razina povjerenja može mijenjati se iz različitih razloga. Ona nije jednaka među različitim zemljama, pa se primjećuje da postoji značajno pozitivniji stav prema javnoj upravi u skandinavskim i nekim drugim zemljama nego u ostatku Europe. Također, unutar iste zemlje u istom trenutku mogu postojati razlike u stupnju povjerenja u pojedine upravne službe ili vlasti na nekoj od razina teritorijalnog sustava. Oštra upozorenja na pad povjerenja građana započela su paralelno s jačanjem doktrine novog javnog menadžmenta. Povjerenje građana u upravu moguće je

¹⁶⁸Koprić, Ivan: Suvremena javna uprava i njeno proučavanje - kompleksnost i integracija. Dostupno na: https://www.academia.edu/11586329/Suvremena_javna_uprava_i_njezino_prou%C4%8Davanje_kompleksnost_i_integracija , pristupano 26. 10. 2022.

ojačati boljim djelovanjem, rezultatima i otvorenosti javne uprave, što je temelj jačanja povjerenja društvene zajednice. Ako se dobri rezultati i usmjerenost na vrijednosti zajednice ne mijenjaju u bolju javnu percepciju i jače zadovoljstvo građana, neće biti poboljšanja povjerenja građana u javnu upravu. I obrnuto, dobra medijska komunikacija javne uprave može uspješnost i odgovornost javne uprave transformirati u poboljšano povjerenje građana u javni sektor. Bez dobrog medijskog posredovanja prema javnosti i zajednici građana uspješnost i odgovornost javne uprave same po sebi vrlo teško mogu prokrciti put k snažnijem povjerenju građana.¹⁶⁹

Hrvatska javna uprava sastoji se od državne uprave, lokalne i područne (regionalna) samouprave te javne službe (službe od općeg interesa). Postoje dvije razine i četiri vrste organa uprave. Na središnjoj razini postoje ministarstva (tzv. državne upravne organizacije) i (tzv.) središnji državni uredi. Razlika između ministarstava i državnih upravnih organizacija ima politički značaj i politički utjecaj, državne upravne organizacije vrsta su javne agencije. Središnji državni uredi u najužoj su vezi s premijerom. Oni su, na neki način, alati za upravljanje. Na nižoj (prvoj) razini nalaze se državni uredi uprave, po jedan na području svake županije. Sustav lokalne i područne (regionalne) samouprave sastoji se od 429 općina, 126 gradova, 20 županija i Grad Zagreb. Županije su regionalne jedinice samouprave, strogo odvojene od državnih ureda. Hrvatsko zakonodavstvo počelo je usklađivati relevantne odredbe nacionalnog prava s Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi više od tri godine nakon njezine ratifikacije. Ustav je prenio odgovornost za značajan dio javnih poslova na lokalne i regionalne jedinice.¹⁷⁰

Upotreba moderne informacijske i telekomunikacijske tehnologije (ICT), a posebno interneta, transformirala je način života ljudi u posljednjih petnaestak godina. Ubrzanje transakcija na globalnom tržištu, preoblikovanje tijeka investicija, povećanje količine dostupnih informacija u javnom sektoru posljedice su ubrzanog širenja i korištenja ICT-ja. Danas se nova informacijska i telekomunikacijska tehnologija smatra temeljem razvoja ekonomije (društva) znanja, a mogućnost njezinu pristupu i njezino korištenje smatra se ključnim za osobni i društveni napredak. Posebna uloga u društvenom razvoju u tom smislu pripada e-upravi koja podrazumijeva upotrebu informacijske tehnologije u javnoj upravi sa svrhom poboljšanja

¹⁶⁹Koprić, Ivan: Demokracija, decentralizacija, povjerenje građana i ponos javnih službenika: klasični i moderni koncepti u razvoju odnosa građana i javne uprave. Dohvaćeno iz Academia.edu: https://www.academia.edu/upgrade?feature=bd_books&trigger=bulk_download_books_ping&upgrade_redirect=%2F%2Fwww.academia.edu%2Fsearch%3Fq%3D*%26ri_ids%3D9246%26auto_bd_books%3Dtrue&ri=9246, pristupano 26. 10. 2022.

¹⁷⁰Koprić, Ivan: *Contemporary Croatian Public Administration on the Reform Waves*. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, II (1), 2011. str. 10.

učinkovitosti, transparentnosti i odgovornosti. Svrha je e-uprave osigurati građanima pristup informacijama i uslugama od javnog značaja sa što većom uštedom vremena i sredstava. Procjenjuje se da samo *online* prijave poreza na prihod donose europskim građanima uštedu od 7 milijuna sati godišnje dok bi potencijalna opća dostupnost i korištenje e-usluga uštedjele građanima Europske unije preko 100 milijuna sati godišnje. Međutim, da bi brojne aktivnosti na informatizaciji uprave i omogućavanju njezina djelovanja *online* bile svrhovite, nije dovoljno umrežiti javnu upravu u pojedinoj državi ili čitav javni sektor, ponuditi građanima brojne informacije, kao primarni problem jest mogućnost samih građana da uopće koriste blagodati e-uprave, odnosno pitanje jednakog pristupa i mogućnosti korištenja ponuđenih informacija i usluga. Pojavljuje se problem između onih koji imaju i koji nemaju pristup internetu i drugim informacijskim tehnologijama, a on je vidljiv kako na globalnom nivou, između pojedinih država i dijelova svijeta, tako i unutar pojedinih zemalja. U javnoj upravi posljedice uvođenja i korištenja informacijskih tehnologija očituju se u uslugama koje se orijentiraju ponajprije na građane, informacije koje dobivaju značaj javnog resursa; nove vještine zaposlenih u javnoj upravi, mrežne strukture, timski rad te trajnu virtualnu povezanost, kako unutar same upravne organizacije, tako i otvaranjem informacijskih kanala prema okolini.¹⁷¹

Otvorenost i transparentnost osiguravaju pretpostavke za vanjski nadzor uprave. Uprava mora biti javna, a tajnost tek zakonom propisana iznimka. To obuhvaća objavljivanje propisa ako ih donose tijela javne uprave, dostavu odluka građanima na čija se prava i obveze odnose, obrazlaganje upravnih odluka, pristup javnim registrima, osobno sudjelovanje službenika u kontaktima s građanima, objavu svih podataka za koje je to moguće, pristup javnosti podacima javnog sektora.¹⁷²

Institucionalna stabilizacija cijele javne uprave učiniti je transparentnim i predvidljivim za građane, samo je jedna od strategije reforme državne uprave za razdoblje 2012. – 2020.¹⁷³

Jedan od posebnih segmenata europskog upravnog prostora načela su i standardi koji se odnose na javne službenike, posebno na obilježja državne službe i položaj državnih službenika. U definiranju tih načela polazi se od temeljne dužnosti svake države da u ostvarenju javnog interesa i obveze pružanja javnih usluga osigura učinkovito, profesionalno i nepristrano

¹⁷¹Musa, Anamarija: E-uprava i problem digitalne podjele. Dostupno na: Pravo. <https://www.pravo.unizg.hr/UZ/dokument>, pristupano 26. 10. 2022.

¹⁷²Koprić, et. ol.: Europski upravni prostor. Zagreb: Institut za javnu upravu. 2013. 140. str. 13

¹⁷³Koprić, et. ol. op. cit. str. 31.

djelovanje javne uprave, a da bi se to postiglo, državna služba treba ispunjavati sljedeće uvjete: javna uprava treba djelovati u javnom interesu, depolitizacija i profesionalizacija državne službe, odgovornost državnih službenika, jasno definirana prava i obveze državnih službenika.¹⁷⁴

Strategije razvoja Hrvatske usmjerena je prema svim građanima u cilju razvoja gospodarstva, javne uprave i pravosudnog sustava. Zanimljiva je i komunikološka analiza tematskih prisutnosti u medijskim sadržajima hrvatskih vodećih novina (tiskovina / *print*-medija) koja se odnosi na prioritete hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije, a koje se odnosi na četiri osnovna strateška prioriteta Hrvatske: Europa koja se razvija, Europa koja povezuje, Europa koja štiti i Utjecajna Europa. Tematske smjernice medijskih sadržaja uvodno je naglasio predsjednik Vlade RH, mr. sc. Andrej Plenković. Četiri prioriteta RH objedinjena su u motu „Snažna Europa u svijetu punom izazova“ kojim se prikazuje sažeta vizija Europe koja djeluje u korist svojih država članica i njihovih građana.¹⁷⁵

¹⁷⁴Koprić, et. al. loc. cit.

¹⁷⁵Plenković, et. al. op. cit. str. 48.

6. Obrazovne institucije u republici Hrvatskoj

Hrvatski odgojno-obrazovni sustav pruža odgojne i obrazovne usluge na razini predškolskoga, osnovnoškolskoga, srednjoškolskoga i visokog obrazovanja te obrazovanja odraslih kako bi svakom korisniku omogućio optimalno razvijanje njegovih potencijala s ciljem njegova osobnoga razvoja i uključivanja na tržište rada te spremnost na cjeloživotno učenje. Po Ustavu (čl. 66. – 68.) obrazovanje je u Republici Hrvatskoj svakomu dostupno pod jednakim uvjetima u skladu s njegovim sposobnostima. Obvezno je obrazovanje besplatno u skladu sa zakonom, a uz uvjete propisane zakonom mogu se osnivati privatne škole i učilišta. Sveučilištima se jamči autonomija te samostalno odlučuju o svom ustrojstvu i djelovanju.¹⁷⁶

Nadležno je državno tijelo koje skrbi za sustav odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta koje je ujedno i mjerodavno i provedbeno tijelo koje svojom ulogom, ustrojem, aktivnostima i kapacitetima osigurava temeljne pretpostavke za održiv razvoj ljudskih potencijala u sustavu odgoja i obrazovanja. Obavljanjem redovite djelatnosti Ministarstvo pruža svu potrebnu potporu dionicima i korisnicima sustava u stručnom, materijalnom i financijskom smislu. Vizija je Ministarstva uspostaviti održiv i kvalitetan odgojno-obrazovni sustav kao temelj društva znanja te svim dionicima osigurati dostupan, prohodan, s potrebama tržišta rada i cjeloživotnoga učenja usklađen sustav odgoja i obrazovanja na nacionalnoj i međunarodnoj razini. S tim u vezi, ciljevi su Ministarstva, kako u proteklome tako i u narednome razdoblju, sljedeći: uspostava učinkovite mreže odgojno-obrazovnih ustanova i kvalifikacija/programa/kurikuluma usklađenih s potrebama tržišta rada i razvoja ljudskih potencijala; razvoj sustava osiguranja kvalitete na svim razinama sustava odgoja i obrazovanja; promocija privlačnosti strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih te poticanje inkluzivnog obrazovanja. Srednjoškolskim se obrazovanjem svakome pod jednakim uvjetima i prema njegovim sposobnostima, nakon završetka osnovnog školovanja, omogućuje stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. Djelatnost srednjeg školstva obavljaju srednjoškolske ustanove i druge pravne osobe, a obuhvaća različite vrste i oblike odgoja i obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja koji se ostvaruju u skladu s odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.¹⁷⁷

¹⁷⁶https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html, pristupano 6. 4. 2021.

¹⁷⁷https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html, pristupano hgzo 6. 4. 2021.

Programi su srednjeg školstva: programi za stjecanje srednje školske spreme, programi za stjecanje srednje stručne spreme, programi za stjecanje niže stručne spreme i programi osposobljavanja i usavršavanja. Programima za stjecanje srednje školske, srednje stručne spreme i niže stručne spreme stječu se znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja. Srednje škole, ovisno o vrsti nastavnog plana i programa koji provode, nazivamo: gimnazije (opće ili specijalizirane) u kojima se izvodi nastavni plan i program u najmanje četverogodišnjem trajanju, čijim završavanjem učenik stječe srednju školsku spremu; strukovne škole (tehničke, industrijske, obrtničke i druge, što se određuje prema vrsti nastavnog plana i programa) u kojima se izvodi nastavni plan i program u trajanju od jedne do pet godina, čijim završavanjem učenik stječe srednju stručnu spremu, odnosno završavanjem programa u trajanju od jedne do dvije godine učenik stječe nižu stručnu spremu; umjetničke škole (glazbene, plesne, likovne i druge, što se određuje prema vrsti nastavnog plana i programa) u kojima se izvodi nastavni plan i program u najmanje četverogodišnjem trajanju čijim završavanjem učenik stječe srednju stručnu spremu.¹⁷⁸

Prema središnjem državnom portalu, ovisno o vrsti obrazovnog programa, u Republici Hrvatskoj postoje tri vrste srednjih škola:

- gimnazije (opća, jezična, klasična, prirodoslovno-matematička, prirodoslovna)
- strukovne škole
- umjetničke škole (glazbena, plesna, likovna).¹⁷⁹

¹⁷⁸ Školovanje u RH, dostupno na: <http://upisi.weebly.com/srednjoscaronkolsko-obrazovanje.html>, pristupano 6. 4. 2021.

¹⁷⁹ Središnji državni portal, dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/vrste-srednjih-skola/261>, pristupano 11. 4. 2021.

7. Ciljevi i predmet istraživanja

Komunikologija kao znanost o komuniciranju, s aspekta metodologije medijskih istraživanja, s posebnom pažnjom pristupa evaluaciji medijskih sadržaja u cjelokupnom posredovanom informacijsko-komunikacijskom holističkom medijskom procesu. Sustavna medijska istraživanja nastoje, u skladu s novim evaluacijskim komunikološkim istraživanjima, što preciznije predvidjeti *output* učinka komunikacijskih poruka (medijskih sadržaja) javnostima. Poznata metodologija koja nastoji pokazati da elementi poremećaja istine „sami po sebi“, na poseban način, imaju svoju učinkovitu komunikacijsku vrijednost. Za učinkovitu komunikacijsku evaluaciju medijskih sadržaja nužno je istaknuti ulogu transparentnosti kao komunikacije.¹⁸⁰

Cilj i predmet istraživanja dvojak je. S jedne strane utvrđuje se razina transparentnosti i otvorenosti javnosti tijela javne vlasti (konkretnije tijela koja obavljaju javnu službu među kojima pripadaju i srednje škole), a koja podliježu zakonskoj regulaciji prava na pristup informacijama koje nalaže da je pravo na pristup informacijama temeljno ljudsko pravo koje se štiti Ustavom Republike Hrvatske, Europskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, Poveljom o temeljnim pravima EU i Zakonom o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013, 85/2015). Pravo na pristup informacijama Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o pravu na pristup informacijama zajamčeno je pravo korisnika na traženje i dobivanje informacija koje posjeduju tijela javne vlasti u Republici Hrvatskoj, neovisno o svrsi u koju se informacija želi koristiti. To se pravo odražava u obvezi tijela javne vlasti da omogući pristup zatraženoj informaciji, odnosno da objavljuje informacije neovisno o postavljenom zahtjevu kada takvo objavljivanje proizlazi iz obveze određene zakonom ili drugim propisom.¹⁸¹ U tu svrhu provest će se istraživanje mrežnih stranica srednjih škola kako bi se utvrdilo pridržavaju li se i na koji način ova tijela javne službe zadanih propisa.

S druge strane, propituje se uloga, svrha, važnost i utjecaj Povjerenika i službenika za informiranje s ciljem utvrđivanja služe li oni kao kontrolni mehanizam za ostvarivanje prava na pristup informacijama.

¹⁸⁰Plenković, et. al. op.cit. str. 48.

¹⁸¹Povjerenik za informiranje: Pravo na pristup informacijama. Dostupno na: <https://pristupinfo.hr/pristup-informacijama-za-tijela-javne-vlasti/>, pristupano 2. 11. 2022.

Prvo će se napraviti analiza mrežnih stranica po kategorijama, odnosno kriterijima: transparentnost u donošenju odluka, transparentnost rada i planiranja, financijska transparentnost, transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima, jesu li informacije na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne svim ovlaštenicima prava na informaciju.

Cilj je istraživanja analizom mrežnih stranica srednjih škola u Republici Hrvatskoj utvrditi njihovu transparentnost i otvorenost javnosti te samu svrhu, važnost i utjecaj Povjerenika za informiranje, kao i službenika za informiranje. Planira se provesti istraživanje službenih mrežnih stranica svih srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Podatci će biti prikupljeni identificiranjem, pretraživanjem i analizom službenih mrežnih stranica. Praćenje će biti provedeno u odnosu na obvezu proaktivne objave dokumenata i informacija, taksativno pobrojanih u članku 10., stavku 1. ZPPI-ja, obvezu osiguravanja javnosti rada sukladno odredbama članka 12. ZPPI-ja. Podatci o srednjim školama dostupni su na Portalu otvorenih podataka.¹⁸² Stoga će se promatrati će 455 čestica (mrežnih stranica), što čini ukupan uzorak. „Raster škole" i „raster uzorka" čine izdvojen broj „stranica" koje će se uzorkovati po ključu nešto malo manje od trećine promatranih čestica. U rasteru je prikazana raspodjela uzoraka po županijama što ukupno daje 165 uzoraka. Generatorom slučajnih brojeva (unutar zadanih proporcija), dakle slučajnim odabirom proveden je izbor škola koje je potrebno uzorkovati.

¹⁸²<http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=SS>, pristupano: 11. 4. 2021.

7.1. Hipoteze

Glavna hipoteza:

H1 – Obrazovne institucije većinom pravilno ispunjavaju obveze proaktivne objave informacija na mrežnim stranicama srednjoškolskih ustanova čime olakšavaju korisnicima pristup informacijama

Pomoćne hipoteze:

H2 – Srednje škole, kao javne službe transparentne su u objavi zakona, propisa, pravilnika, akata

H3 – Mrežne stranice obrazovnih institucija ne pružaju jednostavnost pristupa informacijama sukladno metodi tri klika

H4 – Službenici za informiranje adekvatno su osposobljeni za obavljanje svojega posla

H5 – Ured Povjerenika nedovoljno obavlja nadzor tijela javne vlasti u izvršenju obveza prema Zakonu o pravu na pristup informacijama

7.2. Metodologija

Prilikom statističke obrade korištene su metode deskriptivnog prikaza podataka te metode inferencijalne statistike. U sklopu deskriptivne analize podatci će biti prikazani tablično u obliku apsolutnih frekvencija, postotaka i mjera centralne tendencije (aritmetička sredina i standardna devijacija) te grafički dijagramom. Testiranje je provedeno pomoću neparametrijskih inačica testova, odnosno Hi kvadrat testom, Fisherovom korekcijom za male uzorke te *Kruskal Wallis* testom. Signifikantnost je svih testova prilikom testiranja postavljena na 5 %, što predstavlja razinu pouzdanosti od 95 %; na osnovu dobivenih signifikantnosti donijet će se odluka o prihvaćanju ili odbacivanju postavljenih hipoteza, sve mjerene p-vrijednosti dvostrane su. U svrhu statističke analize korišten je statistički program SPSS (inačica 26.0, SPSS Inc., Chicago, IL, SAD).

U drugom dijelu metodologija istraživanja obuhvatila je kvantitativne i kvalitativne metode. U prvoj fazi provodila se anketna metoda anketnim upitnikom, a zatim kvalitativna metoda dubinskog intervjua. Provedena je anketa sa službenicima za informiranje srednjoškolskih ustanova. Metoda koja je korištena pri izradi istraživanja jest anketna

metoda.¹⁸³ Anketni upitnik distribuiran je mrežnim servisom *Google Forms* tijekom veljače 2021. službenicima za informiranje na e-mail adrese 165 srednjoškolskih ustanova.

Provedena su dva dubinska intervjua. Prvi intervju, s dr. sc. Zoranom Pičuljanom,¹⁸⁴ Povjerenikom za informiranje, proveden je u veljači 2021. godine te je razgovor trajao oko jedan sat. Razgovor je obavljen u uredu Povjerenika za informiranje u Zagrebu. Drugi je intervju proveden s Mojcom Prelesnik,¹⁸⁵ Povjerenicom za informiranje, u veljači 2021. godine. Zbog udaljenosti Povjerenica za informiranje pristala je odgovoriti na postavljena pitanja koja su joj poslana e-mailom.

7.3. Uzorak pri analizi mrežnih stranica srednjih škola

U dokumentu „Detaljan prikaz uzorka“ nalazi se prikaz mrežnih stranica prema vrsti škola u promatranim županijama. Stoga imamo 455 čestica (stranica), što čini ukupan uzorak. „Raster škole“ i „raster uzorka“ čine izdvojen broj „stranica“ koje uzorkujemo po ključu nešto malo manje od trećine promatranih čestica. U rasteru je prikazana raspodjela uzoraka po županijama što ukupno daje 165 uzoraka.

Generatorom slučajnih brojeva (unutar zadanih proporcija) – dakle, slučajnim odabirom proveden je izbor škola koje je potrebno uzorkovati.¹⁸⁶

¹⁸³Šundalić, A., Pavić, Ž.: Uvod u metodologiju društvenih znanosti Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera - Ekonomski fakultet, 2013. str. 193.

¹⁸⁴O Povjereniku za informiranje, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/o-povjereniku-za-informiranje/>, pristupano 26. 10. 2021

¹⁸⁵O Povjerenici za informiranje, dostupno na: <https://www.ip-rs.sipoobla%C5%A1%C4%8Dencu/informacijska-poobla%C5%A1%C4%8Denka>, pristupano 26. 10. 2021.

¹⁸⁶<https://www.google.com/search?q=random+number+generator&oq=random+nimber+&aqs=chrome.1.69i57j0i10l7.4515j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Tablica 1. Postotna zastupljenost promatranih mrežnih stranica – s obzirom na vrstu škole i promatrane županije

		N	%
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	22	4,8 %
	Brodsko-posavska županija	12	2,6 %
	Dubrovačko-neretvanska županija	16	3,5 %
	Grad Zagreb	89	19,6 %
	Istarska županija	24	5,3 %
	Karlovačka županija	14	3,1 %
	Koprivničko-križevačka županija	10	2,2 %
	Krapinsko-zagorska županija	13	2,9 %
	Ličko-senjska županija	6	1,3 %
	Međimurska županija	8	1,8 %
	Osječko-baranjska županija	30	6,6 %
	Požeško-slavonska županija	8	1,8 %
	Primorsko-goranska županija	36	7,9 %
	Sisačko-moslavačka županija	17	3,7 %
	Splitsko-dalmatinska županija	56	12,3 %
	Šibensko-kninska županija	12	2,6 %
Varaždinska županija	18	4,0 %	
Virovitičko-podravska županija	10	2,2 %	

	Vukovarsko-srijemska županija	17	3,7 %
	Zadarska županija	20	4,4 %
	Zagrebačka županija	17	3,7 %
	Ukupno	455	100,0 %

Tablica 2. Zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj

		N	%
Škola	Gimnazija	122	26,8 %
	Strukovna	300	65,9 %
	Ostalo	33	7,3 %
	Ukupno	455	100,0 %

Pogleda li se zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj najveći je broj strukovnih škola 300 (65,9 %), gimnazija 122 (26,8 %), ostalih škola (7,3 %).

Tablica 3. Zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj, raspoređenih po županijama.

		Škola							
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		Ukupno	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	4	18,2 %	16	72,7 %	2	9,1 %	22	100,0 %
	Brodsko-posavska županija	3	25,0 %	9	75,0 %	0	0,0 %	12	100,0 %
	Dubrovačko-neretvanska županija	5	31,3 %	11	68,8 %	0	0,0 %	16	100,0 %
	Grad Zagreb	38	42,7 %	38	42,7 %	13	14,6 %	89	100,0 %
	Istarska županija	4	16,7 %	18	75,0 %	2	8,3 %	24	100,0 %

Karlovačka županija	2	14,3 %	11	78,6 %	1	7,1 %	14	100,0 %
Koprivničko-križevačka županija	3	30,0 %	6	60,0 %	1	10,0 %	10	100,0 %
Krapinsko-zagorska županija	4	30,8 %	8	61,5 %	1	7,7 %	13	100,0 %
Ličko-senjska županija	1	16,7 %	5	83,3 %	0	0,0 %	6	100,0 %
Međimurska županija	2	25,0 %	6	75,0 %	0	0,0 %	8	100,0 %
Osječko-baranjska županija	7	23,3 %	21	70,0 %	2	6,7 %	30	100,0 %
Požeško-slavonska županija	2	25,0 %	5	62,5 %	1	12,5 %	8	100,0 %
Primorsko-goranska županija	6	16,7 %	28	77,8 %	2	5,6 %	36	100,0 %
Sisačko-moslavačka županija	4	23,5 %	12	70,6 %	1	5,9 %	17	100,0 %
Splitsko-dalmatinska županija	18	32,1 %	37	66,1 %	1	1,8 %	56	100,0 %
Šibensko-kninska županija	1	8,3 %	10	83,3 %	1	8,3 %	12	100,0 %
Varaždinska županija	5	27,8 %	12	66,7 %	1	5,6 %	18	100,0 %
Virovitičko-podravska županija	2	20,0 %	7	70,0 %	1	10,0 %	10	100,0 %
Vukovarsko-srijemska županija	4	23,5 %	12	70,6 %	1	5,9 %	17	100,0 %
Zadarska županija	4	20,0 %	15	75,0 %	1	5,0 %	20	100,0 %
Zagrebačka županija	3	17,6 %	13	76,5 %	1	5,9 %	17	100,0 %
Ukupno	122	26,8 %	300	65,9 %	33	7,3 %	455	100,0 %

Pogleda li se raspodjela uzoraka škola po županijama generatorom slučajnih brojeva, najveći je broj škola u Gradu Zagrebu 89 (19,6 %), u Splitsko-dalmatinskoj županiji 56 (12,3 %), Međimurska županija i Požeško-slavonska županija imaju 8 (1,8 %) škola dok Ličko-senjska županija broji svega 6 (1,3 %) škola.

Tablica 4. Promatrane škole

		N	%
Škola	Gimnazija	48	29,1 %
	Strukovna	96	58,2 %
	Ostalo	21	12,7 %
	Ukupno	165	100,0 %

Pogleda li se zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj najveći je broj strukovnih škola 96 (58,2 %), gimnazija 48 (29,1 %), ostalih škola (12,7 %).

Tablica 5. Uzorak prema županijama

		N	%
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	8	4,8 %
	Brodsko-posavska županija	4	2,4 %
	Dubrovačko-neretvanska županija	5	3,0 %
	Grad Zagreb	28	17,0 %
	Istarska županija	9	5,5 %
	Karlovačka županija	7	4,2 %
	Koprivničko-križevačka županija	4	2,4 %
	Krapinsko-zagorska županija	5	3,0 %
	Ličko-senjska županija	3	1,8 %
	Međimurska županija	3	1,8 %
	Osječko-baranjska županija	10	6,1 %
	Požeško-slavonska županija	4	2,4 %
	Primorsko-goranska županija	13	7,9 %
	Sisačko-moslavačka županija	7	4,2 %
	Splitsko-dalmatinska županija	19	11,5 %
	Šibensko-kninska županija	5	3,0 %

	Varaždinska županija	6	3,6 %
	Virovitičko-podravska županija	4	2,4 %
	Vukovarsko-srijemska županija	7	4,2 %
	Zadarska županija	8	4,8 %
	Zagrebačka županija	6	3,6 %
	Ukupno	165	100,0 %

U tablici 5 prikazane su promatrane županije, pri tome se može uočiti kako je najviše promatranih škola iz Grada Zagreba (17,0 %), zatim Splitsko-dalmatinske županije (11,5 %), Primorsko-goranske županije (7,9 %) i Osječko-baranjske županije (6,1 %).

Tablica 6. Broj i vrsti srednjih škola po županijama koje su uzorkovane

		Škola				Ukupno	p*
		Gimnazija	Strukovna	Ostalo			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	2	4	2	8	1,000
		%	4,2 %	4,2 %	9,5 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	1	3	0	4	
		%	2,1 %	3,1 %	0,0 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	0	5	
		%	4,2 %	3,1 %	0,0 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	12	12	4	28	
		%	25,0 %	12,5 %	19,0 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	2	6	1	9	
		%	4,2 %	6,3 %	4,8 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	2	4	1	7	
		%	4,2 %	4,2 %	4,8 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	1	2	1	4	
		%	2,1 %	2,1 %	4,8 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	2	1	5	
		%	4,2 %	2,1 %	4,8 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	1	2	0	3	
		%	2,1 %	2,1 %	0,0 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	1	2	0	3	
		%	2,1 %	2,1 %	0,0 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	N	2	7	1	10		
	%	4,2 %	7,3 %	4,8 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	1	2	1	4		
	%	2,1 %	2,1 %	4,8 %	2,4 %		

Primorsko-goranska županija	N	3	9	1	13
	%	6,3 %	9,4 %	4,8 %	7,9 %
Sisačko-moslavačka županija	N	2	4	1	7
	%	4,2 %	4,2 %	4,8 %	4,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	N	6	12	1	19
	%	12,5 %	12,5 %	4,8 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	1	3	1	5
	%	2,1 %	3,1 %	4,8 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	1	4	1	6
	%	2,1 %	4,2 %	4,8 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	1	2	1	4
	%	2,1 %	2,1 %	4,8 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	4	1	7
	%	4,2 %	4,2 %	4,8 %	4,2 %
Zadarska županija	N	2	5	1	8
	%	4,2 %	5,2 %	4,8 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	1	4	1	6
	%	2,1 %	4,2 %	4,8 %	3,6 %
Ukupno	N	48	96	21	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

U tablici 6 prikazane su promatrane županije, pri tome se može uočiti kako je najviše promatranih škola iz Grada Zagreba (17,0 %), zatim Splitsko-dalmatinske županije (11,5 %), Primorsko-goranske županije (7,9 %) i Osječko-baranjske županije (6,1 %).

8. Rezultati istraživanja

Predmetne ustanove, kao tijela javne vlasti, neovisno o tome jesu li javne ili privatne s obzirom na osnivača, obavljaju djelatnost srednjoškolskog obrazovanja te druge djelatnosti u skladu sa zakonom i statutom, a iz perspektive Zakona o pravu na pristup informacijama predstavljaju kategoriju tijela javne vlasti koje na svojim mrežnim stranicama trebaju učiniti dostupnima cijeli niz informacija iz svog djelokruga, u svrhu olakšavanja pristupa istima zainteresiranoj javnosti.

Istraživanjem je napravljen uvid u 165 mrežnih stranica srednjoškolskih obrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri promatrane ustanove ispunjavaju zakonsku obvezu proaktivne objave općih akata i odluka koje donose, informacija o dokumentima rada i planiranja, informacije o financijskim dokumentima i informacije o javnim uslugama koje pružaju te o unutarnjem ustrojstvu i kontakt podacima.

Pratilo se pojedinačno izvršenje svake od navedenih informacija čiju obvezu propisuju navedene točke članka 10. stavka 1. Zakona.

Polazeći od toga da je pravo na pristup informacijama preduvjet za transparentnost i odgovornost vlasti koja štiti građane od lošeg upravljanja, kako je istaknuto Europskom konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava, cilj je ovog istraživanja utvrditi jesu li tijela javnih vlasti, konkretnije tijela javnih službi, odnosno srednje škole transparentne i otvorene prema javnosti u komunikaciji putem mrežnih stranica. Stoga se istraživanje provodi na dvjema razinama. S jedne se strane propituje ostvaruje li se pravo na pristup informacijama, što konkretnije znači jesu li informacije koje tijela javne vlasti daju ili objavljuju potpune i točne te jesu li na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne svim ovlaštenicima prava na informaciju. S obzirom na to da se sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama osiguravanje i ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama omogućuje putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti te transparentnosti, istraživanje će se voditi sljedećim kriterijima koji su operacionalizirani u cilju provjere osnovnih hipoteza doktorskog rada. Stoga će se informacije koje su tijela javne vlasti dužna objavljivati kategorizirati po kriterijima, odnosno kategorijama:

- transparentnost u donošenju odluka
- transparentnost rada i planiranja
- financijsku transparentnost
- transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima.

8.1. Transparentnost u donošenju odluka

Kriterij potpunosti utvrđivat će se na sljedeći način: potpunost znači postojanje svih akata i propisa objavljenih na mrežnim stranicama sukladno Zakonu (navesti koji Zakon) i navesti točno koje dokumente trebaju imati. Drugim riječima, riječ je proaktivnoj objavi informacija koja predstavlja zakonsku obvezu svih tijela javnih vlasti da samoinicijativno i kontinuirano na svojim mrežnim stranicama objavljuju određene informacije o svom radu i djelovanju, donošenju odluka, financijama i uslugama koje pružaju. Stoga će se informacije koje su tijela javne vlasti dužna objavljivati kategorizirati na:

Opći akti i tijela javne vlasti trebaju, kao i kod objave zakona i propisa koji se odnose na njihovo područje rada (točka 1. članka 10. Zakona), objaviti puni naziv općeg akta ili odluke te ih objaviti u cijelosti ili objaviti poveznice koje vode do mrežne stanice. Akti trebaju biti objavljeni na što pregledniji način, stoga se radi lakšeg snalaženja korisnika preporučuje da isti budu razvrstani prema području ili djelatnosti koju uređuju, prema vrsti akta, prema donositelju itd., a potrebno je izbjegavati objavu svih nesortiranih i nepretraženih zakona, propisa, općih akata i strateških dokumenata na jednom mjestu. Iako se na taj način tražena informacija objavljuje, pristup je zapravo ograničen i otežan jer je korisniku potrebno dosta vremena i truda da u ogromnoj količini informacija pronađe onu koja mu je potrebna.¹⁸⁷

Opće akte i odluke koje tijela donose, informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela javne vlasti s imenima čelnika tijela i ustrojstvenih jedinica i njihovim podacima za kontakt, informacije o radu formalnih radnih tijela, pozive i zaključke sa službenih sjednica tijela javne vlasti usvojene na tim sjednicama, a koji ukazuju na transparentnost u donošenju odluka.

¹⁸⁷Povjerenik za informiranje: Analitičko izvješće br. 4/2021, Praćenje objave pojedinih kategorija informacija na internetskim stranicama 117 visokih učilišta, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/analiticka-izvjesca/>, pristupano 6. 11. 2022.

Tablica 7: Podatci za promatrane komponente matrice

Naziv dokumenta	Da/Ne	N	%
Statut škole	Ne	20	12,1 %
	Da	145	87,9 %
	Ukupno	165	100,0 %
Etički kodeks	Ne	58	35,2 %
	Da	107	64,8 %
	Ukupno	165	100,0 %
Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima	Ne	39	23,6 %
	Da	126	76,4 %
	Ukupno	165	100,0 %
Poslovnik o radu kolegijalnih tijela	Ne	129	78,2 %
	Da	36	21,8 %
	Ukupno	165	100,0 %
Poziv na službene sjednice	Ne	119	72,1 %
	Da	46	27,9 %
	Ukupno	165	100,0 %
Zaključci sa službenih sjednica	Ne	98	59,4 %
	Da	67	40,6 %
	Ukupno	165	100,0 %

Kod promatranih komponenti matrice u tablici 7 može se uočiti kako je u najvećoj mjeri evidentirano postojanje Statuta škole (**87,9 %**), Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima (**76,4 %**).

Tablica 8. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

		Škola						p*
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		
		N	%	N	%	N	%	
Statut škole	Ne	6	12,5 %	8	8,3 %	6	28,6 %	0,036
	Da	42	87,5 %	88	91,7 %	15	71,4 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Etički kodeks	Ne	18	37,5 %	28	29,2 %	12	57,1 %	0,048
	Da	30	62,5 %	68	70,8 %	9	42,9 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima	Ne	11	22,9 %	21	21,9 %	7	33,3 %	0,529
	Da	37	77,1 %	75	78,1 %	14	66,7 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Poslovnik o radu kolegijalnih tijela	Ne	41	85,4 %	74	77,1 %	14	66,7 %	0,205
	Da	7	14,6 %	22	22,9 %	7	33,3 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Poziv na službene sjednice	Ne	37	77,1 %	69	71,9 %	13	61,9 %	0,432
	Da	11	22,9 %	27	28,1 %	8	38,1 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Zaključci sa službenih sjednica	Ne	28	58,3 %	59	61,5 %	11	52,4 %	0,733
	Da	20	41,7 %	37	38,5 %	10	47,6 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *Statuta škole*, *Pravilnika o radu školske knjižnice*, *Etičkog kodeksa* može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu je značajno najniža zastupljenost navedenih sadržaja zabilježena kod ostalih škola.

S obzirom na promatrane škole, gimnazije, strukovne i ostale škole, najnižu zastupljenost Statuta škole uočavamo kod ostalih škola 71,4 %, a najvišu kod strukovnih škola 91,7 %.

Tablica 9. Županija i Statut škole

			Statut škole		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	8	0,606
		%	5,0 %	4,8 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	Dubrovačko-neretvanska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	2,8 %	2,4 %	
Grad Zagreb	Istarska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,4 %	3,0 %	
Istarska županija	Karlovačka županija	N	4	24	28	
		%	20,0 %	16,6 %	17,0 %	
Karlovačka županija	Koprivničko-križevačka županija	N	3	6	9	
		%	15,0 %	4,1 %	5,5 %	
Koprivničko-križevačka županija	Krapinsko-zagorska županija	N	0	7	7	
		%	0,0 %	4,8 %	4,2 %	
Krapinsko-zagorska županija	Ličko-senjska županija	N	1	3	4	
		%	5,0 %	2,1 %	2,4 %	
Ličko-senjska županija	Međimurska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,4 %	3,0 %	
Međimurska županija	Osječko-baranjska županija	N	0	3	3	
		%	0,0 %	2,1 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	Požeško-slavonska županija	N	1	2	3	
		%	5,0 %	1,4 %	1,8 %	
Požeško-slavonska županija	Primorsko-goranska županija	N	0	10	10	
		%	0,0 %	6,9 %	6,1 %	
Primorsko-goranska županija	Sisačko-moslavačka županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	2,8 %	2,4 %	
Sisačko-moslavačka županija	Splitsko-dalmatinska županija	N	1	12	13	
		%	5,0 %	8,3 %	7,9 %	
Splitsko-dalmatinska županija	Šibensko-kninska županija	N	1	6	7	
		%	5,0 %	4,1 %	4,2 %	
Šibensko-kninska županija	Varaždinska županija	N	2	17	19	
		%	10,0 %	11,7 %	11,5 %	
Varaždinska županija	Virovitičko-podravska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,4 %	3,0 %	
Virovitičko-podravska županija	Vukovarsko-srijemska županija	N	2	4	6	
		%	10,0 %	2,8 %	3,6 %	
Vukovarsko-srijemska županija	Zadarska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	2,8 %	2,4 %	
Zadarska županija	Zagrebačka županija	N	1	6	7	
		%	5,0 %	4,1 %	4,2 %	
Zagrebačka županija	Ukupno	N	1	7	8	
		%	5,0 %	4,8 %	4,8 %	
Ukupno	Ukupno	N	2	4	6	
		%	10,0 %	2,8 %	3,6 %	
		N	20	145	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Statut škole*.

Tablica 10. Županija i Etički kodeks

			Etički kodeks		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	8	0,243
		%	1,7 %	6,5 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	Dubrovačko-neretvanska županija	N	1	3	4	
		%	1,7 %	2,8 %	2,4 %	
Grad Zagreb	Istarska županija	N	13	15	28	
		%	22,4 %	14,0 %	17,0 %	
Karlovačka županija	Koprivničko-križevačka županija	N	4	5	9	
		%	6,9 %	4,7 %	5,5 %	
Krapinsko-zagorska županija	Ličko-senjska županija	N	5	2	7	
		%	8,6 %	1,9 %	4,2 %	
Međimurska županija	Osječko-baranjska županija	N	3	1	4	
		%	5,2 %	0,9 %	2,4 %	
Požeško-slavonska županija	Primorsko-goranska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	4,7 %	3,0 %	
Sisačko-moslavačka županija	Šibensko-kninska županija	N	1	2	3	
		%	1,7 %	1,9 %	1,8 %	
Splitsko-dalmatinska županija	Varaždinska županija	N	1	2	3	
		%	1,7 %	1,9 %	1,8 %	
Šibensko-kninska županija	Varaždinska županija	N	3	7	10	
		%	5,2 %	6,5 %	6,1 %	
Sisačko-moslavačka županija	Splitsko-dalmatinska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	3,7 %	2,4 %	
Primorsko-goranska županija	Sisačko-moslavačka županija	N	3	10	13	
		%	5,2 %	9,3 %	7,9 %	
Sisačko-moslavačka županija	Splitsko-dalmatinska županija	N	3	4	7	
		%	5,2 %	3,7 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	Šibensko-kninska županija	N	6	13	19	
		%	10,3 %	12,1 %	11,5 %	
Šibensko-kninska županija	Varaždinska županija	N	3	2	5	
		%	5,2 %	1,9 %	3,0 %	
Varaždinska županija	Varaždinska županija	N	2	4	6	
		%	3,4 %	3,7 %	3,6 %	

Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4
	%	0,0 %	3,7 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	5	7
	%	3,4 %	4,7 %	4,2 %
Zadarska županija	N	2	6	8
	%	3,4 %	5,6 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	4	2	6
	%	6,9 %	1,9 %	3,6 %
Ukupno	N	58	107	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Etički kodeks*.

Tablica 11. Županija i Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada

Županija		Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada			p*
		Ne	Da	Ukupno	
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	4	4	0,239
		%	4,5 %	5,2 %	
	Brodsko-posavska županija	N	3	1	
		%	3,4 %	1,3 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	
		%	3,4 %	2,6 %	
	Grad Zagreb	N	20	8	
		%	22,7 %	10,4 %	
	Istarska županija	N	3	6	
		%	3,4 %	7,8 %	
	Karlovačka županija	N	3	4	
		%	3,4 %	5,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	
		%	3,4 %	1,3 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	
		%	2,3 %	3,9 %	
	Ličko-senjska županija	N	1	2	
		%	1,1 %	2,6 %	
	Međimurska županija	N	1	2	
		%	1,1 %	2,6 %	
Osječko-baranjska županija	N	3	7		
	%	3,4 %	9,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	3	1		
	%	3,4 %	1,3 %		

Primorsko-goranska županija	N	11	2	13
	%	12,5 %	2,6 %	7,9 %
Sisačko-moslavačka županija	N	3	4	7
	%	3,4 %	5,2 %	4,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	N	9	10	19
	%	10,2 %	13,0 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	3	2	5
	%	3,4 %	2,6 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	2	4	6
	%	2,3 %	5,2 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4
	%	1,1 %	3,9 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	5	7
	%	2,3 %	6,5 %	4,2 %
Zadarska županija	N	3	5	8
	%	3,4 %	6,5 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	5	1	6
	%	5,7 %	1,3 %	3,6 %
Ukupno	N	88	77	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada*.

Tablica 12. Županija i Pravilnik o polaganju državne mature

			Pravilnik o polaganju državne mature		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,168
		%	7,9 %	2,9 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	2	2	4		
	%	3,2 %	2,0 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	5		
	%	3,2 %	2,9 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	11	17	28		
	%	17,5 %	16,7 %	17,0 %		
Istarska županija	N	3	6	9		
	%	4,8 %	5,9 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	1	6	7		
	%	1,6 %	5,9 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4		
	%	3,2 %	2,0 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5		
	%	4,8 %	2,0 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	0	3	3		
	%	0,0 %	2,9 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	1	2	3		
	%	1,6 %	2,0 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	2	8	10		
	%	3,2 %	7,8 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	2	2	4		
	%	3,2 %	2,0 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	8	5	13		
	%	12,7 %	4,9 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	2	5	7		
	%	3,2 %	4,9 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	4	15	19		
	%	6,3 %	14,7 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	2	3	5		
	%	3,2 %	2,9 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	0	6	6		
	%	0,0 %	5,9 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	3	1	4		
	%	4,8 %	1,0 %	2,4 %		
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	5	7		
	%	3,2 %	4,9 %	4,2 %		
Zadarska županija	N	3	5	8		
	%	4,8 %	4,9 %	4,8 %		
Zagrebačka županija	N	5	1	6		
	%	7,9 %	1,0 %	3,6 %		
Ukupno	N	63	102	165		
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %		

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Pravilnik o polaganju državne mature*.

Tablica 13. Županija i Obavijest o raspisanim natjecanjima

			Obavijest o raspisanim natjecanjima		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	0	8	8	0,267
		%	0,0 %	6,1 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	2	2	4		
	%	6,1 %	1,5 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	0	5	5		
	%	0,0 %	3,8 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	8	20	28		
	%	24,2 %	15,2 %	17,0 %		
Istarska županija	N	1	8	9		
	%	3,0 %	6,1 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	1	6	7		
	%	3,0 %	4,5 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	1	3	4		
	%	3,0 %	2,3 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	0	5	5		
	%	0,0 %	3,8 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	1	2	3		
	%	3,0 %	1,5 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	0	3	3		
	%	0,0 %	2,3 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	1	9	10		
	%	3,0 %	6,8 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	2	2	4		
	%	6,1 %	1,5 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	3	10	13		
	%	9,1 %	7,6 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7		
	%	3,0 %	4,5 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	4	15	19		
	%	12,1 %	11,4 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	0	5	5		
	%	0,0 %	3,8 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	0	6	6		
	%	0,0 %	4,5 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4		
	%	0,0 %	3,0 %	2,4 %		

Vukovarsko-srijemska županija	N	4	3	7
	%	12,1 %	2,3 %	4,2 %
Zadarska županija	N	2	6	8
	%	6,1 %	4,5 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	2	4	6
	%	6,1 %	3,0 %	3,6 %
Ukupno	N	33	132	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Obavijest o raspisanim natječajima*.

Tablica 14. Županija i Obavijest o rezultatima natječaja

		Obavijest o rezultatima natječaja			p*
		Ne	Da	Ukupno	
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	6	2	8
		%	7,1 %	2,5 %	4,8 %
	Brodsko-posavska županija	N	3	1	4
		%	3,5 %	1,3 %	2,4 %
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	4	1	5
		%	4,7 %	1,3 %	3,0 %
	Grad Zagreb	N	13	15	28
		%	15,3 %	18,8 %	17,0 %
	Istarska županija	N	2	7	9
		%	2,4 %	8,8 %	5,5 %
	Karlovačka županija	N	5	2	7
		%	5,9 %	2,5 %	4,2 %
	Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4
		%	2,4 %	2,5 %	2,4 %
	Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5
		%	1,2 %	5,0 %	3,0 %
	Ličko-senjska županija	N	3	0	3
		%	3,5 %	0,0 %	1,8 %
	Međimurska županija	N	2	1	3
		%	2,4 %	1,3 %	1,8 %
Osječko-baranjska županija	N	2	8	10	
	%	2,4 %	10,0 %	6,1 %	
Požeško-slavonska županija	N	3	1	4	
	%	3,5 %	1,3 %	2,4 %	
Primorsko-goranska županija	N	8	5	13	
	%	9,4 %	6,3 %	7,9 %	
Sisačko-moslavačka županija	N	4	3	7	
	%	4,7 %	3,8 %	4,2 %	

Splitsko-dalmatinska županija	N	12	7	19
	%	14,1 %	8,8 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5
	%	1,2 %	5,0 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	2	4	6
	%	2,4 %	5,0 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4
	%	1,2 %	3,8 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	5	2	7
	%	5,9 %	2,5 %	4,2 %
Zadarska županija	N	2	6	8
	%	2,4 %	7,5 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	4	2	6
	%	4,7 %	2,5 %	3,6 %
Ukupno	N	85	80	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Obavijest o rezultatima natječaja*.

Tablica 15. Županija i Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima

			Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	3	5	8	0,044
		%	7,7 %	4,0 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	1	3	4		
		%	2,6 %	2,4 %	2,4 %	
Dubrovačko-neretvanska županija	N	4	1	5		
		%	10,3 %	0,8 %	3,0 %	
Grad Zagreb	N	7	21	28		
		%	17,9 %	16,7 %	17,0 %	
Istarska županija	N	3	6	9		
		%	7,7 %	4,8 %	5,5 %	
Karlovačka županija	N	1	6	7		
		%	2,6 %	4,8 %	4,2 %	
Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4		
		%	7,7 %	0,8 %	2,4 %	
Krapinsko-zagorska županija	N	0	5	5		
		%	0,0 %	4,0 %	3,0 %	
Ličko-senjska županija	N	0	3	3		
		%	0,0 %	2,4 %	1,8 %	
Međimurska županija	N	0	3	3		
		%	0,0 %	2,4 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	N	3	7	10		
		%	7,7 %	5,6 %	6,1 %	
Požeško-slavonska županija	N	1	3	4		
		%	2,6 %	2,4 %	2,4 %	
Primorsko-goranska županija	N	0	13	13		
		%	0,0 %	10,3 %	7,9 %	
Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7		
		%	2,6 %	4,8 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	N	6	13	19		
		%	15,4 %	10,3 %	11,5 %	
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5		
		%	2,6 %	3,2 %	3,0 %	
Varaždinska županija	N	3	3	6		
		%	7,7 %	2,4 %	3,6 %	
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4		
		%	2,6 %	2,4 %	2,4 %	
Vukovarsko-srijemska županija	N	0	7	7		
		%	0,0 %	5,6 %	4,2 %	
Zadarska županija	N	1	7	8		
		%	2,6 %	5,6 %	4,8 %	
Zagrebačka županija	N	0	6	6		
		%	0,0 %	4,8 %	3,6 %	
Ukupno	N	39	126	165		
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih *županija*, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima*, pri čemu su Informacije u najvećoj mjeri navedene u Gradu Zagrebu (16,7 %), Primorsko-goranskoj županiji (10,3 %), Splitsko-dalmatinskoj županiji (10,3 %).

Tablica 16. Županija i Poslovník o radu kolegijalnih tijela

			Poslovník o radu kolegijalnih tijela		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	3	5	8	0,054
		%	2,3 %	13,9 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	4	0	4		
	%	3,1 %	0,0 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	5		
	%	2,3 %	5,6 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	25	3	28		
	%	19,4 %	8,3 %	17,0 %		
Istarska županija	N	6	3	9		
	%	4,7 %	8,3 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	7	0	7		
	%	5,4 %	0,0 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4		
	%	2,3 %	2,8 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	5		
	%	1,6 %	8,3 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	2	1	3		
	%	1,6 %	2,8 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	3	0	3		
	%	2,3 %	0,0 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	6	4	10		
	%	4,7 %	11,1 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	2	2	4		
	%	1,6 %	5,6 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	9	4	13		
	%	7,0 %	11,1 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	5	2	7		
	%	3,9 %	5,6 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	17	2	19		
	%	13,2 %	5,6 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	5	0	5		
	%	3,9 %	0,0 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	5	1	6		
	%					

		%	3,9 %	2,8 %	3,6 %
	Virovitičko-podravska županija	N	3	1	4
		%	2,3 %	2,8 %	2,4 %
	Vukovarsko-srijemska županija	N	7	0	7
		%	5,4 %	0,0 %	4,2 %
	Zadarska županija	N	6	2	8
		%	4,7 %	5,6 %	4,8 %
	Zagrebačka županija	N	6	0	6
		%	4,7 %	0,0 %	3,6 %
Ukupno		N	129	36	165
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Poslovnik o radu kolegijalnih tijela*.

Tablica 17. Županija i Poziv na službene sjednice

			Poziv na službene sjednice		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,247
		%	4,2 %	6,5 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	2	2	4	
		%	1,7 %	4,3 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	5	0	5	
		%	4,2 %	0,0 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	25	3	28	
		%	21,0 %	6,5 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	5	4	9	
		%	4,2 %	8,7 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	7	0	7	
		%	5,9 %	0,0 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	4	0	4	
		%	3,4 %	0,0 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5	
		%	2,5 %	4,3 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	2	1	3	
		%	1,7 %	2,2 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	2	1	3	
		%	1,7 %	2,2 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	6	4	10	
		%	5,0 %	8,7 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	3	1	4	
		%	2,5 %	2,2 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	5	8	13	
		%	4,2 %	17,4 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	6	1	7	
		%	5,0 %	2,2 %	4,2 %	
	Splitsko-dalmatinska županija	N	14	5	19	
		%	11,8 %	10,9 %	11,5 %	
	Šibensko-kninska županija	N	3	2	5	
		%	2,5 %	4,3 %	3,0 %	
	Varaždinska županija	N	5	1	6	
		%	4,2 %	2,2 %	3,6 %	
	Virovitičko-podravska županija	N	2	2	4	
		%	1,7 %	4,3 %	2,4 %	
	Vukovarsko-srijemska županija	N	5	2	7	
		%	4,2 %	4,3 %	4,2 %	
	Zadarska županija	N	6	2	8	
		%	5,0 %	4,3 %	4,8 %	
	Zagrebačka županija	N	4	2	6	
		%	3,4 %	4,3 %	3,6 %	
Ukupno		N	119	46	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Poziv na službene sjednice*.

Tablica 18. Županija i Zaključci sa službenih sjednica

			Zaključci sa službenih sjednica		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	8	0,025
		%	1,0 %	10,4 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	6,0 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	5	0	5	
		%	5,1 %	0,0 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	14	14	28	
		%	14,3 %	20,9 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	5	4	9	
		%	5,1 %	6,0 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	6	1	7	
		%	6,1 %	1,5 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	4	0	4	
		%	4,1 %	0,0 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5	
		%	3,1 %	3,0 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	2	1	3	
		%	2,0 %	1,5 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	2	1	3	
		%	2,0 %	1,5 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	6	4	10	
		%	6,1 %	6,0 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	3	1	4	
		%	3,1 %	1,5 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	7	6	13	
		%	7,1 %	9,0 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	7	0	7	
		%	7,1 %	0,0 %	4,2 %	
	Splitsko-dalmatinska županija	N	12	7	19	
		%	12,2 %	10,4 %	11,5 %	
	Šibensko-kninska županija	N	3	2	5	
		%	3,1 %	3,0 %	3,0 %	
	Varaždinska županija	N	6	0	6	
		%	6,1 %	0,0 %	3,6 %	
	Virovitičko-podravska županija	N	2	2	4	
		%	2,0 %	3,0 %	2,4 %	
	Vukovarsko-srijemska županija	N	4	3	7	
		%	4,1 %	4,5 %	4,2 %	
	Zadarska županija	N	4	4	8	

		%	4,1 %	6,0 %	4,8 %
	Zagrebačka županija	N	2	4	6
		%	2,0 %	6,0 %	3,6 %
	Ukupno	N	98	67	165
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih županija, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Zaključke sa službenih sjednica*, pri čemu su informacije u najvećoj mjeri navedene u Gradu Zagrebu (20,9 %), Splitsko-dalmatinskoj županiji (10,4 %) i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (10,4 %).

Tablica 19. Županija i Financijski plan za tekuću godinu

		Financijski plan za tekuću godinu			p*	
		Ne	Da	Ukupno		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	0	8	0,040	
		%	0,0 %	6,9 %		4,8 %
	Brodsko-posavska županija	N	2	2		4
		%	4,1 %	1,7 %		2,4 %
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2		5
		%	6,1 %	1,7 %		3,0 %
	Grad Zagreb	N	11	17		28
		%	22,4 %	14,7 %		17,0 %
	Istarska županija	N	2	7		9
		%	4,1 %	6,0 %		5,5 %
	Karlovačka županija	N	0	7		7
		%	0,0 %	6,0 %		4,2 %
	Koprivničko-križevačka županija	N	1	3		4
		%	2,0 %	2,6 %		2,4 %
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	3		5
		%	4,1 %	2,6 %		3,0 %
	Ličko-senjska županija	N	1	2		3
		%	2,0 %	1,7 %		1,8 %
	Međimurska županija	N	2	1		3
		%	4,1 %	0,9 %		1,8 %
Osječko-baranjska županija	N	4	6	10		
	%	8,2 %	5,2 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	0	4	4		
	%	0,0 %	3,4 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	2	11	13		
	%	4,1 %	9,5 %	7,9 %		

Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7
	%	2,0 %	5,2 %	4,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	N	8	11	19
	%	16,3 %	9,5 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	4	1	5
	%	8,2 %	0,9 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	0	6	6
	%	0,0 %	5,2 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4
	%	2,0 %	2,6 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	1	6	7
	%	2,0 %	5,2 %	4,2 %
Zadarska županija	N	4	4	8
	%	8,2 %	3,4 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	0	6	6
	%	0,0 %	5,2 %	3,6 %
Ukupno	N	49	116	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih županija, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Financijski plan za tekuću godinu*, pri čemu su informacije u najvećoj mjeri navedene u Gradu Zagrebu (14,7 %), Primorsko-goranskoj županiji (9,5 %) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (9,5 %).

Tablica 20. Županija i Financijsko izvješće

		Financijsko izvješće		Ukupno	p*	
		Ne	Da			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	8	0,258
		%	2,3 %	5,8 %		
Brodsko-posavska županija	N	4	0	4		
	%	9,1 %	0,0 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	5		
	%	4,5 %	2,5 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	10	18	28		
	%	22,7 %	14,9 %	17,0 %		
Istarska županija	N	2	7	9		
	%	4,5 %	5,8 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	0	7	7		
	%	0,0 %	5,8 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	1	3	4		
	%	2,3 %	2,5 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5		
	%	2,3 %	3,3 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	1	2	3		
	%	2,3 %	1,7 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	1	2	3		
	%	2,3 %	1,7 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	2	8	10		
	%	4,5 %	6,6 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	0	4	4		
	%	0,0 %	3,3 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	3	10	13		
	%	6,8 %	8,3 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7		
	%	2,3 %	5,0 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	7	12	19		
	%	15,9 %	9,9 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	2	3	5		
	%	4,5 %	2,5 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	0	6	6		
	%	0,0 %	5,0 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4		
	%	2,3 %	2,5 %	2,4 %		
Vukovarsko-srijemska županija	N	1	6	7		
	%	2,3 %	5,0 %	4,2 %		
Zadarska županija	N	3	5	8		
	%	6,8 %	4,1 %	4,8 %		
Zagrebačka županija	N	1	5	6		
	%	2,3 %	4,1 %	3,6 %		
Ukupno		N	44	121	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Financijsko izvješće*.

Tablica 21. Županija i Javna nabava

			Javna nabava		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	7	1	8	0,165
		%	13,5 %	0,9 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	1	3	4	
		%	1,9 %	2,7 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	5	
		%	5,8 %	1,8 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	8	20	28	
		%	15,4 %	17,7 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	3	6	9	
		%	5,8 %	5,3 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	2	5	7	
		%	3,8 %	4,4 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	1	3	4	
		%	1,9 %	2,7 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5	
		%	1,9 %	3,5 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	1	2	3	
		%	1,9 %	1,8 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	1	2	3	
		%	1,9 %	1,8 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	5	5	10	
		%	9,6 %	4,4 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	3,5 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	3	10	13	
		%	5,8 %	8,8 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7	
		%	1,9 %	5,3 %	4,2 %	
	Splitsko-dalmatinska županija	N	8	11	19	
		%	15,4 %	9,7 %	11,5 %	
	Šibensko-kninska županija	N	1	4	5	
		%	1,9 %	3,5 %	3,0 %	
	Varaždinska županija	N	0	6	6	
		%	0,0 %	5,3 %	3,6 %	
	Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4	
		%	0,0 %	3,5 %	2,4 %	
	Vukovarsko-srijemska županija	N	3	4	7	
		%	5,8 %	3,5 %	4,2 %	
	Zadarska županija	N	2	6	8	
		%	3,8 %	5,3 %	4,8 %	
	Zagrebačka županija	N	1	5	6	
		%	1,9 %	4,4 %	3,6 %	
Ukupno		N	52	113	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Javne nabave*.

Tablica 22. Županija i Podatci za kontakt službenika za informiranje

		Podatci za kontakt službenika za informiranje		Ukupno	p*	
		Ne	Da			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	8	0,000
		%	0,9 %	11,9 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	2	2	4	
		%	1,9 %	3,4 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	4	1	5	
		%	3,8 %	1,7 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	18	10	28	
		%	17,0 %	16,9 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	8	1	9	
		%	7,5 %	1,7 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	5	2	7	
		%	4,7 %	3,4 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4	
		%	2,8 %	1,7 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	5	
		%	1,9 %	5,1 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	3	0	3	
		%	2,8 %	0,0 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	3	0	3	
		%	2,8 %	0,0 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	9	1	10	
		%	8,5 %	1,7 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	3	1	4	
		%	2,8 %	1,7 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	13	0	13	
		%	12,3 %	0,0 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	7	0	7	
		%	6,6 %	0,0 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	N	11	8	19		
	%	10,4 %	13,6 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5		
	%	0,9 %	6,8 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	3	3	6		
	%	2,8 %	5,1 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4		
	%	0,0 %	6,8 %	2,4 %		
	N	1	6	7		

	Vukovarsko-srijemska županija	%	0,9 %	10,2 %	4,2 %
	Zadarska županija	N	5	3	8
		%	4,7 %	5,1 %	4,8 %
	Zagrebačka županija	N	4	2	6
		%	3,8 %	3,4 %	3,6 %
	Ukupno	N	106	59	165
%		100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na Podatke za kontakt službenika za informiranje, pri čemu su informacije u najvećoj mjeri navedene u Gradu Zagrebu (16,9 %), Splitsko-dalmatinskoj županiji (13,6 %) i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (11,9 %).

8.2. Transparentnost rada i planiranja

Tijela javne vlasti dužna su objavljivati na svojim mrežnim stranicama na lako pretraživ način i u strojno čitljivom obliku propise koji se odnose na njihovo područje rada, godišnje planove i programe, školski kurikulum, pravilnike, izvješća o radu i druge odgovarajuće dokumente koji se odnose na područje rada tijela javne vlasti, obavijesti o raspisanim natječajima te obavijest o ishodu natječajnog postupka, a koji ukazuju na transparentnost rada i planiranja.

Tablica 23. Podatci za promatrane komponente matrice

Naziv dokumenta	Da/Ne	N	%
Godišnji plan i program; Školski kurikulum	Ne	15	9,1 %
	Da	150	90,9 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o radu	Ne	64	38,8 %
	Da	101	61,2 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o zaštiti na radu	Ne	116	70,3 %
	Da	49	29,7 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o zaštiti od požara	Ne	119	72,1 %
	Da	46	27,9 %
	Ukupno	165	100,0 %

Pravilnik o radu školske knjižnice	Ne	72	43,6 %
	Da	93	56,4 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o kućnom redu	Ne	52	31,5 %
	Da	113	68,5 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada	Ne	88	53,3 %
	Da	77	46,7 %
	Ukupno	165	100,0 %
Pravilnik o polaganju državne mature	Ne	63	38,2 %
	Da	102	61,8 %
	Ukupno	165	100,0 %
Izvešće o radu	Ne	138	83,6 %
	Da	27	16,4 %
	Ukupno	165	100,0 %
Obavijest o raspisanim natječajima	Ne	33	20,0 %
	Da	132	80,0 %
	Ukupno	165	100,0 %
Obavijest o rezultatima natječaja	Ne	85	51,5 %
	Da	80	48,5 %
	Ukupno	165	100,0 %

Izvešće o radu tijela javne vlasti – kako je na početku jedne školske godine važno objaviti dokumente u kojima se planira, tako je jednako važno na kraju školske godine dati javno izvješće o realizaciji i ostvarenosti plana i programa.

Tablica 24. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

		Škola						p*
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		
		N	%	N	%	N	%	
Godišnji plan i program	Ne	4	8,3 %	8	8,3 %	3	14,3 %	0,675
	Da	44	91,7 %	88	91,7 %	18	85,7 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o radu	Ne	21	43,8 %	31	32,3 %	12	57,1 %	0,075
	Da	27	56,3 %	65	67,7 %	9	42,9 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o zaštiti na radu	Ne	34	70,8 %	63	65,6 %	19	90,5 %	0,078
	Da	14	29,2 %	33	34,4 %	2	9,5 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o zaštiti od požara	Ne	37	77,1 %	63	65,6 %	19	90,5 %	0,047
	Da	11	22,9 %	33	34,4 %	2	9,5 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o radu školske knjižnice	Ne	17	35,4 %	37	38,5 %	18	85,7 %	0,000
	Da	31	64,6 %	59	61,5 %	3	14,3 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o kućnom redu	Ne	12	25,0 %	27	28,1 %	13	61,9 %	0,005
	Da	36	75,0 %	69	71,9 %	8	38,1 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada	Ne	37	77,1 %	37	38,5 %	14	66,7 %	0,000
	Da	11	22,9 %	59	61,5 %	7	33,3 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Pravilnik o polaganju državne mature	Ne	15	31,3 %	31	32,3 %	17	81,0 %	0,000
	Da	33	68,8 %	65	67,7 %	4	19,0 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Izvješće o radu	Ne	42	87,5 %	81	84,4 %	15	71,4 %	0,241
	Da	6	12,5 %	15	15,6 %	6	28,6 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Obavijest o raspisanim natječajima	Ne	11	22,9 %	17	17,7 %	5	23,8 %	0,684
	Da	37	77,1 %	79	82,3 %	16	76,2 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Obavijest o rezultatima natječaja	Ne	25	52,1 %	50	52,1 %	10	47,6 %	0,929
	Da	23	47,9 %	46	47,9 %	11	52,4 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *Pravilnika o zaštiti od požara, Pravilnika o radu školske knjižnice, Pravilnika o kućnom redu, Pravilnika o polaganju državne mature, Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada*, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*, pri čemu je značajno najniža zastupljenost navedenih sadržaja zabilježena kod ostalih škola.

Tablica 25. Županija i Godišnji plan i program

		Godišnji plan i program		Ukupno	p*
		Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	1	7	0,562
		%	6,7 %	4,7 %	
	Brodsko-posavska županija	N	0	4	
		%	0,0 %	2,7 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	0	5	
		%	0,0 %	3,3 %	
	Grad Zagreb	N	7	21	
		%	46,7 %	14,0 %	
	Istarska županija	N	1	8	
		%	6,7 %	5,3 %	
	Karlovačka županija	N	0	7	
		%	0,0 %	4,7 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	0	4	
		%	0,0 %	2,7 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	0	5	
		%	0,0 %	3,3 %	
	Ličko-senjska županija	N	1	2	
		%	6,7 %	1,3 %	
	Međimurska županija	N	0	3	
		%	0,0 %	2,0 %	
	Osječko-baranjska županija	N	1	9	
		%	6,7 %	6,0 %	6,1 %
	Požeško-slavonska županija	N	0	4	
		%	0,0 %	2,7 %	2,4 %
	Primorsko-goranska županija	N	0	13	
		%	0,0 %	8,7 %	7,9 %
	Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	
		%	6,7 %	4,0 %	4,2 %
	Splitsko-dalmatinska županija	N	1	18	
		%	6,7 %	12,0 %	11,5 %
	Šibensko-kninska županija	N	0	5	
		%	0,0 %	3,3 %	3,0 %
	Varaždinska županija	N	0	6	
		%	0,0 %	4,0 %	3,6 %

Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4
	%	0,0 %	2,7 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	1	6	7
	%	6,7 %	4,0 %	4,2 %
Zadarska županija	N	1	7	8
	%	6,7 %	4,7 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	0	6	6
	%	0,0 %	4,0 %	3,6 %
Ukupno	N	15	150	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na Godišnji plan i program.

Tablica 26. Županija i Pravilnik o radu

		Pravilnik o radu			Ukupno	p*
		Ne	Da			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	3	5	8	0,013
		%	4,7 %	5,0 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	1	3	4		
		%	1,6 %	3,0 %	2,4 %	
Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	5		
		%	3,1 %	3,0 %	3,0 %	
Grad Zagreb	N	18	10	28		
		%	28,1 %	9,9 %	17,0 %	
Istarska županija	N	3	6	9		
		%	4,7 %	5,9 %	5,5 %	
Karlovačka županija	N	4	3	7		
		%	6,3 %	3,0 %	4,2 %	
Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4		
		%	4,7 %	1,0 %	2,4 %	
Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5		
		%	1,6 %	4,0 %	3,0 %	
Ličko-senjska županija	N	0	3	3		
		%	0,0 %	3,0 %	1,8 %	
Međimurska županija	N	0	3	3		
		%	0,0 %	3,0 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	N	3	7	10		
		%	4,7 %	6,9 %	6,1 %	
Požeško-slavonska županija	N	1	3	4		
		%	1,6 %	3,0 %	2,4 %	

Primorsko-goranska županija	N	6	7	13
	%	9,4 %	6,9 %	7,9 %
Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7
	%	1,6 %	5,9 %	4,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	N	4	15	19
	%	6,3 %	14,9 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5
	%	1,6 %	4,0 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	0	6	6
	%	0,0 %	5,9 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	0	4	4
	%	0,0 %	4,0 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	6	1	7
	%	9,4 %	1,0 %	4,2 %
Zadarska županija	N	3	5	8
	%	4,7 %	5,0 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	4	2	6
	%	6,3 %	2,0 %	3,6 %
Ukupno	N	64	101	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih županija, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na Pravilnik o radu, pri čemu je Pravilnik o radu u najvećoj mjeri naveden u Splitsko-dalmatinskoj županiji (14,9 %).

Tablica 27. Županija i Pravilnik o zaštiti na radu

			Pravilnik o zaštiti na radu		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,451
		%	4,3 %	6,1 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	2	2	4		
	%	1,7 %	4,1 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	5		
	%	2,6 %	4,1 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	21	7	28		
	%	18,1 %	14,3 %	17,0 %		
Istarska županija	N	7	2	9		
	%	6,0 %	4,1 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	7	0	7		
	%	6,0 %	0,0 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4		
	%	2,6 %	2,0 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5		
	%	2,6 %	4,1 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	2	1	3		
	%	1,7 %	2,0 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	2	1	3		
	%	1,7 %	2,0 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	8	2	10		
	%	6,9 %	4,1 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	3	1	4		
	%	2,6 %	2,0 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	11	2	13		
	%	9,5 %	4,1 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	3	4	7		
	%	2,6 %	8,2 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	11	8	19		
	%	9,5 %	16,3 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5		
	%	0,9 %	8,2 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	4	2	6		
	%	3,4 %	4,1 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	4	0	4		
	%	3,4 %	0,0 %	2,4 %		
Vukovarsko-srijemska županija	N	6	1	7		
	%	5,2 %	2,0 %	4,2 %		
Zadarska županija	N	5	3	8		
	%	4,3 %	6,1 %	4,8 %		
Zagrebačka županija	N	5	1	6		
	%	4,3 %	2,0 %	3,6 %		
Ukupno		N	116	49	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na Pravilnik o zaštiti na radu.

Tablica 28. Županija i Pravilnik o zaštiti od požara

		Pravilnik o zaštiti od požara		Ukupno	p*	
		Ne	Da			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,085
		%	4,2 %	6,5 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	2	2	4	
		%	1,7 %	4,3 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	5	
		%	2,5 %	4,3 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	22	6	28	
		%	18,5 %	13,0 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	7	2	9	
		%	5,9 %	4,3 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	5	2	7	
		%	4,2 %	4,3 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	4	0	4	
		%	3,4 %	0,0 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	5	
		%	1,7 %	6,5 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	2	1	3	
		%	1,7 %	2,2 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	2	1	3	
		%	1,7 %	2,2 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	9	1	10	
		%	7,6 %	2,2 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	2	2	4	
		%	1,7 %	4,3 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	11	2	13	
		%	9,2 %	4,3 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	1	6	7	
		%	0,8 %	13,0 %	4,2 %	
	Splitsko-dalmatinska županija	N	12	7	19	
		%	10,1 %	15,2 %	11,5 %	
	Šibensko-kninska županija	N	5	0	5	
		%	4,2 %	0,0 %	3,0 %	
	Varaždinska županija	N	5	1	6	
		%	4,2 %	2,2 %	3,6 %	
	Virovitičko-podravska županija	N	4	0	4	
		%	3,4 %	0,0 %	2,4 %	
	Vukovarsko-srijemska županija	N	5	2	7	
		%	4,2 %	4,3 %	4,2 %	
	Zadarska županija	N	5	3	8	
		%	4,2 %	6,5 %	4,8 %	
	Zagrebačka županija	N	6	0	6	
		%	5,0 %	0,0 %	3,6 %	
Ukupno		N	119	46	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na Pravilnik o zaštiti od požara.

Tablica 29. Županija i Pravilnik o radu školske knjižnice

			Pravilnik o radu školske knjižnice		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,089
		%	6,9 %	3,2 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	1	3	4	
		%	1,4 %	3,2 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	5	
		%	2,8 %	3,2 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	14	14	28	
		%	19,4 %	15,1 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	1	8	9	
		%	1,4 %	8,6 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	1	6	7	
		%	1,4 %	6,5 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4	
		%	2,8 %	2,2 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5	
		%	4,2 %	2,2 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	0	3	3	
		%	0,0 %	3,2 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	0	3	3	
		%	0,0 %	3,2 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	2	8	10	
		%	2,8 %	8,6 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	1	3	4	
		%	1,4 %	3,2 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	7	6	13	
		%	9,7 %	6,5 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	2	5	7	
		%	2,8 %	5,4 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	N	7	12	19		
	%	9,7 %	12,9 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	3	2	5		
	%	4,2 %	2,2 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	5	1	6		
	%	6,9 %	1,1 %	3,6 %		

Virovitičko-podravsko županija	N	2	2	4
	%	2,8 %	2,2 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	6	1	7
	%	8,3 %	1,1 %	4,2 %
Zadarska županija	N	5	3	8
	%	6,9 %	3,2 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	3	3	6
	%	4,2 %	3,2 %	3,6 %
Ukupno	N	72	93	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na Pravilnik o radu školske knjižnice.

Tablica 30. Županija i Pravilnik o kućnom redu

			Pravilnik o kućnom redu		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	2	6	8	0,173
		%	3,8 %	5,3 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	1	3	4		
	%	1,9 %	2,7 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	0	5	5		
	%	0,0 %	4,4 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	7	21	28		
	%	13,5 %	18,6 %	17,0 %		
Istarska županija	N	5	4	9		
	%	9,6 %	3,5 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	4	3	7		
	%	7,7 %	2,7 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4		
	%	3,8 %	1,8 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	5		
	%	3,8 %	2,7 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	0	3	3		
	%	0,0 %	2,7 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	1	2	3		
	%	1,9 %	1,8 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	3	7	10		
	%	5,8 %	6,2 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	0	4	4		
	%	0,0 %	3,5 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	2	11	13		
	%	3,8 %	9,7 %	7,9 %		

Sisačko-moslavačka županija	N	2	5	7
	%	3,8 %	4,4 %	4,2 %
Splitsko-dalmatinska županija	N	6	13	19
	%	11,5 %	11,5 %	11,5 %
Šibensko-kninska županija	N	3	2	5
	%	5,8 %	1,8 %	3,0 %
Varaždinska županija	N	1	5	6
	%	1,9 %	4,4 %	3,6 %
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4
	%	1,9 %	2,7 %	2,4 %
Vukovarsko-srijemska županija	N	5	2	7
	%	9,6 %	1,8 %	4,2 %
Zadarska županija	N	1	7	8
	%	1,9 %	6,2 %	4,8 %
Zagrebačka županija	N	4	2	6
	%	7,7 %	1,8 %	3,6 %
Ukupno	N	52	113	165
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Pravilnik o kućnom redu*.

Tablica 31. Županija i Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada

			Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	4	4	8	0,239
		%	4,5 %	5,2 %	4,8 %	
	Brodsko-posavska županija	N	3	1	4	
		%	3,4 %	1,3 %	2,4 %	
	Dubrovačko-neretvanska županija	N	3	2	5	
		%	3,4 %	2,6 %	3,0 %	
	Grad Zagreb	N	20	8	28	
		%	22,7 %	10,4 %	17,0 %	
	Istarska županija	N	3	6	9	
		%	3,4 %	7,8 %	5,5 %	
	Karlovačka županija	N	3	4	7	
		%	3,4 %	5,2 %	4,2 %	
	Koprivničko-križevačka županija	N	3	1	4	
		%	3,4 %	1,3 %	2,4 %	
	Krapinsko-zagorska županija	N	2	3	5	
		%	2,3 %	3,9 %	3,0 %	
	Ličko-senjska županija	N	1	2	3	
		%	1,1 %	2,6 %	1,8 %	
	Međimurska županija	N	1	2	3	
		%	1,1 %	2,6 %	1,8 %	
	Osječko-baranjska županija	N	3	7	10	
		%	3,4 %	9,1 %	6,1 %	
	Požeško-slavonska županija	N	3	1	4	
		%	3,4 %	1,3 %	2,4 %	
	Primorsko-goranska županija	N	11	2	13	
		%	12,5 %	2,6 %	7,9 %	
	Sisačko-moslavačka županija	N	3	4	7	
		%	3,4 %	5,2 %	4,2 %	
	Splitsko-dalmatinska županija	N	9	10	19	
		%	10,2 %	13,0 %	11,5 %	
	Šibensko-kninska županija	N	3	2	5	
		%	3,4 %	2,6 %	3,0 %	
	Varaždinska županija	N	2	4	6	
		%	2,3 %	5,2 %	3,6 %	
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4		
	%	1,1 %	3,9 %	2,4 %		
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	5	7		
	%	2,3 %	6,5 %	4,2 %		
Zadarska županija	N	3	5	8		
	%	3,4 %	6,5 %	4,8 %		
Zagrebačka županija	N	5	1	6		
	%	5,7 %	1,3 %	3,6 %		
Ukupno		N	88	77	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada*.

Tablica 32. Županija i Pravilnik o polaganju državne mature

			Pravilnik o polaganju državne mature		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	5	3	8	0,168
		%	7,9 %	2,9 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	2	2	4		
		%	3,2 %	2,0 %	2,4 %	
Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	3	5		
		%	3,2 %	2,9 %	3,0 %	
Grad Zagreb	N	11	17	28		
		%	17,5 %	16,7 %	17,0 %	
Istarska županija	N	3	6	9		
		%	4,8 %	5,9 %	5,5 %	
Karlovačka županija	N	1	6	7		
		%	1,6 %	5,9 %	4,2 %	
Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4		
		%	3,2 %	2,0 %	2,4 %	
Krapinsko-zagorska županija	N	3	2	5		
		%	4,8 %	2,0 %	3,0 %	
Ličko-senjska županija	N	0	3	3		
		%	0,0 %	2,9 %	1,8 %	
Međimurska županija	N	1	2	3		
		%	1,6 %	2,0 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	N	2	8	10		
		%	3,2 %	7,8 %	6,1 %	
Požeško-slavonska županija	N	2	2	4		
		%	3,2 %	2,0 %	2,4 %	
Primorsko-goranska županija	N	8	5	13		
		%	12,7 %	4,9 %	7,9 %	
Sisačko-moslavačka županija	N	2	5	7		
		%	3,2 %	4,9 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	N	4	15	19		
		%	6,3 %	14,7 %	11,5 %	
Šibensko-kninska županija	N	2	3	5		
		%	3,2 %	2,9 %	3,0 %	
Varaždinska županija	N	0	6	6		
		%	0,0 %	5,9 %	3,6 %	
Virovitičko-podravska županija	N	3	1	4		
		%	4,8 %	1,0 %	2,4 %	
Vukovarsko-srijemska županija	N	2	5	7		
		%	3,2 %	4,9 %	4,2 %	
Zadarska županija	N	3	5	8		
		%	4,8 %	4,9 %	4,8 %	
Zagrebačka županija	N	5	1	6		
		%	7,9 %	1,0 %	3,6 %	
Ukupno	N	63	102	165		
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Pravilnik o polaganju državne mature*.

Tablica 33. Županija i Izvješće o radu

		Izvješće o radu		Ukupno	p*	
		Ne	Da			
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	6	2	8	0,024
		%	4,3 %	7,4 %		
Brodsko-posavska županija	N	4	0	4		
		%	2,9 %	0,0 %	2,4 %	
Dubrovačko-neretvanska županija	N	4	1	5		
		%	2,9 %	3,7 %	3,0 %	
Grad Zagreb	N	25	3	28		
		%	18,1 %	11,1 %	17,0 %	
Istarska županija	N	7	2	9		
		%	5,1 %	7,4 %	5,5 %	
Karlovačka županija	N	7	0	7		
		%	5,1 %	0,0 %	4,2 %	
Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4		
		%	1,4 %	7,4 %	2,4 %	
Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5		
		%	0,7 %	14,8 %	3,0 %	
Ličko-senjska županija	N	2	1	3		
		%	1,4 %	3,7 %	1,8 %	
Međimurska županija	N	2	1	3		
		%	1,4 %	3,7 %	1,8 %	
Osječko-baranjska županija	N	8	2	10		
		%	5,8 %	7,4 %	6,1 %	
Požeško-slavonska županija	N	2	2	4		
		%	1,4 %	7,4 %	2,4 %	
Primorsko-goranska županija	N	13	0	13		
		%	9,4 %	0,0 %	7,9 %	
Sisačko-moslavačka županija	N	6	1	7		
		%	4,3 %	3,7 %	4,2 %	
Splitsko-dalmatinska županija	N	18	1	19		
		%	13,0 %	3,7 %	11,5 %	
Šibensko-kninska županija	N	5	0	5		
		%	3,6 %	0,0 %	3,0 %	
Varaždinska županija	N	4	2	6		
		%	2,9 %	7,4 %	3,6 %	
Virovitičko-podravka županija	N	3	1	4		
		%	2,2 %	3,7 %	2,4 %	
	N	6	1	7		

	Vukovarsko-srijemska županija	%	4,3 %	3,7 %	4,2 %
	Zadarska županija	N	7	1	8
		%	5,1 %	3,7 %	4,8 %
	Zagrebačka županija	N	6	0	6
		%	4,3 %	0,0 %	3,6 %
	Ukupno	N	138	27	165
%		100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih županija, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na Izvješće o radu, pri čemu je Izvješće o radu u najvećoj mjeri navedeno u Krapinsko-zagorskoj županiji (14,8 %) i Gradu Zagrebu (11,1 %).

Tablica 34. Županija i Obavijest o raspisanim natječajima

			Obavijest o raspisanim natječajima		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	0	8	8	0,267
		%	0,0 %	6,1 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	Dubrovačko-neretvanska županija	N	2	2	4	
		%	6,1 %	1,5 %	2,4 %	
Grad Zagreb	Istarska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,8 %	3,0 %	
Karlovačka županija	Krapinsko-zagorska županija	N	8	20	28	
		%	24,2 %	15,2 %	17,0 %	
Koprivničko-križevačka županija	Ličko-senjska županija	N	1	8	9	
		%	3,0 %	6,1 %	5,5 %	
Krapinsko-zagorska županija	Međimurska županija	N	1	6	7	
		%	3,0 %	4,5 %	4,2 %	
Ličko-senjska županija	Osječko-baranjska županija	N	1	3	4	
		%	3,0 %	2,3 %	2,4 %	
Međimurska županija	Požeško-slavonska županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,8 %	3,0 %	
Osječko-baranjska županija	Primorsko-goranska županija	N	1	2	3	
		%	3,0 %	1,5 %	1,8 %	
Požeško-slavonska županija	Sisačko-moslavačka županija	N	0	3	3	
		%	0,0 %	2,3 %	1,8 %	
Primorsko-goranska županija	Šibensko-kninska županija	N	1	9	10	
		%	3,0 %	6,8 %	6,1 %	
Sisačko-moslavačka županija	Varaždinska županija	N	2	2	4	
		%	6,1 %	1,5 %	2,4 %	
Šibensko-kninska županija	Virovitičko-podravska županija	N	3	10	13	
		%	9,1 %	7,6 %	7,9 %	
Varaždinska županija	Vukovarsko-srijemska županija	N	1	6	7	
		%	3,0 %	4,5 %	4,2 %	
Virovitičko-podravska županija	Zadarska županija	N	4	15	19	
		%	12,1 %	11,4 %	11,5 %	
Vukovarsko-srijemska županija	Zagrebačka županija	N	0	5	5	
		%	0,0 %	3,8 %	3,0 %	
Zadarska županija	Ukupno	N	0	6	6	
		%	0,0 %	4,5 %	3,6 %	
Zagrebačka županija		N	0	4	4	
		%	0,0 %	3,0 %	2,4 %	
Ukupno		N	4	3	7	
		%	12,1 %	2,3 %	4,2 %	
		N	2	6	8	
		%	6,1 %	4,5 %	4,8 %	
		N	2	4	6	
		%	6,1 %	3,0 %	3,6 %	
		N	33	132	165	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod promatranih županija, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na Obavijest o raspisanim natječajima.

Tablica 35. Županija i Obavijest o rezultatima natječaja

			Obavijest o rezultatima natječaja		Ukupno	p*
			Ne	Da		
Županija	Bjelovarsko-bilogorska županija	N	6	2	8	0,105
		%	7,1 %	2,5 %	4,8 %	
Brodsko-posavska županija	N	3	1	4		
	%	3,5 %	1,3 %	2,4 %		
Dubrovačko-neretvanska županija	N	4	1	5		
	%	4,7 %	1,3 %	3,0 %		
Grad Zagreb	N	13	15	28		
	%	15,3 %	18,8 %	17,0 %		
Istarska županija	N	2	7	9		
	%	2,4 %	8,8 %	5,5 %		
Karlovačka županija	N	5	2	7		
	%	5,9 %	2,5 %	4,2 %		
Koprivničko-križevačka županija	N	2	2	4		
	%	2,4 %	2,5 %	2,4 %		
Krapinsko-zagorska županija	N	1	4	5		
	%	1,2 %	5,0 %	3,0 %		
Ličko-senjska županija	N	3	0	3		
	%	3,5 %	0,0 %	1,8 %		
Međimurska županija	N	2	1	3		
	%	2,4 %	1,3 %	1,8 %		
Osječko-baranjska županija	N	2	8	10		
	%	2,4 %	10,0 %	6,1 %		
Požeško-slavonska županija	N	3	1	4		
	%	3,5 %	1,3 %	2,4 %		
Primorsko-goranska županija	N	8	5	13		
	%	9,4 %	6,3 %	7,9 %		
Sisačko-moslavačka županija	N	4	3	7		
	%	4,7 %	3,8 %	4,2 %		
Splitsko-dalmatinska županija	N	12	7	19		
	%	14,1 %	8,8 %	11,5 %		
Šibensko-kninska županija	N	1	4	5		
	%	1,2 %	5,0 %	3,0 %		
Varaždinska županija	N	2	4	6		
	%	2,4 %	5,0 %	3,6 %		
Virovitičko-podravska županija	N	1	3	4		
	%	1,2 %	3,8 %	2,4 %		
Vukovarsko-srijemska županija	N	5	2	7		
	%	5,9 %	2,5 %	4,2 %		
Zadarska županija	N	2	6	8		
	%	2,4 %	7,5 %	4,8 %		
Zagrebačka županija	N	4	2	6		
	%	4,7 %	2,5 %	3,6 %		
Ukupno	N	85	80	165		
	%	100,0 %	100,0 %	100,0 %		

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *promatranih županija*, može se uočiti kako vrijednost značajnosti Hi kvadrat testa iznosi $p > 0,05$, što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na *Obavijest o rezultatima natječaja*.

8.3. Financijska transparentnost

Podatke o izvoru financiranja, financijski plan, podatke i izvješća o izvršenju proračuna, informacije o postupcima javne nabave kojima se uređuje javna nabava, a koje ukazuju na financijsku transparentnost, tijela javne vlasti obvezna su na mrežnim stranicama javno objavljivati što proizlazi iz odredbi članka 10. Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13 i 85/15, dalje: ZPI).¹⁸⁸

Tablica 36. Podatci za promatrane komponente matrice

Naziv dokumenta	Da/Ne	N	%
Financijski plan za tekuću godinu	Ne	49	29,7 %
	Da	116	70,3 %
	Ukupno	165	100,0 %
Financijsko izvješće	Ne	44	26,7 %
	Da	121	73,3 %
Javna nabava	Ne	52	31,5 %
	Da	113	68,5 %
	Ukupno	165	100,0 %

¹⁸⁸Zakon o pravu na pristup informacijama, dostupno: <https://www.zakon.hr/z/126/Zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>, pristupano: 6. 11. 2022.

Tablica 37. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

		Škola						P*
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		
		N	%	N	%	N	%	
Financijski plan za tekuću godinu	Ne	21	43,8 %	23	24,0 %	5	23,8 %	0,041
	Da	27	56,3 %	73	76,0 %	16	76,2 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Financijsko izvješće	Ne	20	41,7 %	20	20,8 %	4	19,0 %	0,020
	Da	28	58,3 %	76	79,2 %	17	81,0 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	
Javna nabava	Ne	20	41,7 %	23	24,0 %	9	42,9 %	0,048
	Da	28	58,3 %	73	76,0 %	12	57,1 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	

Pogleda li se razina signifikantnosti *Financijski plan za tekuću godinu*, *Financijsko izvješće*, *Javnu nabavu*, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p < 0,05$, što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*, pri čemu je značajno najniža zastupljenost navedenih sadržaja zabilježena kod gimnazija.

8.4. Transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima

Tijelima javne vlasti preporučuje se da na svojim mrežnim stranicama formiraju posebnu, pristupačnu i s naslovne stranice zamjetljivu rubriku koja se odnosi na njihovo unutarnje ustrojstvo i kontakt podatke. Pritom je važno objaviti imena i kontakte voditelja ustrojstvenih jedinica svih razina. Sukladno članku 31. Zakona o ustanovama unutarnje ustrojstvo ustanove uređuje se statutom ustanove sukladno zakonu i aktu o osnivanju. Informacije o javnim uslugama koje tijelo javne vlasti pruža, informacija na vidljivu mjestu, s podacima za kontakt službenika za informiranje, a koje ukazuju na transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima.

Tablica 38. Podatci za promatrane komponente matrice

Podatci za kontakt službenika za informiranje	Ne	106	64,2 %
	Da	59	35,8 %
	Ukupno	165	100,0 %

Tablica 39. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

		Škola						P*
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		
		N	%	N	%	N	%	
Podatci za kontakt službenika za informiranje	Ne	31	64,6 %	62	64,6 %	13	61,9 %	0,972
	Da	17	35,4 %	34	35,4 %	8	38,1 %	
	Ukupno	48	100,0 %	96	100,0 %	21	100,0 %	

8.5. Jesu li informacije na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne?

Informacije moraju biti sadržajno i tehnički prilagođene korisnicima, a sveukupan sadržaj na mrežnoj stranici pregledan, reduciran i pojednostavljen u prezentaciji, pozicioniranju i izražavanju, uz punu informativnost (objavu svih propisanih i korisnih informacija). Nagomilane informacije, kao i neadekvatno strukturirane mrežne stranice, ne samo da ne doprinose informiranju korisnika već ih mogu potaknuti na odustajanje od korištenja mrežnom stranicom i postavljanje zahtjeva za pristup informacijama, odnosno kontaktiranje tijela na druge načine, čime se nepotrebno otežava proces informiranja, stvara opterećenje za tijelo javne vlasti te korisnike stavlja u neravnopravan položaj, uz potrebu za ulaganjem dodatnog truda i vremena u svrhu pristupa informaciji.

Pri strukturiranju ili izradi mrežne stranice treba imati na umu standard dizajniranja mrežne stranice – pravilo „tri klika“ koje zahtijeva da je svaka informacija dostupna u najviše tri klika mišem. Tijela javne vlasti dužna su informacije, značajne za njihov rad i organizaciju,

objavljivati na svojim službenim mrežnim stranicama, na lako pretraživ način, po mogućnosti u skladu s pravilom „tri klika mišem“.

Tablica 40. Podatci za promatrane komponente matrice

		N	%	\bar{x}	Sd
Statut škole – broj klikova	Nema	20	12,1 %		
	1	8	4,8 %		
	2	70	42,4 %		
	3	59	35,8 %		
	4	6	3,6 %		
	5	2	1,2 %		
	Ukupno	165	100,0 %	2,18	1,06
Etički kodeks - broj klikova	Nema	59	35,8 %		
	2	53	32,1 %		
	3	41	24,8 %		
	4	9	5,5 %		
	5	2	1,2 %		
	7	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,71	1,44
Godišnji plan i program – broj klikova	Nema	15	9,1 %		
	1	8	4,8 %		
	2	91	55,2 %		
	3	46	27,9 %		
	4	5	3,0 %		
	Ukupno	165	100,0 %	2,11	,90
Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima – broj klikova	Nema	39	23,6 %		
	1	25	15,2 %		
	2	91	55,2 %		
	3	9	5,5 %		
	4	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,44	,93
Poslovnik o radu kolegijalnih tijela – broj klikova	Nema	129	78,2 %		
	1	3	1,8 %		
	2	18	10,9 %		
	3	10	6,1 %		
	4	5	3,0 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,54	1,10
Poziv na službene sjednice – broj klikova	Nema	119	72,1 %		
	1	2	1,2 %		
	2	23	13,9 %		

	3	19	11,5 %		
	4	1	0,6 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,69	1,18
Zaključci sa službenih sjednica – broj klikova	Nema	98	59,4 %		
	1	3	1,8 %		
	2	40	24,2 %		
	3	22	13,3 %		
	4	1	0,6 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,96	1,24
Pravilnik o radu – broj klikova	Nema	62	37,6 %		
	1	3	1,8 %		
	2	45	27,3 %		
	3	45	27,3 %		
	4	8	4,8 %		
	5	2	1,2 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,64	1,41
Pravilnik o zaštiti na radu – broj klikova	Nema	115	69,7 %		
	1	1	0,6 %		
	2	24	14,5 %		
	3	22	13,3 %		
	4	3	1,8 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,77	1,22
Pravilnik o zaštiti od požara – broj klikova	Nema	118	71,5 %		
	2	20	12,1 %		
	3	20	12,1 %		
	4	6	3,6 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,78	1,31
Pravilnik o radu školske knjižnice – broj klikova	Nema	70	42,4 %		
	1	5	3,0 %		
	2	50	30,3 %		
	3	37	22,4 %		
	4	2	1,2 %		
	6	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,39	1,32
Pravilnik o kućnom redu – broj klikova	Nema	51	30,9 %		
	1	3	1,8 %		
	2	56	33,9 %		
	3	44	26,7 %		
	4	8	4,8 %		

	5	2	1,2 %		
	6	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,79	1,37
Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada – broj klikova	Nema	88	53,3 %		
	1	4	2,4 %		
	2	46	27,9 %		
	3	26	15,8 %		
	4	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,08	1,22
Pravilnik o polaganju državne mature – broj klikova	Nema	63	38,2 %		
	1	3	1,8 %		
	2	65	39,4 %		
	3	34	20,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,42	1,20
Izvešće o radu – broj klikova	Nema	137	83,0 %		
	2	16	9,7 %		
	3	11	6,7 %		
	4	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,42	,96
Obavijest o raspisanim natječajima – broj klikova	Nema	34	20,6 %		
	1	9	5,5 %		
	2	92	55,8 %		
	3	24	14,5 %		
	4	6	3,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,75	1,06
Obavijest o rezultatima natječaja – broj klikova	Nema	85	51,5 %		
	1	6	3,6 %		
	2	57	34,5 %		
	3	15	9,1 %		
	4	2	1,2 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,05	1,16
Financijski plan za tekuću godinu – broj klikova	Nema	47	28,5 %		
	1	1	0,6 %		
	2	66	40,0 %		
	3	41	24,8 %		
	4	9	5,5 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,80	1,28
Financijsko izvješće – broj klikova	Nema	43	26,1 %		
	1	4	2,4 %		
	2	69	41,8 %		
	3	40	24,2 %		

	4	8	4,8 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,81	1,24
Javna nabava – broj klikova	Nema	51	30,9 %		
	1	7	4,2 %		
	2	67	40,6 %		
	3	35	21,2 %		
	4	4	2,4 %		
	5	1	0,6 %		
	Ukupno	165	100,0 %	1,62	1,23
Podatci za kontakt službenika za informiranje – broj klikova	Nema	106	64,2 %		
	1	15	9,1 %		
	2	32	19,4 %		
	3	10	6,1 %		
	4	2	1,2 %		
	Ukupno	165	100,0 %	,71	1,05

Najvišu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježimo za pitanja: *statut škole - broj klikova* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,18 dok standardna devijacija iznosi 1,06, zatim *godišnji plan i program - broj klikova* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 2,11 dok standardna devijacija iznosi 0,90.

Najnižu vrijednost aritmetičkih sredina odgovora ispitanika bilježimo za pitanja: *izvješće o radu - broj klikova* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 0,42 dok standardna devijacija iznosi 0,96, zatim *poslovnik o radu kolegijalnih tijela - broj klikova* gdje aritmetička sredina odgovora ispitanika iznosi 0,54 dok standardna devijacija iznosi 1,10.

Kod promatranih komponenti do Godišnjeg plana i programa pravilom tri klika, može se doći na mrežnim stranicama 145 škola (87,9%), dok do Izvješća o radu tek na 27 (16,4%) škola.

Tablica 41. Podatci za promatrane komponente matrice

		Škola						p*
		Gimnazija		Strukovna		Ostalo		
		N	%	N	%	N	%	
Statut škole - broj klikova	Nema	6	12,5%	8	8,3%	6	28,6%	0,380
	1	3	6,3%	5	5,2%	0	0,0%	
	2	23	47,9%	40	41,7%	7	33,3%	
	3	13	27,1%	38	39,6%	8	38,1%	
	4	2	4,2%	4	4,2%	0	0,0%	
	5	1	2,1%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Godišnji plan i program - broj klikova	Nema	4	8,3%	9	9,4%	2	9,5%	0,886
	1	3	6,3%	5	5,2%	0	0,0%	
	2	30	62,5%	49	51,0%	12	57,1%	
	3	10	20,8%	30	31,3%	6	28,6%	
	4	1	2,1%	3	3,1%	1	4,8%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o radu - broj klikova	Nema	21	43,8%	30	31,3%	11	52,4%	0,389
	1	1	2,1%	1	1,0%	1	4,8%	
	2	14	29,2%	29	30,2%	2	9,5%	
	3	8	16,7%	31	32,3%	6	28,6%	
	4	3	6,3%	4	4,2%	1	4,8%	
	5	1	2,1%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Izvešće o radu - broj klikova	Nema	42	87,5%	81	84,4%	14	66,7%	0,128
	2	3	6,3%	10	10,4%	3	14,3%	
	3	2	4,2%	5	5,2%	4	19,0%	
	4	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	

Pravilnik o zaštiti na radu - broj klikova	Nema	34	70,8%	63	65,6%	18	85,7%	0,366
	1	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	2	7	14,6%	16	16,7%	1	4,8%	
	3	5	10,4%	16	16,7%	1	4,8%	
	4	1	2,1%	1	1,0%	1	4,8%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o zaštiti od požara - broj klikova	Nema	37	77,1%	63	65,6%	18	85,7%	0,416
	2	4	8,3%	15	15,6%	1	4,8%	
	3	5	10,4%	14	14,6%	1	4,8%	
	4	1	2,1%	4	4,2%	1	4,8%	
	5	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o radu školske knjižnice - broj klikova	Nema	17	35,4%	36	37,5%	17	81,0%	0,006
	1	3	6,3%	2	2,1%	0	0,0%	
	2	16	33,3%	33	34,4%	1	4,8%	
	3	10	20,8%	25	26,0%	2	9,5%	
	4	1	2,1%	0	0,0%	1	4,8%	
	6	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o kućnom redu - broj klikova	Nema	12	25,0%	27	28,1%	12	57,1%	0,244
	1	2	4,2%	1	1,0%	0	0,0%	
	2	19	39,6%	34	35,4%	3	14,3%	
	3	10	20,8%	29	30,2%	5	23,8%	
	4	3	6,3%	4	4,2%	1	4,8%	
	5	1	2,1%	1	1,0%	0	0,0%	
	6	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Etički kodeks - broj klikova	Nema	18	37,5%	29	30,2%	12	57,1%	0,245
	2	17	35,4%	33	34,4%	3	14,3%	

	3	8	16,7%	29	30,2%	4	19,0%	
	4	3	6,3%	4	4,2%	2	9,5%	
	5	1	2,1%	1	1,0%	0	0,0%	
	7	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada - broj klikova	Nema	37	77,1%	37	38,5%	14	66,7%	0,004
	1	1	2,1%	3	3,1%	0	0,0%	
	2	8	16,7%	34	35,4%	4	19,0%	
	3	2	4,2%	21	21,9%	3	14,3%	
	4	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Pravilnik o polaganju državne mature - broj klikova	Nema	15	31,3%	31	32,3%	17	81,0%	0,000
	1	2	4,2%	1	1,0%	0	0,0%	
	2	25	52,1%	39	40,6%	1	4,8%	
	3	6	12,5%	25	26,0%	3	14,3%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Obavijest o raspisanim natječajima - broj klikova	Nema	11	22,9%	18	18,8%	5	23,8%	0,188
	1	2	4,2%	3	3,1%	4	19,0%	
	2	27	56,3%	55	57,3%	10	47,6%	
	3	6	12,5%	17	17,7%	1	4,8%	
	4	2	4,2%	3	3,1%	1	4,8%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Obavijest o rezultatima natječaja - broj klikova	Nema	24	50,0%	51	53,1%	10	47,6%	0,284
	1	2	4,2%	1	1,0%	3	14,3%	
	2	17	35,4%	33	34,4%	7	33,3%	
	3	4	8,3%	10	10,4%	1	4,8%	
	4	1	2,1%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
	Nema	11	22,9%	21	21,9%	7	33,3%	0,462

Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima - broj klikova	1	8	16,7%	13	13,5%	4	19,0%	
	2	27	56,3%	57	59,4%	7	33,3%	
	3	2	4,2%	4	4,2%	3	14,3%	
	4	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Poslovnik o radu kolegijalnih tijela - broj klikova	Nema	41	85,4%	74	77,1%	14	66,7%	0,168
	1	0	0,0%	1	1,0%	2	9,5%	
	2	5	10,4%	10	10,4%	3	14,3%	
	3	2	4,2%	7	7,3%	1	4,8%	
	4	0	0,0%	4	4,2%	1	4,8%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Poziv na službene sjednice - broj klikova	Nema	37	77,1%	69	71,9%	13	61,9%	0,196
	1	0	0,0%	1	1,0%	1	4,8%	
	2	5	10,4%	16	16,7%	2	9,5%	
	3	6	12,5%	9	9,4%	4	19,0%	
	4	0	0,0%	0	0,0%	1	4,8%	
	5	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Zaključci sa službenih sjednica - broj klikova	Nema	28	58,3%	59	61,5%	11	52,4%	0,220
	1	0	0,0%	1	1,0%	2	9,5%	
	2	14	29,2%	22	22,9%	4	19,0%	
	3	5	10,4%	13	13,5%	4	19,0%	
	4	1	2,1%	0	0,0%	0	0,0%	
	5	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Financijski plan za tekuću godinu - broj klikova	Nema	20	41,7%	22	22,9%	5	23,8%	0,482
	1	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	2	16	33,3%	40	41,7%	10	47,6%	
	3	8	16,7%	28	29,2%	5	23,8%	

	4	4	8,3%	4	4,2%	1	4,8%	
	5	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Financijsko izvješće - broj klikova	Nema	19	39,6%	20	20,8%	4	19,0%	0,341
	1	1	2,1%	3	3,1%	0	0,0%	
	2	16	33,3%	42	43,8%	11	52,4%	
	3	8	16,7%	27	28,1%	5	23,8%	
	4	4	8,3%	3	3,1%	1	4,8%	
	5	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Javna nabava - broj klikova	Nema	20	41,7%	22	22,9%	9	42,9%	0,183
	1	4	8,3%	2	2,1%	1	4,8%	
	2	15	31,3%	47	49,0%	5	23,8%	
	3	8	16,7%	22	22,9%	5	23,8%	
	4	1	2,1%	2	2,1%	1	4,8%	
	5	0	0,0%	1	1,0%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	
Podaci za kontakt službenika za informiranje - broj klikova	Nema	31	64,6%	62	64,6%	13	61,9%	0,883
	1	4	8,3%	10	10,4%	1	4,8%	
	2	11	22,9%	16	16,7%	5	23,8%	
	3	2	4,2%	6	6,3%	2	9,5%	
	4	0	0,0%	2	2,1%	0	0,0%	
	Ukupno	48	100,0%	96	100,0%	21	100,0%	

*Hi kvadrat test

Pogleda li se razina signifikantnosti kod *Pravilnika o radu školske knjižnice* – broj klikova, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p=0,006$ ($p<0,05$), što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*, pri čemu je kod 26,0 % strukovnih škola potrebno tri klika.

Dalje, pogleda li se razina signifikantnosti kod *Pravilnika o izvedbi i obrani završnog rada* – broj klikova, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p=0,004$ ($p<0,05$), što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*, pri čemu je kod 21,9 % strukovnih škola potrebno tri klika.

Nadalje, pogleda li se razina signifikantnosti kod *Pravilnika o polaganju državne mature* – broj klikova, može se uočiti kako vrijednost Hi kvadrat testa iznosi $p=0,000$ ($p<0,05$), što znači da je uočena statistički značajna razlika s obzirom na *promatrane škole*, pri čemu je kod 26,0 % strukovnih škola potrebno tri klika.

Informacije moraju biti objavljene na mrežnoj stranici na način da budu sadržajno i tehnički prilagođene korisnicima, a sveukupan sadržaj na stranici pregledan, reduciran i pojednostavljen u izražavanju. Pravilo „tri klika mišem“ može pomoći pri strukturiranju stranice i objavljivanju informacija – korisnik mora moći naći svaku informaciju u najviše tri klika.

9. Analiza upitnika za službenike za informiranje

Prema Povjereniku za informiranje¹⁸⁹ Službenik za informiranje obavlja poslove redovitog objavljivanja informacija, sukladno unutarnjem ustroju tijela javne vlasti te rješava pojedinačne zahtjeve za pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija, unapređuje način obrade, razvrstavanja, čuvanja i objavljivanja informacija koje su sadržane u službenim dokumentima koji se odnose na rad tijela javne vlasti te osigurava neophodnu pomoć podnositeljima zahtjeva u vezi s ostvarivanjem prava utvrđenih ovim Zakonom.

U drugom dijelu istraživanja provedena je anketa sa službenicima za informiranje srednjoškolskih ustanova. Anketni upitnik proveden je u veljači 2021. godine putem obrasca *Google Forms* koji služi za izradu *online* anketa, upitnika ili kvizova, na način da je *online* obrazac poslan službenicima za informiranje na e-mail adrese 165 srednjoškolskih ustanova. Nakon što je e-mail poslan tri puta, odgovorio je tek 41 službenik za informiranje, od toga 10 iz gimnazije, što čini 24,4 %; 28 iz strukovnih škola, tj. 24,4 %; i 3, tj. 7,3 % iz ostalih škola. Anketom se željelo ispitati jesu li službenici za informiranje adekvatno osposobljeni za obavljanje svojega posla, odnosno što su po zanimanju i na kojem su radnom mjestu zaposleni u srednjoškolskoj ustanovi; jesu li upoznati sa zakonskim obvezama i dužnostima tijela javne vlasti prema Zakonu o pravu na pristup informacijama; gdje se i na koji način informiraju i educiraju o djelokrugu svoga rada; s kim i na koji način surađuju i jesu li članovi određenih organizacija koje okupljaju službenike za informiranje različitih tijela javne vlasti; utječu li poslovi službenika za informiranje na izvršenje poslova koje imaju prema ugovoru o radu u ustanovi te objavljuju li javno sve informacije tijela javne vlasti propisane Zakonom, a ako nisu, zašto i u kojoj mjeri.

¹⁸⁹Povjerenik za informiranje, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/cesta-pitanja/>, pristupano 6. 11. 2021.

Tablica 42. Što ste po zanimanju i koje je Vaše radno mjesto u ustanovi?

	N
Tajnik	26
Nastavnik	6
Stručni suradnik	1
Administrativni suradnik	2
Ravnatelj	4
Školski knjižničar	2

Analizom odgovora na pitanje što ste po zanimanju i koje je Vaše radno mjesto 63% su dipl. pravnici, što je i preporuka Povjerenika iza informiranje, a ostalo se odnosi na nastavnike, stručne suradnike, administrativne suradnike, ravnatelje i školske knjižničare.

Tablica 43. Jeste li upoznati sa zakonskim obvezama tijela javne vlasti prema čl. 10 Zakona o pravu na pristup informacijama?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Jeste li upoznati sa zakonskim obvezama tijela javne vlasti prema čl. 10 Zakona o pravu na pristup informacijama?	da	N	9	27	3	39	0,539
		%	90,0 %	96,4 %	100,0 %	95,1 %	
	u potpunosti	N	0	1	0	1	
		%	0,0 %	3,6 %	0,0 %	2,4 %	
	djelomično	N	1	0	0	1	
		%	10,0 %	0,0 %	0,0 %	2,4 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Jeste li upoznati sa zakonskim obvezama tijela javne vlasti prema čl. 10 Zakona o pravu na pristup informacijama?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole te gotovo svi ispitanici navode kako su upoznati (95,1 %).

Tablica 44. Jeste li upoznati kao službenik za informiranje sa svojim dužnostima i obvezama?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Jeste li upoznati kao službenik za informiranje sa svojim dužnostima i obvezama?	da	N	10	28	3	41	-
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

**Fisher exact test*

Iz prikazane Tablice 44 može se uočiti da svi ispitanici navode da su upoznati kao službenici za informiranje sa svojim dužnostima i obvezama.

Tablica 45. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Na stranicama Povjerenika za informiranje.

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Na stranicama Povjerenika za informiranje.	Da	N	9	19	2	30	0,362
		%	90,0 %	67,9 %	66,7 %	73,2 %	
	ne	N	1	9	1	11	
		%	10,0 %	32,1 %	33,3 %	26,8 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

**Fisher exact test*

Kod pitanja *Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Na stranicama Povjerenika za informiranje.* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole. Ispitanici iz gimnazije navode kako se informiraju o obvezama i dužnostima službenika za informiranje na stranicama Povjerenika za informiranje 73 %, od toga 90 % čine gimnazije.

Tablica 46. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Edukacijama koje Ured organizira.

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Edukacijama koje ured organizira,	da	N	0	7	1	8	0,196
		%	0,0 %	25,0 %	33,3 %	19,5 %	
	ne	N	10	21	2	33	
		%	100,0 %	75,0 %	66,7 %	80,5 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Edukacijama koje Ured organizira.* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole. Ispitanici iz gimnazije navode kako do informacija ne dolaze putem koji Ured organizira (0,00 %).

Tablica 47. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Iz literature, priručnika...

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Iz literature, priručnika...	da	N	5	18	3	26	0,329
		%	50,0 %	64,3 %	100,0 %	63,4 %	
	ne	N	5	10	0	15	
		%	50,0 %	35,7 %	0,0 %	36,6 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – iz literature, priručnika...* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole. Međutim, svi ispitanici iz ostalih škola navode DA.

Tablica 48. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – S Kongresa za službenike.

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – S Kongresa za službenike.	da	N	1	2	0	3	1,000
		%	10,0 %	7,1 %	0,0 %	7,3 %	
	ne	N	9	26	3	38	
		%	90,0 %	92,9 %	100,0 %	92,7 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – S Kongresa za službenike*. Može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, odnosno gotovo svi ispitanici navode NE (92,7 %).

Tablica 49. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Ne informiram se nigdje.

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Ne informiram se nigdje.	da	N	1	2	0	3	1,000
		%	10,0 %	7,1 %	0,0 %	7,3 %	
	ne	N	9	26	3	38	
		%	90,0 %	92,9 %	100,0 %	92,7 %	
Ukupno			N	10	28	3	41
			%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

*Fisher exact test

Kod pitanja *Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Ne informiram se nigdje.* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, odnosno gotovo svi ispitanici navode NE (92,7 %).

Tablica 50. Koliko ste Vi kao službenik za informiranje upoznali svoje kolege tijekom predavanja i radionica o njihovim dužnostima što su dužni objavljivati na stranicama škole?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Koliko ste Vi kao službenik za informiranje upoznali svoje kolege tijekom predavanja i radionica o njihovim dužnostima što su dužni objavljivati na stranicama škole?	da	N	4	9	0	13	0,062
		%	40,0 %	32,1 %	0,0 %	31,7 %	
	ne	N	4	3	0	7	
		%	40,0 %	10,7 %	0,0 %	17,1 %	
	ponekad	N	2	16	3	21	
		%	20,0 %	57,1 %	100,0 %	51,2 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Koliko ste Vi kao službenik za informiranje upoznali svoje kolege tijekom predavanja i radionica o njihovim dužnostima što su dužni objavljivati na stranicama škole?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole. Međutim, 40,0 % ispitanika iz gimnazija navodi DA u odnosu na 32,1 % ispitanika iz strukovnih škola.

Tablica 51. U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebala dostavljati?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebala dostavljati?	dobru	N	10	27	3	40	1,000
		%	100,0 %	96,4 %	100,0 %	97,6 %	
	ostalo	N	0	1	0	1	
		%	0,0 %	3,6 %	0,0 %	2,4 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebali dostavljati?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole te gotovo svi ispitanici navode dobru (97,6 %).

Nadalje, u Tablici 45 prikazani su ostali odgovori ispitanika na pitanje *U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebali dostavljati?*

Tablica 52. Ostalo

	N
Zapisnike pišem ja	1

Službenici za informiranje su se izjasnili kako objavljuju sve potrebne informacije na mrežnim stranicama škola (41 %), ostali razlozi neobjavlivanja informacija na mrežnim stranicama većinom su zbog opsežnog opisa radnog mjesta koje obnašaju i nedostatka vremena, problema

s mrežnim stranicama, zastarjeli način komunikacije, administrativnih poslova te različitih razloga.

Tablica 53. Objavljujete li redovito na mrežnim stranicama svoje ustanove sve proaktivne informacije koje ste dužni objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Objavljujete li redovito na mrežnim stranicama svoje ustanove sve proaktivne informacije koje ste dužni objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama?	da	N	6	22	1	29	0,153
		%	60,0 %	78,6 %	33,3 %	70,7 %	
	djelomično	N	4	6	2	12	
		%	40,0 %	21,4 %	66,7 %	29,3 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Objavljujete li redovito na mrežnim stranicama svoje ustanove sve proaktivne informacije koje ste dužni objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu 70,7 % ispitanika navodi DA dok 29,3 % navodi DJELOMIČNO.

Tablica 54. U kojoj mjeri obim posla kao službenika za informiranje utječe na Vaša zaduženja na radnom mjestu koja imate temeljem Ugovora o radu u ustanovi u kojoj ste zaposleni?

			Škola			Ukupno	p*	
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo			
U kojoj mjeri obim posla kao službenika za informiranje utječe na Vaša zaduženja na radnom mjestu koje imate temeljem Ugovora o radu u ustanovi u kojoj ste zaposleni?	ne utječe	N	4	6	0	10	0,296	
		%	40,0 %	21,4 %	0,0 %	24,4 %		
	u manjoj mjeri utječe	N	2	9	0	11		
		%	20,0 %	32,1 %	0,0 %	26,8 %		
	utječe	N	2	11	2	15		
		%	20,0 %	39,3 %	66,7 %	36,6 %		
	u velikoj mjeri utječe	N	2	2	1	5		
		%	20,0 %	7,1 %	33,3 %	12,2 %		
	Ukupno		N	10	28	3		41
			%	100,0 %	100,0 %	100,0 %		100,0 %

*Fisher exact test

Kod pitanja *U kojoj mjeri obim posla kao službenika za informiranje utječe na Vaša zaduženja na radnom mjestu koja imate temeljem Ugovora o radu u ustanovi u kojoj ste zaposleni?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu 40,0 % ispitanika iz gimnazije navodi kako ne utječe.

Tablica 55. Jeste li član Kongresa službenika za informiranje, samostalne udruge i posebne pravne osobe sa svojim samostalnim tijelima i djelovanjem?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Jeste li član Kongresa službenika za informiranje, samostalne udruge i posebne pravne osobe sa svojim samostalnim tijelima i djelovanjem?	da	N	1	2	1	4	0,306
		%	10,0 %	7,1 %	33,3 %	9,8 %	
	ne	N	9	26	2	37	
		%	90,0 %	92,9 %	66,7 %	90,2 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Jeste li član Kongresa službenika za informiranje, samostalne udruge i posebne pravne osobe sa svojim samostalnim tijelima i djelovanjem?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu 9,8 % ispitanika navodi DA dok 90,2 % navodi NE.

Tablica 56. Jeste li upoznati s materijalnim pravima (povećanje plaće) i aneksima ugovora za službenike za informiranje za koje se zalaže Kongres?

			Škola			Ukupno	p*
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo		
Jeste li upoznati s materijalnim pravima (povećanje plaće) i aneksima ugovora za službenike za informiranje za koje se zalaže Kongres?	da	N	3	7	1	11	1,000
		%	30,0 %	25,0 %	33,3 %	26,8 %	
	ne	N	6	18	2	26	
		%	60,0 %	64,3 %	66,7 %	63,4 %	
	ne zanima me	N	1	3	0	4	
		%	10,0 %	10,7 %	0,0 %	9,8 %	
Ukupno		N	10	28	3	41	
		%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	

*Fisher exact test

Kod pitanja *Jeste li upoznati s materijalnim pravima (povećanje plaće) i aneksima ugovora za službenike za informiranje za koje se zalaže Kongres?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu 26,8 % ispitanika navodi DA, 63,4 % navodi NE dok 9,8 % ispitanika navodi kako ih ne zanima.

Tablica 57. Koliko ste zadovoljni svojim radom?

			Škola			Ukupno	p*	
			Gimnazija	Strukovna	Ostalo			
Koliko ste zadovoljni svojim radom?	to shvaćam kao obvezu	N	3	15	1	19	0,378	
		%	30,0 %	53,6 %	33,3 %	46,3 %		
	to shvaćam kao nametnutu obvezu	N	3	8	2	13		
		%	30,0 %	28,6 %	66,7 %	31,7 %		
	sa zadovoljstvom to radim	N	3	5	0	8		
		%	30,0 %	17,9 %	0,0 %	19,5 %		
	svejedno mi je	N	1	0	0	1		
		%	10,0 %	0,0 %	0,0 %	2,4 %		
	Ukupno		N	10	28	3		41
			%	100,0 %	100,0 %	100,0 %		100,0 %

*Fisher exact test

Kod pitanja *Koliko ste zadovoljni svojim radom?* može se uočiti kako je razina statističke značajnosti veća od 0,05 ($p > 0,05$), što znači da nije uočena statistički značajna razlika s obzirom na promatrane škole, pri čemu 53,6 % ispitanika iz strukovnih škola to shvaća kao obvezu.

10. Analiza dubinskih intervjua

10.1. Intervju s Povjerenikom za informiranje u Hrvatskoj

Dubinski intervju s dr. sc. Zoranom Pičuljanom,¹⁹⁰ Povjerenikom za informiranje, proveden je u veljači 2021. godine te je razgovor trajao oko jedan sat. Razgovor je obavljen u uredu Povjerenika za informiranje u Zagrebu. Teme ispitivanja uključivale su promotivno vizualni materijal, komunikaciju s medijima i komunikaciju na društvenim mrežama te su generalni zaključci, podijeljeni u poglavlja, prikazani u tablici 52 koja slijedi. Na svaku je temu razgovora izvučena jedna do dvije dominantne izjave.

Tablica 58. Intervju s dr. sc. Zoranom Pičuljanom, Povjerenikom za informiranje

Teme ispitivanja	Izjava
1. Uloga Povjerenika za informiranje	„Povjerenik prati primjenu Zakona od strane gotovo 6 000 tijela javne vlasti, vodi Registar službenika za informiranje u okviru instruktivnog Popisa tijela javne vlasti, provodi edukacije i radionice za službenike za informiranje i korisnike, prikuplja izvješća o provedbi Zakona, daje mišljenja i odgovara na upite tijela i korisnika itd.“ „Povjerenik je u svom radu samostalan i neovisan te za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru.“
2. Značenje transparentnosti informacija	„Transparentnost kao dostupnost javnih informacija znači da korisnici mogu na jednak način ostvarivati svoje Ustavom zajamčeno pravo na pristup informacijama.“

¹⁹⁰O Povjereniku za informiranje, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/o-povjereniku-za-informiranje/>, pristupljeno 26. 10. 2021.

	<p>„Transparentnost je vrijednost suvremenih demokratskih društava, u kojima vlast i javne institucije trebaju biti otvorene, vidljive, pristupačne sa zadaćom informirati građane o tome tko što radi i kako troši javna sredstva. Ona je u srži dobrog upravljanja i kvalitetne javne vlasti, a živjeti u informacijskom dobu znači živjeti u eri transparentnosti. Transparentnost u smislu pristupa informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i načinu donošenja odluka danas je važna sastavnica demokratskog poretka i vladavine prava.“</p>
<p>3. Edukacije o objavi informacija i transparentnosti</p>	<p>„Edukacije se održavaju prema godišnjem planu koji se objavljuje na mrežnoj stranici Povjerenika, a prilikom njihova planiranja uzimaju se u obzir načela funkcionalne i teritorijalne raznolikosti, potreba u nadolazećem razdoblju, planirana praćenja mrežnih stranica, kao i edukacijski ciklusi iz prethodnih godina te sami kapaciteti Ureda povjerenika.“</p> <p>„Ured povjerenika dosad je uvijek pristajao na suradnju i održavanje krojenih edukacija za specifične kategorije tijela javne vlasti (tako se ranijih godina odazivao i na godišnje skupove ravnatelja i tajnika osnovnih škola), a i kontinuirano se izvode <i>webinari</i> i edukacije u suradnji s Državnom školom za javnu upravu, na kojima mogu besplatno sudjelovati službenici svih obrazovnih ustanova u RH.“</p>

<p>4. Sankcije o neobjavlivanju informacija na mrežnim stranicama</p>	<p>„Što se tiče sankcija, Povjerenik prema članku 35. Zakona o pravu na pristup informacijama ima ovlast za podnošenje optužnog prijedloga i izdavanje prekršajnog naloga za utvrđene prekršaje u članku 61. i 62. Zakona, a postupak pokretanja prekršajnog postupka propisan je Prekršajnim zakonom.“</p> <p>„Za nepoštivanje obveze proaktivne objave informacija na mrežnim stranicama tijela javne vlasti Povjerenik dosad nije podnosio optužne prijedloge ni izdavao prekršajne naloge, već je fokus djelovanja Povjerenika na prevenciji i edukaciji, i to provedbom analitičkih praćenja ciljanih skupina tijela javne vlasti i održavanjem krojenih edukacija.“</p>
<p>5. Suradnja Povjerenika za informiranje i Ministarstva znanosti i obrazovanja</p>	<p>„Navedena zadaća upućivanja ministarstva nadležnog za područje školstva na reakciju spram škola nije u nadležnosti Povjerenika, koji ne može ulaziti u posebne tehničke specifikacije mrežnih stranica svih tijela javne vlasti.“</p> <p>„Radi olakšanja i standardizacije postupanja tijela javne vlasti, Povjerenik je izradio niz smjernica, uputa, priručnika i vodiča, uključujući one kojima se olakšava primjena članka 10. Zakona o pravu na pristup informacijama.“</p>
<p>6. Kontrola obrazovnih institucija i uvid u njihov rad</p>	<p>„Rad svih tijela javne vlasti, uključujući i obrazovne institucije, prati se svake godine analizom dostavljenih godišnjih izvješća i prikazom dobivenih podataka u izvješću</p>

	<p>Povjerenika koje se podnosi Hrvatskom saboru.“</p> <p>„U vremenskom razdoblju od 2013. do danas nije bilo puno žalbi i predstavlki vezanih uz pristup informacijama koje posjeduju srednje škole. Isto vrijedi i za provedbu inspekcijskih nadzora. S obzirom na značaj obrazovnih i znanstvenih ustanova, ali imajući u vidu i kapacitete Ureda povjerenika, ove će se godine provesti analitičko praćenje dijela institucija u području obrazovanja i znanosti.“</p>
7. Uređenje radnog statusa službenika za informiranje	<p>„Zakonom nije utvrđen poseban status, tj. radni položaj službenika za informiranje. Člankom 13. Zakona samo je propisana obveza tijela javne vlasti da imenuju osobu mjerodavnu za osiguravanje prava na pristup informacijama – službenika za informiranje.“</p> <p>„Vezano uz obavljanje drugih poslova, u većim tijelima javne vlasti koje zaprimaju velik broj zahtjeva za pristup informacijama i ponovnu uporabu te provode velik broj savjetovanja s javnošću, preporuka Povjerenika je da to bude službenik, odnosno zaposlenik kome će to biti glavna ili osnovna radna obveza.“</p>
8. Uređenje zvanja službenika za informiranje u školama	<p>„Ne, Zakon nije propisao navedeno, ali kako je i navedeno u Uputi za provedbu članka 13. Zakona, Povjerenik ističe da je u pogledu stručnosti i osposobljenosti službenika potrebno istaknuti da službenik za informiranje treba biti stručna osoba koja</p>

	<p>poznaje zakone i druge propise, kao i njihovu provedbu, a osobito provedbu upravnog postupka i proces donošenja propisa zbog čega je preporučljivo da službenik za informiranje bude pravnik, ali to nije nužan uvjet.“</p> <p>„To može biti i osoba s drugim obrazovnim profilom, pod uvjetom da dobro poznaje propise i edukacijom prati njihovu primjenu.“</p>
<p>9. Rad Kongresa (udruge)</p>	<p>„Kongres službenika za informiranje udruga je koja, na dobrovoljnoj osnovi, okuplja službenike za informiranje tijela javne vlasti i korisnike informacija te može, sukladno Statutu, provoditi edukacije, seminare, radionice te organizirati tribine i okrugle stolove.,,</p> <p>„Kongres svoje aktivnosti ne provodi u suorganizaciji s Uredom povjerenika.“</p>
<p>10. Povjerenik za informiranje u Europi</p>	<p>„Suvremeni razvoj zakonodavstva o pravu na pristup informacijama započeo je u drugoj polovici 20. stoljeća, a začetnik je bila američka legislativa dok tijekom 70-ih i 80-ih mnoge europske i angloameričke zemlje usvajaju zakone kojima se regulira pravo na pristup informacijama (Danska i Norveška 1970., Nizozemska 1978., potom 1982. Kanada, Australija i Novi Zeland).“</p> <p>Sredinom 90-ih postaju aktivne međunarodne organizacije (WB, MMF, OECD i EU) te se tada propisi o pravu na</p>

	<p>pristup informacijama šire svijetom tako što ih svaka država prilagođava vlastitom društvenom kontekstu.“</p>
<p>11. Povijest Povjerenika za informiranje</p>	<p>„Povjerenik je uspostavljen kao neovisna institucija za zaštitu, praćenje i promicanje prava na pristup informacijama 2013., kada je donesen novi Zakon o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, br. 25/13) u okviru provedbe antikorupcijske strategije te ispunjavanja preostalih mjerila iz pristupnih pregovora. Zakon je donesen neposredno prije ulaska Hrvatske u EU kao dio uvjeta iz pretpristupnog monitoringa, koji je zahtijevao jačanje antikorupcijske infrastrukture, a ujedno je njime preuzeta i formalna pravna stečevina Europske unije o ponovnoj uporabi informacija kojom se propisuje otvorenost javnih registara i objavljivanje informacija u ponovno uporabljivom obliku.“</p>
<p>12. Suradnja s Povjerenikom za informiranje u Sloveniji, Makedoniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini</p>	<p>„Zadnjih godina ponajviše se surađuje s Crnom Gorom, gdje smo održali vrlo uspješan <i>Twinning Light</i> projekt s Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.“</p> <p>„Također je 20. listopada 2020. održana i prva regionalna konferencija „Inicijativa 2020“ koja okuplja tijela koja se bave zaštitom prava na pristup informacijama iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije, Sjeverne Makedonije i Kosova.“</p>

<p>13. Važnost da mrežne stranice srednjih škola imaju objavljene sve informacije koje moraju imati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama</p>	<p>Želio bih istaknuti da je proaktivna objava na mrežnim stranicama zakonska obveza za sva tijela javne vlasti pa tako i za srednje škole. Zakonodavac je području obvezne objave određenog seta informacija pridao osobitu važnost jer se na taj način pristup informacijama tijela javne vlasti korisnicima znatno olakšava, a taj je institut i snažan pokazatelj transparentnosti tijela.</p>
<p>14. Važnost područja istraživanja i mogući doprinos znanosti s ovim istraživanjem</p>	<p>Područje prava na pristup informacijama složeno je, važno i interdisciplinarno. Stoga svaki doprinos njegovu unaprjeđenju valja cijeniti.</p>

Izjave Povjerenika za informiranje, izvor: rad autora

Ured Povjerenika za informiranje dobro je organizirano tijelo u smislu zaštite, praćenja i promicanja prava na pristup informacijama i ponovnu upotrebu informacija, ali u segmentu nadzora proaktivne objave informacija svih tijela javne vlasti ne obavlja cjeloviti inspekcijski nadzor.

Pri određivanju broja nadzora i prioriteta uzeta je u obzir potreba da se inspekcijskim nadzorom obuhvate tijela različitih kategorija i područja rada zbog njihovih specifičnosti kako bi se temeljem rezultata nadzora utvrdili sustavni problemi, ali i dobra praksa u pojedinim skupinama tijela.

Dosadašnja praksa u provođenju inspekcijskih nadzora pokazala je da su cjeloviti inspekcijski nadzori dužeg trajanja zbog opsežnosti materijala koji se treba analizirati puno zahtjevniji za Ured povjerenika i tijela javne vlasti u postupku izvršenja mjera naloženih u zapisniku i ispunjenja zakonskih obveza. Naime, postupak izvršenja mjera traje dugo jer nadzirana tijela nikada ne postupe u cijelosti po izrečenim mjerama, s obzirom na specifičnost ispunjenja obveze proaktivne objave informacija, osiguravanja javnosti rada i vođenja službenog upisnika, a koje se sastoje od nekoliko segmenata. Stoga je potrebno nakon provedbe

inspekcijskog nadzora izvršiti još nekoliko puta provjeru mrežnih stranica nadziranih tijela ili dostavljenih službenih upisnika i ponovno upućivati upozorenja, s objašnjenjima u čemu je nadzirano tijelo pogrešno postupilo (primjerice, pri objavi informacija ili vođenju službenog upisnika ili tijelo nije u cijelosti ili djelomično ispunilo zakonsku obvezu provedbe postupka savjetovanja s javnošću ili osiguravanja javnosti rada).

Posredni inspekcijski nadzori Ured povjerenika obavlja po službenoj dužnosti, inicirano predstavkama, odnosno nepostupanjem po upozorenju Povjerenika.

Ured Povjerenika za informiranje od osnutka nije provodio nadzor nad srednjoškolskim obrazovnim ustanovama u pogledu analize proaktivne objave informacija. S obzirom na značaj obrazovnih i znanstvenih ustanova, ali imajući u vidu i kapacitete Ureda povjerenika, 2021. godine provedeno je analitičko praćenje dijela institucija u području obrazovanja i znanosti. Povjerenik je tijekom 2021. godine nastavio s provedbom segmentiranih praćenja objave pojedinih kategorija informacija te je tijekom studenog 2021. obuhvatio mrežne stranice visokih učilišta u Republici Hrvatskoj. Predmetom praćenja bile su mrežne stranice 117 visokih učilišta sa statusom ustanove: sveučilišta te fakulteta i umjetničkih akademija u njihovu sastavu, veleučilišta i visokih škola.¹⁹¹

¹⁹¹Povjerenik za informiranje: Analitička izvješća o praćenju provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama, dostupno: <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/analiticka-izvjesca/>, pristupano 5. 11. 2022.

10.2. Intervju s Povjerenicom za informiranje u Sloveniji

Dubinski intervju s Mojcom Prelesnik, univ. dipl. prav. Povjerenicom za informiranje, proveden je u studenom 2021. godine. Zbog udaljenosti Povjerenica za informiranje pristala je odgovoriti na postavljena pitanja koja su joj poslana e-mailom. Generalni zaključci, podijeljeni u poglavlja, prikazani su u tablici 53 koja slijedi. Na svaku temu razgovora izvučena je jedna do dvije dominantne izjave.

Tablica 59. Intervju s Mojcom Prelesnik, univ. dipl. prav. Povjerenicom za informiranje

Teme ispitivanja	Izjava
1. Uloga Povjerenika za informiranje	„Povjerenik za pristup informacijama od javnog značaja bio je neovisno državno tijelo prema izričitoj zakonskoj odredbi. Na prijedlog predsjednika Republike Slovenije imenovan je Državni zbor Republike Slovenije.“ „Stoga su se temeljem Zakona o Povjereniku za informiranje (ZinfP), koji je stupio na snagu 31. prosinca 2005., Inspektorat za zaštitu osobnih podataka i Povjerenik za pristup informacijama od javnog značaja spojili u samostalno državno tijelo – Povjerenika za informiranje. „Povjerenik za informiranje neovisno je državno tijelo s nadležnostima u području dvaju temeljnih ljudskih prava, zaštićenih Ustavom Republike Slovenije – prava na pristup informacijama od javnog značaja i prava na zaštitu osobnih podataka.“
2. Značenje transparentnosti informacija	„Načelo transparentnosti temeljno je načelo koje sva tijela javnog sektora moraju slijediti u svom radu, a sve uz svijest da informacije koje se generiraju u našem radu nisu naše, već javno vlasništvo.“

<p>3. Edukacije o objavi informacija i transparentnosti</p>	<p>„Podizanje svijesti o primjeni Zakona o pristupu informacijama u praksi i u vezi s objavom informacija (tzv. proaktivno objavljivanje) u nadležnosti je Ministarstva javne uprave Republike Slovenije.“ „Ministarstvo u okviru svog rada organizira i edukacije za porezne obveznike, a posljednjih godina provelo je i više edukacija za porezne obveznike iz područja obrazovanja.“</p>
<p>4. Sankcije o neobjavlivanju informacija na mrežnim stranicama</p>	<p>„Praćenje provedbe, tj. proaktivne objave provodi Ministarstvo javne uprave, odnosno tijelo u se stavi/inspektorat-za-javni-sektor.“ „Neobjavlivanje, odnosno nepravilno ažuriranje objavljenih informacija u Zakonu definirano je kao prekršaj za koji se izriče novčana kazna (vidi članak 39. ZDIJZ-a).“</p>
<p>5. Suradnja Povjerenika za informiranje i Ministarstva znanosti i obrazovanja</p>	<p>„Kao što je već spomenuto, ovo je pitanje u nadležnosti Inspektorata javnog sektora. IP kao žalbeno tijelo nije nadležno za kontrolu proaktivnog objavljivanja informacija.“</p>
<p>6. Kontrola obrazovnih institucija i uvid u njihov rad</p>	<p>„IP kao žalbeno tijelo nije nadležno za opći nadzor nad provedbom zakona; ima ovlasti samo u posebnom žalbenom postupku. Nadzor nad provedbom zakona provodi Ministarstvo javne uprave, kako je već objašnjeno, inspektorat u njegovu sastavu.“</p>
<p>7. Povjerenik za informiranje u Europi</p>	<p>„U Europi postoji nekoliko zemalja koje imaju povjerenika za informiranje i slične neovisne institucije, npr. barem Engleska, Škotska, Njemačka, Mađarska, Srbija, Hrvatska.“</p>

<p>8. Suradnja s Povjerenikom za informiranje u Makedoniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini</p>	<p>„Upoznati smo s radom žalbenih tijela u području pristupa informacijama od javnog značaja u susjednim zemljama i s njima dobro surađujemo.“ „U okviru suradnje sa žalbenim tijelima u području pristupa informacijama od javnog značaja, na našu inicijativu u studenom 2020. osnovana je Inicijativa 2020., tijekom koje se sastajemo na godišnjim konferencijama, gdje jačamo suradnju i razmjenjujemo dobre prakse. Ovogodišnja konferencija održana je od 3. do 5. listopada na Bledu. Saznajte više ovdje: Ova je suradnja dobra kako bi se uskladio rad povjerenika za informiranje u Europskoj uniji i zemljama koje su u pristupnim pregovorima.“</p>
<p>9. Važnost da mrežne stranice srednjih škola imaju objavljene sve informacije koje moraju imati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama</p>	<p>„Slično kao i ostali porezni obveznici, koje je ZDIJZ definirao kao tijela u članku 1., srednje škole su u potpunosti predane transparentnom poslovanju. Proaktivno objavljivanje informacija povećava transparentnost njihova rada, a korisnicima (učenicima, roditeljima, široj javnosti) olakšava pristup relevantnim informacijama.“ „U vrijeme naglog razvoja modernih tehnologija i s tim povezane velike količine informacija dostupnih javnosti smatram da je iznimno važno također proaktivno pružanje informacija od srednjih škola.“</p>
<p>10. Važnost područja istraživanja i mogući doprinos znanosti ovim istraživanjem</p>	<p>„Svakako je dobrodošao svaki angažman koji podiže svijest o važnosti transparentnosti u funkcioniranju javnog</p>

	sektora i pristupa informacijama od javnog značaja kao važnom pravu. Zbog toga je Vaš odabir teme istraživanja također vrijedan.“
--	---

Izjave Povjerenika za informiranje, izvor: rad autora

Povjerenik za informiranje u Republici Hrvatskoj jednako je samostalno i neovisno tijelo državne vlasti s istim ovlastima kao i u republici Sloveniji: organizira i koordinira rad svih djelatnika, obavlja i druge ovlasti čelnika državnog tijela te obavlja inspekcijski nadzor sukladno zakonu. U Republici Hrvatskoj imenuje ga Hrvatski sabor, a u Republici Sloveniji Državni zbor.

Prema Direktivi 2003/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. studenog 2003. godine sastavljena je u Bruxellesu Direktiva upućena državama članicama o ponovnoj uporabi informacija javnog sektora. Razvoj je usmjeren prema informacijskom društvu i društvu znanja i utječe na život svakog građanina zajednice, između ostalog, omogućujući mu stjecanje novih načina pristupa i stjecanja znanja. Javni sektor prikuplja, proizvodi, umnožava i širi širok raspon informacija u mnogim područjima djelatnosti. Informacije javnog sektora važan su primarni materijal za proizvode i usluge digitalnog sadržaja, a postat će još važniji izvor sadržaja s razvojem usluga bežičnog sadržaja. Ponovno korištenje može se poboljšati ako je potreba za digitalizacijom papirnatih dokumenata ograničena ili ako se digitalne datoteke obrađuju kako bi postale interoperabilne. Stoga bi tijela javnog sektora trebala dokumente učiniti dostupnima u bilo kojem postojećem formatu ili jeziku, elektronički, gdje je to moguće i primjereno. Tijela javnog sektora trebala bi pozdraviti zahtjeve za izvratke iz postojećih dokumenata ako odobrenje takvog zahtjeva uključuje samo jednostavan postupak.¹⁹²

Iz svega navedenog može se zaključiti da Republika Hrvatska i Republika Slovenija imaju usklađene Zakone o pravu na pristup informacijama prenesenom Direktivom Europskog parlamenta i Vijeća, kao mlade članice Europske unije. Zbog bolje suradnje i usklađenosti rada povjerenika za informiranje u Europskoj uniji i zemljama koje su u pristupnim pregovorima održavaju se godišnje konferencije.

¹⁹²Direktiva 2003/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0098:SL:HTML>, pristupano 8. 11. 2022.

11. Rasprava

Istraživanje „Transparentnost informacija na mrežnim stranicama srednjih škola u Republici Hrvatskoj“ analiziralo je i kvantificiralo razinu objavljivanja proaktivnih informacija na mrežnim stranicama srednjih škola u Republici Hrvatskoj, koji se odnose na njihovo područje rada, a koje su dužne objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama na svojim mrežnim stranicama. Novi način komuniciranja putem interneta uvelike je olakšao način pristupa informacijama. Informacije bi trebale biti lako dostupne, što bi trebalo doprinijeti uštedi vremena, koji je jedan od problema današnjeg društva. Takav način komunikacije dosta je brži i jednostavniji pristup informacijama, stoga je veoma bitno da mrežne stranice imaju vjerodostojne i točne informacije koje su dužne imati na svojim mrežnim stranicama prema Zakonu o pravu na pristup informacijama.

Istraživanje je pokazalo nisku zastupljenost informacija na mrežnim stranicama srednjih škola u Republici Hrvatskoj te su isto tako intervjuom s Povjerenikom za informiranje ukazali na bitnost istih. Potvrđivanjem znanstvenog pitanja postavljenog u okviru 1. hipoteze (H1) „Obrazovne institucije većinom pravilno ispunjavaju obveze proaktivne objave informacija na mrežnim stranicama“, čime olakšavaju korisnicima pristup informacijama, dokazano je da je niska zastupljenost informacija na mrežnim stranicama srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Prema Zakonu o pravu na pristup informacijama na svojim mrežnim stranicama sva su tijela javne vlasti obvezna objavljivati informacije kojima raspolažu u lako pretraživom formatu tako da budu dostupne za korištenje svim građanima čime bi se razmjenom podataka unutar i između tijela javne vlasti osiguralo povećanje učinkovitosti rada javnih ustanova ovoga tipa. Primjena navedenoga zakona i transparentnost rada srednjoškolskih ustanova do sada nisu obuhvaćeni u izvješćima Povjerenika za informiranje te se ovim radom proširuje postojeće znanje u navedenom okviru i daje uvid koji može biti temelj daljnjih istraživanja, ali se mogu i praktično primijeniti u svakodnevnom radu te usmjeriti edukaciju pružatelja odgojno-obrazovnog područja u smjeru određene kategorije interpersonalne komunikacije.

Hipoteza 2 „Srednje škole, kao javne službe transparentne su kod objava zakona, propisa, pravilnika, akata“

Uvidom u mrežne stranice srednjih škola, analizirajući postojanost Pravilnika o radu, Planova rada, Godišnjih izvještaja o poslovanju, Statuta, različitih internih pravilnika i drugih akata bilo je sasvim razvidno da određene stranice ne objavljuju sve informacije koje su dužne objavljivati

na mrežnim stranicama škole, tj. da je transparentnost stranica upitna, a proaktivna objava informacija na mrežnim stranicama srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove ključan je način informiranja javnosti i osiguravanja njihove transparentnosti u suvremenom društvu.

S obzirom na to da se sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama, osiguravanje i ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama omogućuje putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti te transparentnosti, istraživanje se vodilo sljedećim kriterijima koji su operacionalizirani u cilju provjere hipoteza doktorskog rada. Stoga su se informacije koje su tijela javne vlasti dužna objavljivati kategorizirale po kriterijima, odnosno kategorijama:

- transparentnost u donošenju odluka,
- transparentnost rada i planiranja,
- financijsku transparentnost
- transparentnost u pružanju usluga i komunikaciji s korisnicima.

Iz navedene analize uočeno je da je na 87,9 % stranica zabilježen statut škole, na 90,9 % godišnji plan i program, na 61,2 % pravilnik o radu, na 16,4 % izvješće o radu, na 29,7 % zaštita na radu, na 27,9 % pravilnik o zaštiti od požara, na 56,4 % pravilnik o radu školske knjižnice, na 68,5 % pravilnik o kućnom redu, na 64,8 % etički kodeks, na 46,7 % pravilnik o izradi i obrani završnoga rada, na 61,8 % pravilnik o polaganju državne mature, na 80,0 % obavijest o raspisanim natjecajima, na 48,5 % obavijest o rezultatima natječaja, na 76,4 % informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima, na 21,8 % poslovnik o radu kolegijalnih tijela, na 27,9 % poziv na službene sjednice, na 40,6 % zaključci sa službenih sjednica, na 70,3 % financijski plan za tekuću godinu, na 73,3 % financijsko izvješće, na 68,5 % javna nabava, na 35,0 % podatci za kontakt službenika za informiranje. Istraživanje je pokazalo kako niti jedna mrežna stranica nema 100 % objavljene propise, pravilnike i akte koje mora imati po Zakonu o pravu na pristup informacijama.

Hipotezom 3 „Mrežne stranice obrazovnih institucija ne pružaju jednostavnost pristupa informacijama sukladno metodi „tri klika“ ispitivano je jesu li informacije na jednak način i pod jednakim uvjetima dostupne. Informacije moraju biti sadržajno i tehnički prilagođene korisnicima, a sveukupan sadržaj na mrežnoj stranici pregledan, nagomilane informacije, kao i neadekvatno strukturirane mrežne stranice, ne samo da ne doprinose informiranju korisnika već ih mogu potaknuti na odustajanje od korištenja mrežnom stranicom. Sumarno, rezultat upućuje

kako Poslovnik o radu možemo naći kod srednjih škola do tri klika mišem tek na 18,8 % mrežnih stranica; Poziv na sjednice 26 %; Zaključci sa sjednica 39 %; Pravilnik o zaštiti na radu 28 %; Pravilnik o zaštiti od požara 24 %; Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada 46 %; Izvješće o radu 16 %; Obavijest o rezultatima natječaja 47 % te Podatci za kontakt s imenima 35 %. Iz navedenog se može zaključiti kako je hipoteza djelomično potvrđena.

Hipoteza 4 „Službenici za informiranje adekvatno su osposobljeni za obavljanje svojega posla“ proučava jesu li službenici za informiranje adekvatno osposobljeni za obavljanje svojega posla. Tek su 63 % službenika za informiranje diplomirani pravnici što je preporuka Povjerenika za informiranje, kako je i navedeno u Uputi za provedbu članka 13. Zakona. Službenik za informiranje treba biti stručna osoba koja poznaje zakone i druge propise, kao i njihovu provedbu, a osobito provedbu upravnog postupka i proces donošenja propisa zbog čega je preporučljivo da službenik za informiranje bude pravnik, ali to nije nužan uvjet, to može biti osoba s drugim obrazovnim profilom, pod uvjetom da dobro poznaje propise i edukacijom prati njihovu primjenu. Većina službenika za informiranje educira se na edukacijama koje organizira Ured službenika za informiranje (80 %). Slijedom navedenog, hipoteza 4 prihvaća se djelomično. Treba obratiti posebnu pozornost kako niti jednom službeniku za informiranje Zakonom nije utvrđen poseban status, tj. radni položaj službenika za informiranje, kao glavna ili osnovna radna obveza. Člankom 13. Zakona samo je propisana obveza tijela javne vlasti da imenuju osobu mjerodavnu za osiguravanje prava na pristup informacijama – službenika za informiranje, zbog obima posla koji obavljaju.

Potvrda znanstvene pretpostavke postavljene u hipotezi 5, kojom se provjerava uloga Povjerenika za informiranje te njegov nadzor nad tijelima javnih vlasti u izvršenju svojih obveza, govori u prilog nedovoljnog nadzora. Povjerenik za informiranje kao neovisno tijelo nadzire provedbu Zakona, a ima zaštitnu, nadzornu i promicateljsku ulogu, s temeljnom zadaćom da korisnicima osigura i olakša pristup informacijama od javnog interesa. Posredni inspekcijski nadzor Ured povjerenika obavlja samo po službenoj dužnosti, inicirano predstavkama, odnosno nepostupanjem po upozorenju Povjerenika.

Važnost transparentnosti u funkcioniranju javnog sektora i pristupa informacijama od javnog je značaj. Uvidom i pregledom dosadašnjih istraživanja i analitičkih izvješća o praćenju provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama koje su objavljene na stranicama

Povjerenika za informiranje vidljivo je da su predmet istraživanja najvećim dijelom transparentnost i otvorenost u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, tj. županijama, a malim dijelom ostala tijela javne vlasti. Godine 2021. Povjerenik za informiranje prvi je put pratio i analizirao objave kategorija informacija na mrežnim stranicama visokoobrazovnih institucija, a takva vrsta analize do sada nikada nije provedena na srednjoškolskim obrazovnim institucijama zbog čega je ovo istraživanje obuhvaćeno doktorskom disertacijom prva vrsta ovakve analize u Republici Hrvatskoj.

12. Ograničenje istraživanja

Postoji nekoliko ograničenja ovog istraživanja. Istraživanje je moglo obuhvatiti više škola kako bi se dobili relevantniji rezultati. Zbog opsežnosti škola izostavljene su osnovne škole, što bi svakako bilo dobro komparirati. Isto tako izostavljena su i sveučilišta, što je definitivno dobar razlog, mogućnost i prostor za još nekoliko istraživanja. Pojedine škole imale su neadekvatne stranice ili čak mrežne stranice koje ne postoje.

Zbog pandemije COVID-19, bolesti uzrokovane novim koronavirusom (SARS – CoV-2), nije bilo moguće provesti intervju, stoga je poslan anketni upitnik na sve škole koje su imale istaknutoga službenika za informiranje na svojim mrežnim stranicama. Od 59 škola, anketni upitnik ispunila je 41 škola. Puno bi relevantnije bilo napraviti intervju sa službenicima za informiranje mrežnih stranica srednjih škola. Anketni upitnik poslan je tri puta i tek nakon trećeg puta dobiva se odgovor 41 škole; što opet rezultira nesigurnošću relevantnosti ispunjavanja anketnoga upitnika. Upitnik je mogao ispuniti bilo tko iz stručne službe ili djelatnika škole.

Navedena ograničenja predstavljaju smjer daljnjih istraživanja kako bi se što bolje istražila transparentnost informacija na mrežnim stranicama osnovnih škola i sveučilišta u Republici Hrvatskoj.

13. Zaključak

Pravo na pristup informacijama zajamčeno je pravo svakoga građanina ili pravne osobe na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti u Republici Hrvatskoj, neovisno o svrsi u koju se informacija želi koristiti. Svatko ima pravo na informacije koje su javnog karaktera, a u posjedu su tijela javne vlasti. Radi se o informacijama o radu tijela javne vlasti, njihovu odlučivanju i odlukama, financijskim pitanjima, odnosno svemu što je u vezi s njihovim radom ili organizacijom. Pravo na pristup informacijama prepoznato je u demokratskim zemljama kao preduvjet transparentnosti i odgovornosti vlasti koje štiti građane od lošeg upravljanja i korupcije vlasti. Cilj i predmet istraživanja doktorske disertacije obuhvaća mrežne stranice srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Predmetom praćenja bile su mrežne stranice 165 škola u Republici Hrvatskoj. Promatrane ustanove kao pravne osobe s javnim ovlastima koje obavljaju pravnu službu, neovisno o tome jesu li javne ili privatne s obzirom na osnivača, obavljaju djelatnost srednjoškolskog obrazovanja, a iz perspektive Zakona o pravu na pristup informacijama predstavljaju kategoriju tijela javne vlasti koja na svojim mrežnim stranicama treba učiniti dostupnima cijeli niz informacija iz svog djelokruga u svrhu olakšavanja pristupa istima zainteresiranoj javnosti.

Glavni je doprinos ovoga istraživanja saznanje da je proaktivna objava informacija javnih tijela ključan način informiranja javnosti i osiguravanja njihove transparentnosti u suvremenom društvu. Obrazovne institucije srednjih škola u Republici Hrvatskoj ne ispunjavaju sve obveze (propise, opće akte i druge dokumente) koji se odnose na njihovo područje rada, proaktivne objave informacija na mrežnim stranicama, što ukazuje na nisku zastupljenost informacija na mrežnim stranicama (H1 i H2). Proaktivna objava informacija na mrežnim stranicama srednjoškolskih ustanova ključan je način informiranja javnosti i osiguravanja njihove transparentnosti u suvremenom društvu.

Djelomično potvrđenom H3 dolazi se do uvida kako proaktivne informacije koje su srednje škole dužne objavljivati na svojim mrežnim stranicama, moglo se doći pravilom tri klika. Poslovnik o radu možemo naći kod srednjih škola do tri klika mišem tek na 19 % mrežnih stranica; Poziv na sjednice 26 %; Zaključci sa sjednica 39 %; Pravilnik o zaštiti na radu 28 %; Pravilnik o zaštiti od požara 24 %; Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada 46 %; Izvješće o radu 16 %; Obavijest o rezultatima natječaja 47 % te Podatci za kontakt s imenima 35 %. Pri strukturiranju ili izradi mrežne stranice treba imati na umu standard dizajniranja mrežne stranice

– pravilo o „tri klika“ koje zahtijeva da je svaka informacija dostupna u najviše tri klika mišem. Tijela javne vlasti dužna su informacije, značajne za njihov rad i organizaciju, objavljivati na svojim službenim mrežnim stranicama, na lako pretraživ način, po mogućnosti u skladu s pravilom tri klika. Statut škole dostupan je pravilom tri klika na 83 % mrežnih stranica srednjih škola u Republici Hrvatskoj.

Hipoteza 4 proučava jesu li službenici za informiranje adekvatno osposobljeni za obavljanje svojega posla. Ulogu službenika za informiranje treba promatrati u kontekstu obveza i zadaća propisanih Zakonom o pravu na pristup informacijama. Službenik za informiranje treba biti osoba koja je zaposlena u tijelu javne vlasti. S obzirom na to da većinu obveza i aktivnosti ostvarivanja prava na pristup i ponovnu uporabu informacija obavlja samostalno službenik za informiranje, Zakonom nije utvrđen poseban status, tj. radni položaj službenika za informiranje, kao glavna ili osnovna radna obveza. Tek su 63 % službenika za informiranje diplomirani pravnici što je preporuka Povjerenika za informiranje, kako je i navedeno u Uputi za provedbu članka 13. Zakona. Službenik za informiranje treba biti stručna osoba koja poznaje zakone i druge propise, kao i njihovu provedbu, a osobito provedbu upravnog postupka i proces donošenja propisa, zbog čega je preporučljivo da službenik za informiranje bude pravnik, ali to nije nužan uvjet, to može biti osoba s drugim obrazovnim profilom, pod uvjetom da dobro poznaje propise i edukacijama prati njihovu primjenu. Većina službenika za informiranje educira se na edukacijama koje organizira Ured službenika za informiranje (80 %). Kako bi informacije na mrežnim stranicama bile što dostupnije i kako bi se postigla što veća transparentnost mrežnih stranica, potrebno je Zakonom utvrditi poseban status, tj. radni položaj službenika za informiranje, odnosno zaposlenik kome će to biti glavna ili osnovna radna obveza.

Povjerenik za informiranje kao neovisno tijelo nadzire provedbu Zakona, a koja ima zaštitnu, nadzornu i promicateljsku ulogu, s temeljnom zadaćom da korisnicima osigura i olakša pristup informacijama od javnog interesa. Povjerenik za informiranje jedino je žalbeno tijelo, ovlašten je za provedbu nadzora i inspeksijskog nadzora nad implementacijom Zakona, a ima i niz ovlasti vezanih za praćenje stanja, edukaciju, izvješćivanje. Posljedica činjenice da u Republici Hrvatskoj postoji nešto manje od 6 000 jedinica tijela javne vlasti i nemogućnosti da se kod svih tijela prate objave pojedinih kategorija informacija, Ured Povjerenika nedovoljno vrši nadzor tijela javne vlasti u izvršenju obveza prema Zakonu o pravu na pristup informacijama, iz čega slijedi da je H5 potvrđena.

Pravo na pristup informacijama u posjedu tijela javne vlasti važno je za svaku državu, pa tako i za Hrvatsku. Ono je brana protiv zlorabe i korupcije te predstavlja izazov za stvaranje odgovornije uprave. Takav pristup može pridonijeti profesionalizaciji rada i postupaka državnih djelatnika, što će u konačnici rezultirati povećanjem povjerenja građana i boljim vrednovanjem rada javne uprave. Visoka razina transparentnosti doprinosi poboljšanju usluga i kvalitete visokog obrazovanja te smanjuje potrebu za dodatnim traženjem informacija. Transparentnost i otvorenost prema korisnicima poboljšava sliku svih javnih tijela te sužava prostor za korupcijsko djelovanje. Srednjoškolske ustanove ne možemo smatrati otvorenim i transparentnim tijelom javne vlasti ako se zanemaruje pravo na pristup informacijama i ako je teško doći do informacija koje su u posjedu tijela javne vlasti. Stoga je potrebno provoditi daljnju edukaciju javnosti te unutar obrazovnih institucija osigurati da se imenovani službenici za informiranje dovoljno osposobe kako bi mogli osigurati dovoljnu komunikaciju i suradnju unutar tijela.

S druge strane, prisutnost negativnih naslijeđa iz prethodnih administrativnih sustava znači da je potrebno puno vremena za napredak društva i njegovih institucija, za izgradnju kulture transparentnosti i povezanosti. S obzirom na to da ne postoje ranija istraživanja, nije bilo moguće pratiti razvoj stupnja transparentnosti i proaktivne objave informacija srednjoškolskih ustanova, a neujednačen pristup objave informacija ispitanih ustanova jasno pokazuje da se na području transparentnosti može napredovati.

Rezultati ovog istraživanja daju uvid u jedno područje tijela javne vlasti: srednjoškolske ustanove u Republici Hrvatskoj. Prema Zakonu o pravu na pristup informacijama na svojim mrežnim stranicama sva su tijela javne vlasti obvezna objavljivati informacije kojima raspolažu u lako pretraživom formatu tako da budu dostupne za korištenje svim građanima čime bi se razmjenom podataka unutar i između tijela javne vlasti osiguralo povećanje učinkovitosti rada javnih ustanova ovoga tipa. Primjena navedenoga zakona i transparentnost rada srednjoškolskih ustanova do sada nisu obuhvaćeni u izvješćima Povjerenika za informiranje te se ovim radom proširuje postojeće znanje u navedenom okviru i daje uvid koji može biti temelj daljnjih istraživanja, ali se mogu i praktično primijeniti u svakodnevnom radu te usmjeriti edukaciju pružatelja odgojno-obrazovnog područja u smjeru određene kategorije interpersonalne komunikacije.

Uvidom i pregledom dosadašnjih istraživanja i analitičkih izvješća o praćenju provedbe Zakona o pravu na pristup informacijama koje su objavljene na stranicama Povjerenika za

informiranje 2021. godine Ured Povjerenika prvi put pratio je i analizirao objave kategorija informacija na mrežnim stranicama visokoobrazovnih institucija, a takva vrsta analize do sada nikada nije provedena na srednjoškolskim obrazovnim institucijama zbog čega je ovo istraživanje obuhvaćeno doktorskom disertacijom prva vrsta ovakve analize u Republici Hrvatskoj.

14. Popis literature

1. Antolović, Kamilo; Sviličić, Nikša: *Interpersonalne komunikacijske vještine*. K&K Promocija, Zagreb, 2020.
2. Balabanić, I., Lamza Posavec, V. (2007) “Analiza sadržaja središnjeg dnevnika Hrvatske televizije”, studija za internu upotrebu Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, 2007.
3. Balabanić, I., Mustapić, M. (2008) “Medijska retorika u predizbornom razdoblju 2007. – Analiza dnevnog tiska”, *Društvena istraživanja*, Zagreb, 17, 4-5; 647-669.
4. Bertrand, Jean-Claude: *Ogledi i rasprave*, 8-16. U: *Deontologija medija*, Zagreb: ICEJ i Sveučilišna knjižara, 2000.
5. Bevanđić, D, Musa, A.: *Primjena Zakona o pravu na pristup informacijama: Priručnik za službenike za informiranje u tijelima javne vlasti* Zagreb, 2016.
6. Blažević, Lidija: *Društvena funkcija informacija. Politička misao*, 8 (2), 1971.
7. Brakus, Aleksandra: *Novi mediji i nove umjetnosti*. In mediasres, 2013.
8. Boban, Vjekoslav: *Počela govorne komunikacije*, 2. dopunjeno izdanje, Naklada Jurčić d.d.o. Zagreb, 2007.
9. Borko, Hilda: 1968. Informationscience: Whatisit? *American Documentation* 19(1), 1968.
10. Bosančić, Boris: *Proces stjecanja znanja kao problem informacijskih znanosti*. Libellarium: časopis za povijest pisane riječi, knjige i baštinskih ustanova, 9(1), 2016.
11. Brajša, Pavao: *Pedagoška komunikacija*, prvo izdanje, Školske novine, Zagreb, 1993.
12. Bugarič, Bojan: *Openness and Transparency in Public Administration: Challenges for Public Law*, *Wisconsin International Law Journal* 22, 2004.
13. Castells, Manuel: *Communication power*, Oxford University Press, New York, 2011.
14. Crowley David; Heyer Paul: *Communication in history*, Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business, NY, 2016. str.3.
15. Čavalić, Admir: *Utjecaj kvalitete podataka i informacija na kvalitetu odluke*. Ekonomska misao i praksa, 2016.

16. Čivić, Beriz: *Savremena marketinška istraživanja*. Tuzla: BerizČivić, 2009.
17. Dima, Ioan Constantin; Teodorescu, Mirela; Gifu, Daniela: *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 2014.
18. Đurman, Petra: *Europeizacija javne uprave i načelo otvorenosti*. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, VII (1), 2016.
19. Griffin, Emory A.: *A First Look At Communication Theory* (8th Ed). New York: McGraw-Hill, 2011.
20. Hardt, Hanno: *„Informacija“ i teorija komunikacije - Bilješke za buduću povijest tog koncepta*, Politička misao, 1987.
21. Hood, Christopherand; David Heald: *Transparency: Thekey to bettergovernance?* Vol. 135. Oxford University Press for the British Academy, 2006.
22. Jurčić, Danijela: *Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj*. *Mostariensia*, 21 (1), 2017.
23. Jurković, Zvonimir: *Važnost komunikacije u funkcioniranju organizacije*, *Ekonomski vjesnik*, XXV(2), 2012.
24. Kathleen K. Reardon: *Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću*, Alineja, Zagreb, 1998.
25. Konjicija Kovač, Anita: *Pravo na slobodan pristup informacijama u knjižnicama u okvirima međunarodnih dokumenata: između javnosti i privatnosti*. *Bosniaca*, 24 (24), 9-16. 2019.
26. Koprić, Ivan: *Contemporary Croatian Public Administration on the Reform Waves*. Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, II (1), 2011.
27. Koprić, Ivan; Musa, Anamarija; Giljević, Teo: *Građani, javna uprava i lokalna samouprava: povjerenje, suradnja, potpora*. Institut za javnu upravu, 2017.
28. Koprić, I., Musa, A. & Lalić-Novak G.; *Europski upravni prostor*. Zagreb: Institut za javnu upravu. 2013.

29. Koprić, Ivan; Musa, Anamarija; Giljević, Teo: Građani, javna uprava i lokalna samouprava: povjerenje, suradnja, potpora, Institut za javnu upravu: u Musa Anamarija: Informacije za građane: transparentnom i otvorenom javnom upravom prema boljem upravljanju i povjerenju građana, 2017.
30. Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid: Uvod u znanost o medijima i komunikologiju, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, 2006.
31. Kurtić, Najil: *Kod novinarstva*, Media Plan Institut, Sarajevo, 2006.
32. Leinert Novosel, Smiljana: *Komunikacijski kompas*, 2. prošireno izdanje, Plejada d.o.o., Zagreb, 2015.
33. Matković, V., Sinković, V.: *Teorija informacije*, Zagreb, 1970.
34. Markić, Ivan: *Socijalna komunikacija među učenicima*, Pedagogijska istraživanja, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za pedagogiju, Zagreb, Vol. 7 No. 2. 2010.
35. Margetts, Helen: The internet and transparency. *The Political Quarterly*, 82.4. 2011.
36. Milanović, Dunja: Procjena vjerodostojnosti sadržaja na web stranicama. Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet. 2017.
37. Mirosavljević, Mladen: Političko komuniciranje, Friedrich-Ebert-Stiftung, Sarajevo, 2010.
38. Musa, A., Informacije za građane: transparentnom i otvorenom javnom upravom prema boljem upravljanju i povjerenju građana, Priručnici za stručno usavršavanje Knjiga 13., Institut za javnu upravu, 2017.
39. Musa Anamarija; Bebić Domagoj; Đurman Petra: Transparency and Openness in Local Governance: A Case of Croatian Cities. Hrvatska i komparativna javna uprava, 2015.
40. Muusa A, Volmut I, Jadrijević, L, Bevandić, D: Ostvari svoje pravo na informaciju, Vodič za korisnike Zakona o pravu na pristup informacijama, Zagreb, 2016.
41. Ofak, Lana: *Pravo na pristup informacijama kao pravo zaštićeno Europskom konvencijom i drugim međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava*, Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. v. 37, br. 2, 923. 2016.

42. Plenković, Marijo; Hadžić, Slobodan; Hadžić, Jelena; Kučič, Vlasta; Mustić, Darija: *Komunikološka interpretacija medijskih sadržaja u Hrvatskim tiskovinama o vladi Republike Hrvatske. Media, culture and public relations*, 12 (1), 2021.
43. Podolnjak, Robert; Gardašević, Đorđe: Great Expectations: The New Croatian Freedom of Information Act, *Iustinianus Primus Law Review* 6(10), 2014.
44. Rajko, Alen: *Novi zakon o pravu na pristup informacijama – geneza i otvorena pitanja*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 51, 2/2014.
45. Reardon K. Kathleen: *Interpersonalna komunikacija – Gdje se misli susreću*, Alineja, Zagreb, 1998.
46. Saračević, Tefko: Relevantnost: pregled i teorijski okvir za promišljanje o pojmu relevantnosti u informacijskoj znanosti. U: *Prilozi utemeljenju informacijske znanosti*, Filozofski fakultet Osijek. 2006.
47. Simons, Peter; Peck, Janice; Craig, Robert T; Jackson, John: *The Handbook of Communication History*, Routledge. New York, 2013.
47. Šundalić, Antun; Pavić, Željko: *Uvod u metodologiju društvenih znanosti* Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera - Ekonomski fakultet, 2013.
49. Tanta, Ivan: *Komunikacija društvenog statusa. MediAnali*, 2(3), 2008.
50. Tomašević Lišanin, Marija; Drašković, Nikola: *Principi prodaje i pregovaranja*, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, 2019.
51. Tomić, Zoran: *Osnove političkog komuniciranja*, Synopsis, Mostar, 2012.
52. Tropina Godec, Željka. *"Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora*. *Hrvatska i komparativna javna uprava* 9., br. 2. (2009.)
53. Tomić, Zoran; Jugo, Damir: *Temelji međuljudske komunikacije*, Sveučilište u Mostaru, Synopsis, Edward Bernays UC, 2021.
54. Tropina Godec, Željka: *Informiranost građana i slobodan pristup informacijama javnog sektora*. *Hrvatska i komparativna javna uprava*, 2009.

55. Vajda Halak, Željka; Romić, Danijela; Tršinski, Zoran: Pravo na pristup informacijama javne uprave u Republici Hrvatskoj i postupak zaštite ostvarivanja toga prava, *Mostariensia*, 20(1-2), 2016.
56. Zrilić, Smiljana: Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu, *Pedagogijska istraživanja*, Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Vol. 7 No.2 2010.
57. Žitinski-Šoljić, Maja: *Teorija komuniciranja i govorništvo*, Veleučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, 2001.
58. Žižak, Antonija: *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2012.
59. Wathen, Christine Nadine; Burkell, Jacquelyn: Believe it or not: factors influencing credibility on the Web.// *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53, 2, 2002.

15. Internetski izvori

1. Banisar, David: Freedom of information around the world – A global survey of access to government information laws, 2006. Dostupno na: file:///C:/Users/rosan/Documents/POSAO/global_survey2006.pdf, pristupano 30. 3. 2021.
2. Bevandić, D; Musa, A: Primjena Zakona o pravu na pristup informacijama, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Prirucnik_za_sluzbenike_e_book.pdf?x58018
3. Cobley, Paul: Communication: DefinitionsandConcepts, Wiley Online Library, dostupno na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/9781405186407.wbiecc071>
4. Direktiva 2003/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0098:SL:HTML>
5. Gradonačelnik.Hr: ZPPI: Odgovornost službenika za informiranje prilikom ograničavanja prava građana: <https://gradonacelnik.hr/vijesti/dobro-upravljanje-zppi-odgovornost-sluzbenika-za-informiranje-prilikom-ogranicavanju-prava-gradana/>
6. Godišnje izvješće o transparentnosti, [Transparentnost i pravo na informiranje | Transparentnost šuma \(foresttransparency.info\)](https://www.transparentnost.hr/transparentnost-i-pravo-na-informiranje-1)
7. Helen, Darbshire: Proactive Transparency: The future oftheright to information?, dostupno na: http://foiadvocates.net/wp-content/uploads/Publication_WBI_ProactiveTransp.pdf
8. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27405>
9. Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021., dostupno na: <https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2022/03/1.-Izvjescje-o-provedbi-ZPPI-za-2021.pdf?x57830>
10. Jurčić, Daniela: Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaji, dostupno na: file:///C:/Users/rosan/Downloads/Mostariensia_8.pdf
11. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, dostupno na: https://www.usud.hr/sites/default/files/dokumenti/KONVENCIJA_ZA_ZASTITU_LJUDSKI_H_PRAVA_I_TEMELJNIH_SLOBODA_s_izmjenama_i_dopunama_iz_PROTOKOLA_br_15.pdf

12. Koprić, Ivan: Demokracija, decentralizacija, povjerenje građana i ponos javnih službenika: klasični i moderni koncepti u razvoju odnosa građana i javne uprave. Dostupno na: https://www.academia.edu/31486423/Demokracija_decentralizacija_povjerenje_gra%C4%91ana_i_ponos_javnih_slu%C5%BEbenika_klasi%C4%8Dni_i_moderni_koncepti_u_razvoju_odnosa_gra%C4%91ana_i_javne_uprave
13. Koprić, Ivan: Suвременa javna uprava i njeno proučavanje - kompleksnost i integracija. Dostupno na: https://www.academia.edu/11586329/Suвременa_javna_uprava_i_njezino_prou%C4%8Davanje_kompleksnost_i_integracija
14. [Kućna | Ured povjerenika za informiranje Kanade \(oic-ci.gc.ca\)](#)
15. Međunarodni dan univerzalnog pristupa informacijama, [Međunarodni dan univerzalnog pristupa informacijama | UNESCO](#)
16. Musa, Anamarija: E-uprava i problem digitalne podjele. Dohvaćeno iz Pravo. hr: <https://www.pravo.unizg.hr/UZ/dokument->
17. Musa, Anamarija; Volmut, Lucija; Jadrijević; Dubravka Bevandić: Ostvari svoje pravo na informaciju, dostupno na: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-_e_book.pdf?x58018
18. Musa, Anamarija; Volmut, Lucija; Jadrijević; Dubravka Bevandić: Pravo na pristup informacijama: Vodič za medije i udruge: https://pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2018/10/Vodic_za_korisnike-_e_book.pdf?x58018
19. Povjerenik za informiranje: Konferencija Povjerenika za informiranje i KAS-a “Ponovna uporaba informacija i otvoreni podaci javne uprave – iskustva iz Njemačke i Hrvatske”, Zagreb, 12. prosinca 2017., [Konferencija Povjerenika za informiranje i KAS-a "Ponovna uporaba informacija i otvoreni podaci javne uprave - iskustva iz Njemačke i Hrvatske", Zagreb, 12. prosinca 2017. - Povjerenik za informiranje \(pristupinfo.hr\)](#)
20. Povjerenik za informiranje: Pravo na pristup informacijama. Dostupno na: <https://pristupinfo.hr/pristup-informacijama-za-tijela-javne-vlasti/>

21. Povjerenik za informiranje: Analitičko izvješće br. 4/2021, Praćenje objave pojedinih kategorija informacija na internetskim stranicama 117 visokih učilišta, dostupno na: <https://pristupinfo.hr/dokumenti-i-publikacije/analiticka-izvjesca/>
22. Središnji državni portal, dostupno na: <https://gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/vrste-srednjih-skola/261>
23. Školovanje u RH, dostupno na: <http://upisi.weebly.com/srednjoskolsko-obrazovanje.html>
24. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html
25. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
26. <https://pristupinfo.hr/godisnje-savjetovanje-sluzbenika-za-informiranje/>
27. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32686>
28. <https://www.ip-rs.sipoobla%C5%A1%C4%8Dencu/informacijska-poobla%C5%A1%C4%8Denka>
29. <https://www.google.com/search?q=random+number+generator&oq=random+nimber+&aqs=chrome.1.69i57j0i10l7.4515j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
30. [What transparency means and why it matters: lessons from around the world | economie.gouv.fr](http://www.economie.gouv.fr)

16. Zakoni i propisi

1. https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
2. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_08_85_1649.html
3. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
4. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html
5. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_07_86_1969.html
6. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_12_108_2091.html
7. <http://mzos.hr/dbApp/pregled.aspx?appName=SS>
8. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_07_83_1614.htm
9. <https://narodnenovine.nn.hr/search.aspx?sortiraj=4&kategorija=1&godina=2014&broj=83&rpp=200&qtype=1&pretraga=da>
<https://narodnenovine.nn.hr/search.aspx?sortiraj=4&kategorija=1&godina=2015&broj=124&rpp=200&qtype=1&pretraga=da>
10. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_11_124_2356.html
<https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?sortiraj=4&kategorija=1&godina=2016&broj=20&rpp=200&qtype=1&pretraga=da>
11. <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32003L0098&qid=1440422837494&from=EN>
12. [Zakon o pravu na pristup informacijama - Zakon.hr](#)

15. Prilozi

Dubinski intervju s Povjerenikom za informiranje

1. Koja je uloga povjerenika za informiranje, tko Vas je postavio, što radite, koga kontrolirate?
2. Što za Vas znači transparentnost informacija?
3. Sa jedinicama lokalne regionalne uprave radite edukacije; što se tiče važnosti objave informacija i transparentnosti, imate li informaciju kada ćete krenuti s edukacijama s obrazovnim ustanovama?
4. Koje sankcije imate i jeste li ih primijenili za neobjavljivanje informacija na mrežnim stranicama?
5. Jeste li ikada kontaktirali Ministarstvo znanosti i obrazovanja i dali im konkretne upute o tome što treba biti objavljeno na stranicama škola?
6. Idete li u kontrolu obrazovnih institucija i na koji način pratite njihov rad?
7. Je li uređen poseban status, tj. radni položaj službenika za informiranje i imaju li uopće financijsku naknadu za obavljanje tih poslova i kojega zvanja moraju biti službenici za informiranje u školama?
8. Pratite li rad Kongresa (udruge) i za koje stvari smatrate da se dobro zalaže i slažete li se i u čemu se slažete s njima?
9. Znete li možda kakva je situacija u Europi što se tiče Povjerenika za informiranje ipostoji li uopće takva institucija u Europi?
10. Od kada potječe Povjerenik za informiranje i čiji je to proizvod, ideja...?
11. Znete li tko je Povjerenik za informiranje u Sloveniji, Makedoniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini?
12. Jeste li upoznati sa njihovim radom i komunicirate li međusobno?

Pitanja za službenike za informiranje srednjih škola u Republici Hrvatskoj

Molim Vas popunite anketu na temu uloga službenika za informiranje u srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Ova je anketa anonimna, dobrovoljna te će svi rezultati služiti u svrhu izrade doktorske disertacije.

Prosječno vrijeme potrebno za popunjavanje ove ankete je 5 minuta.

- Upoznat/a sam da je istraživanje u kojem sudjelujem dobrovoljno, anonimno, da mogu odustati u bilo kojem trenutku te da će se rezultati analizirati na grupnoj razini.
- Suglasan/na sam sudjelovati u ovom istraživanju

1.Što ste po zanimanju i koje je Vaše radno mjesto u ustanovi?

2.Jeste li upoznati sa zakonskim obvezama tijela javne vlasti prema čl. 10 Zakona o pravu na pristup informacijama?

- da
- ne
- u potpunosti
- djelomično
- ostalo

3. Jeste li upoznati kao službenik za informiranje sa svojim dužnostima i obvezama?

- da
- ne
- ostalo

4. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje?
(mogućnost višestrukog odabira)

- na stranicama povjerenika za informiranje
- edukacijama koje Ured organizira
- iz literature (priručnici...)
- sa Kongresa za službenike
- nigdje
- ostalo

5. Koliko ste Vi kao službenik za informiranje upoznali svoje kolege kroz predavanja i radionice o njihovim dužnostima što su dužni objavljivati na stranicama škole?

- da
- ne
- ponekad
- ostalo

6. U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebali dostavljati?

- dobra
- loša
- ostalo

7. Koji je razlog zašto ne objavljujete informacije na svojim stranicama?

8. Objavljujete li redovito na mrežnim stranicama svoje ustanove sve proaktivne informacije koje ste dužni objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama?

- da
- ne
- djelomično
- ostalo

9. U kojoj mjeri obim posla kao službenika za informiranje utječe na Vaša zaduženja na radnom mjestu koje imate temeljem ugovora o radu u ustanovi u kojoj ste zaposleni?

- ne utječe
- u manjoj mjeri utječe
- utječe
- u velikoj mjeri utječe
- ostalo

10. Jeste li član Kongresa službenika za informiranje, samostalne udruge i posebne pravne osobe sa svojim samostalnim tijelima i djelovanjem?

- da
- ne
- ne, ali namjeravam
- ostalo

11. Jeste li upoznati s materijalnim pravima (povećanje plaće) i aneksima ugovora za službenike za informiranje za koje se zalaže Kongres?

- da
- ne
- ne zanima me

12. Koliko ste zadovoljni svojim radom?

- to shvaćam kao obvezu
- to shvaćam kao nametnutu obvezu
- uopće ne znam da sam povjerenik
- sa zadovoljstvom to radim
- svejedno mi je
- ostalo

Hvala što ste popunili anketu. Ako imate bilo kakvih pitanja, slobodno se obratite na e-mail adresu: rosandalovric@gmail.com

Tablice

Tablica 1. Postotna zastupljenost promatranih mrežnih stranica – s obzirom na vrstu škole i promatrane županije

Tablica 2. Zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj

Tablica 3. Zastupljenost promatranih škola u Republici Hrvatskoj, raspoređenih po županijama

Tablica 4. Promatrane škole

Tablica 5. Uzorak prema županijama

Tablica 6. Broj i vrsti srednjih škola po županijama koje su uzorkovane

Tablica 7: Podatci za promatrane komponente matrice

Tablica 8. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

Tablica 9. Županija i Statut škole

Tablica 10. Županija i Etički kodeks

Tablica 11. Županija i Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada

Tablica 12. Županija i Pravilnik o polaganju državne mature

Tablica 13. Županija i Obavijest o raspisanim natjecajima

Tablica 14. Županija i Obavijest o rezultatima natjecaja

Tablica 15. Županija i Informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela s imenima

Tablica 16. Županija i Poslovnik o radu kolegijalnih tijela

Tablica 17. Županija i Poziv na službene sjednice

Tablica 18. Županija i Zaključci sa službenih sjednica

Tablica 19. Županija i Financijski plan za tekuću godinu

Tablica 20. Županija i Financijsko izvješće

Tablica 21. Županija i Javna nabava

Tablica 22. Županija i Podatci za kontakt službenika za informiranje

Tablica 23. Podatci za promatrane komponente matrice

Tablica 24. Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole

Tablica 25. Županija i Godišnji plan i program

- Tablica 26.** Županija i Pravilnik o radu
- Tablica 27.** Županija i Pravilnik o zaštiti na radu
- Tablica 28.** Županija i Pravilnik o zaštiti od požara
- Tablica 29.** Županija i Pravilnik o radu školske knjižnice
- Tablica 30.** Županija i Pravilnik o kućnom redu
- Tablica 31.** Županija i Pravilnik o izvedbi i obrani završnog rada
- Tablica 32.** Županija i Pravilnik o polaganju državne mature
- Tablica 33.** Županija i Izvješće o radu
- Tablica 34.** Županija i Obavijest o raspisanim natječajima
- Tablica 35.** Županija i Obavijest o rezultatima natječaja
- Tablica 36.** Podatci za promatrane komponente matrice
- Tablica 37.** Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole
- Tablica 38.** Podatci za promatrane komponente matrice
- Tablica 39.** Usporedba komponenti matrice u odnosu na promatrane škole
- Tablica 40.** Podatci za promatrane komponente matrice
- Tablica 41.** Usporedba promatranih varijabli (broj klikova) s obzirom na Županije
- Tablica 42.** Što ste po zanimanju i koje je Vaše radno mjesto u ustanovi?
- Tablica 43.** Jeste li upoznati sa zakonskim obvezama tijela javne vlasti prema čl. 10 Zakona o pravu na pristup informacijama?
- Tablica 44.** Jeste li upoznati kao službenik za informiranje sa svojim dužnostima i obvezama?
- Tablica 45.** Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Na stranicama Povjerenika za informiranje.
- Tablica 46.** Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Edukacijama koje Ured organizira.
- Tablica 47.** Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Iz literature, priručnika...
- Tablica 48.** Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – S Kongresa za službenike.

Tablica 49. Na koji način i gdje se informirate o obvezama i pravima službenika za informiranje? – Ne informiram se nigdje.

Tablica 50. Koliko ste Vi kao službenik za informiranje upoznali svoje kolege tijekom predavanja i radionica o njihovim dužnostima što su dužni objavljivati na stranicama škole?

Tablica 51. U kojoj mjeri ocjenjujete suradnju između ravnatelja i svih drugih osoba koje pišu zapisnike sa sjednica koje bi Vama trebala dostavljati?

Tablica 52. Ostalo

Tablica 53. Objavljujete li redovito na mrežnim stranicama svoje ustanove sve proaktivne informacije koje ste dužni objavljivati prema Zakonu o pravu na pristup informacijama?

Tablica 54. U kojoj mjeri obim posla kao službenika za informiranje utječe na Vaša zaduženja na radnom mjestu koja imate temeljem Ugovora o radu u ustanovi u kojoj ste zaposleni?

Tablica 55. Jeste li član Kongresa službenika za informiranje, samostalne udruge i posebne pravne osobe sa svojim samostalnim tijelima i djelovanjem?

Tablica 56. Jeste li upoznati s materijalnim pravima (povećanje plaće) i aneksima ugovora za službenike za informiranje za koje se zalaže Kongres?

Tablica 57. Koliko ste zadovoljni svojim radom?

Tablica 58. Intervju s dr. sc. Zoranom Pičuljanom, Povjerenikom za informiranje

Tablica 59. Intervju s Mojcom Prelesnik, univ. dipl. prav. Povjerenicom za informiranje

Životopis autorice

Rosanda Lovrić rođena je 1976. u Mostaru. Nakon završene srednje škole u Imotskom, diplomirala je na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove 2002. U Mostaru je 2006. diplomirala na Teološko – katehetskom fakultetu. Nakon završenih studija, radi u sektoru obrazovanja kao profesor vjeronauka, filozofije i logike. U okviru svoga posla posvećena je edukacijama i usavršavanjima te je stekla zvanje savjetnika učitelja. Dobiva nagradu od Ministarstva znanosti i obrazovanja 2019., kojom se proglašava jednom od 500 najuspješnijih odgojno-obrazovnih djelatnika. Nagrađuje se za unaprjeđenje rada škole, održana predavanja na državnoj i međunarodnoj razini te koordinaciju i sudjelovanje u projektima na državnoj i međunarodnoj razini. Dobiva nagradu za najboljeg globalnog edukatora 2022. "Best Global Educator Award 2022 by International Internship University.

Znanstvenim se radom bavi od 2017. godine te je izlagala na nekoliko međunarodnih znanstvenih konferencija: Međunarodna znanstvena konferencija – Jedanaesti dani osnovnih škola Splitsko - dalmatinske županije (2017.), Lošinjski dani bioetike (2018. i 2019.) i PR Days Mostariensis (2018. i 2019.), 10. Međunarodna konferencija o učenju za poduzetništvo – ICEL (2020.), eTwinning konferencija "Razvoj digitalnih kompetencija: eTwinning za inovativno i kreativno rješavanje izazova" (2020.).

Autorica je i koautorica članaka objavljenih u:

Foo2rama. Časopis za odgojne i obrazovne znanosti. *Utjecaj medija na učenika u procesu obrazovanja.*

South Eastern European Journal of Communication. *Percepcija učenika srednje škole Metković o utjecaju medija na komunikaciju u obitelji.*

Obrazovanje za poduzetništvo – E4E Znanstveno-stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo. *Rješavanje konflikata kao poduzetnička kompetencija: osvrt na srednjoškolsku populaciju i ulogu stručnih suradnika.*

Varaždinski učitelj - digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje. *Stavovi učenika o nastavi na daljinu.*

Foo2rama. Časopis za odgojne i obrazovne znanosti. *Korištenje web 2.0 alata u nastavi na daljinu.*